

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

POLITIKOS MOKSLŲ BAKALAURO PROGRAMA

MANTAS BOBINA
IV kurso studentas

**GLOBALIZACIJOS ĮTAKA PAJAMŲ NELYGYBEI:
VIDURIO IR RYTŲ EUROPOS ŠALYSE**

BAKALAURO DARBAS

Darbo vadovas: dr. Vytautas Kuokštis

Vilnius, 2020

Bakalauro darbo vadovo išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....
(data)

.....
(v., pavardė)

.....
(parašas)

Bakalauro/magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....
(data)

.....
(Gynimo komisijos sekretoriaus/ės parašas)

Bakalauro darbo recenzentas:

.....
(v., pavardė)

Bakalauro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas:

Komisijos nariai:

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas bakalauro darbas: „*Globalizacijos įtaka pajamų nelygybei Vidurio ir Rytų Europos šalyse*” yra:

1. Atliktas savarankiškai ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose.
2. Nebuvo naudotas kitame Institute \ Universitete Lietuvoje ir užsienyje.
3. Nedaro nuorodų į kitus darbus, jeigu jie nėra nurodyti darbe.
4. Pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Mantas Bobina

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Mantas Bobina., *Globalizacijos įtaka pajamų nelygybei Vidurio ir Rytų Europos šalyse*: Politikos mokslų specialybės, bakalauro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovas Dr. V. Kuokštis. – V., 2020. – 58 p.

Reikšminiai žodžiai: *Pajamų nelygybė, GINI indeksas, globalizacija, KOF indeksas, panelinė duomenų analizė, fiksuotų efektų modelis.*

Šio darbo tikslas – įvertinti galimą globalizacijos poveikį Vidurio ir Rytų Europos valstybių pajamų nelygybės kaitai 1993-2017 metų laikotarpiu. Pirmoje darbo dalyje aptariama pajamų nelygybės samprata, išskiriami jos kaitą lemiantys veiksniai ir aptariami dažniausiai naudojami kiekybiniai pajamų nelygybės matavimo būdai. Antroje darbo dalyje, nagrinėjami globalizacijos samprata ir jos veikimo mechanizmų ypatumai, bei nagrinėjami kiekybiniai globalizacijos matavimo būdai. Trečioje darbo dalyje, atskleidžiami teoriniai globalizacijos ir pajamų nelygybės sąryšiai, aptariami egzistuojantys šios temos tyrimai ir atskleidžiamos pajamų nelygybės ir globalizacijos kaitos tendencijos Vidurio ir Rytų Europos valstybėse 1993-2017 metų laikotarpiu. Ketvirtame skyriuje pristatomi empiriniame tyrime naudojami duomenys ir kintamieji, bei pateikiama empirinio tyrimo eiga ir rezultatai. Galiausiai rezultatai apibendrinami ir pateikiami pasiūlymai tolimesniems tyrimams ir rekomendacijos politikos formuotojams. Tyrimo rezultatai parodė, jog socialinė globalizacija didina pajamų nelygybę Vidurio ir Rytų Europos šalių viduje.

Turinys:

Įvadas.....	6
1.Pajamų nelygybė teoriniu pagrindu	8
1.1.Pajamų nelygybės samprata.....	8
1.2.Pajamų nelygybę lemiantys veiksniai	11
1.3.Pajamų nelygybės matavimo būdai	15
2.Globalizacija teoriniu pagrindu	18
2.1.Globalizacijos samprata ir bruožai	18
2.2.Kiekybiniai globalizacijos matavimo metodai	21
3.Globalizacijos ir pajamų nelygybės sąsajos	27
3.1.Globalizacijos ir pajamų nelygybės akademinė diskusija	30
3.2.Globalizacijos ir pajamų nelygybės tendencijos Vidurio ir Rytų Europos šalyse 1993-2017 metų laikotarpiu	33
4.Globalizacijos įtakos pajamų nelygybei Vidurio ir Rytų Europos valstybėse empirinis tyrimas ..	36
4.1.Tyrimo duomenys ir kintamieji.....	36
4.2.Tyrimo logika ir eiga	38
4.3.Rezultatų apibendrinimas ir tyrimo trūkumai	44
Išvados.....	48
Literatūros sąrašas	49
Priedai	52
Abstract.....	58

Ivadas

Darbo aktualumas. Globalizacija reiškia didėjančią valstybių ekonomikų, kultūrų ir populiacijų tarpusavio priklausomybę, kuri tapo neatsiejama šiuolaikinio gyvenimo dalis. Nors ši sąvoka pirmiausiai yra siejama su valstybių ekonominėmis veiklomis tarptautinėje erdvėje, tačiau ji vis dažniau yra linksiuojama ir su socialinėmis bei politinėmis gyvenimo sritimis. Naujausi įvykiai susiję su „BREXIT“ referendumo rezultatais, Donaldo Trumpo išrinkimu JAV prezidentu ir COVID-19 pasaulinės pandemijos krize, signalizuoja šio proceso galimai artėjančią stagnaciją, tačiau tai suteikia puikią galimybę pažvelgti į šį procesą, jo klestėjimo laikotarpiu ir įvertinti įvykusias jo pasėkmes kitoms socialinio gyvenimo sritims.

Didėjanti pajamų nelygybė pasaulyje, pastaraisiais metais sulaukia vis didesnio dėmesio ir yra laikoma viena didžiausių šių dienų socialinių problemų. Apie ją kalbą aukščiausi valstybių pareigūnai, politikos formuotojai ir įvairios tarptautinės organizacijos. Jungtinių Tautų Organizacija taip pat atkreipė dėmesį į šią problemą ir pirmą kartą tarptautių susitarimų kontekste 2030 metų Tvarios Plėtros Dartbotvarkėje (angl. Sustainable Development Agenda) išskyrė būtinybę kovoti su pajamų nelygybe valstybių viduje. Pastaruosius dvejus dešimtmečius, dėl labai staigaus besivystančių valstybių ekonominio augimo, pajamų nelygybė pasauliniu lygmeniu nuolatos mažėjo. Tai laikoma viena iš globalizacijos teigiamų pasėkmių, kuomet globaliame lauke skurdžiausių ir labiausiai apgyvendintų pasaulio valstybių ekonomikos pradėjo susilieti (angl. converge) su turtingiausiųjų šalių ekonomikomis¹. Dauguma mokslininkų tyrinėjančių šios temos problematiką sutinka su tokiu požiūriu, todėl didžiausias dėmesys akademinėje erdvėje šiuo metu yra skiriamas pajamų nelygybės kaitai valstybių viduje.

Tyrinėti globalizacijos galimą įtaką pajamų nelygybei valstybių viduje yra prasminga dėl to, jog ši tema nėra nuodugnai išnagrinėta, o dabartinės egzistuojančios mokslinės išvados nepasiekia konsensuso, todėl ir neteikia prasmingų praktinių pasiūlymų politikos formuotojams. Toks tyrimas galėtų svariai prisidėti prie tolimesnių šios temos akademinių tyrinėjimų, atrandant ir pasiūlant svarbius ir pritaikomus mokslinius patobulinimus. Tikimasi, jog toks indėlis galiausiai ateityje prisidėtų prie realių praktinių pasiūlymų politikos formuotojams, sprendžiant pajamų pasiskirstymo nelygumų problemą valstybių viduje.

¹ Mehmet Akif DESTOK, „Dimensions of globalization and income inequality in transition economies: taking into account crosssectional dependence“, Eastern Journal of European Studies, Centre for European Studies: Alexandru Ioan Cuza University, 2018. <<https://ideas.repec.org/a/jes/journal/y2018v9p5-25.html>> [Žiūrėta 2020 05 19]

Darbo objektas - Globalizacijos poveikis pajamų nelygybės kitimui.

Tyrimo objektas - Vidurio ir Rytų Europos šalys 1993-2017 metų laikotarpiu.

Darbo tikslas – Įvertinti globalizacijos proceso įtaką pajamų nelygybės kitimui 1993-2017 metais Vidurio ir Rytų Europos šalyse.

Darbo uždaviniai:

1. Apibrėžti pajamų nelygybės sampratą ir jai įtaką darančius veiksnius.
2. Išnagrinėti dažniausiai naudojamus pajamų nelygybės matavimo būdus.
3. Apibrėžti globalizacijos proceso sampratą ir jo įtaką kitoms socialinio gyvenimo sritims.
4. Išnagrinėti dažniausiai naudojamus globalizacijos matavimo būdus.
5. Išnagrinėti, kaip globalizacija veikia pajamų nelygybę per konkrečius kanalus.
6. Išanalizuoti atliktus globalizacijos įtakos pajamų nelygybei mokslinius darbus.
7. Išnagrinėti globalizacijos ir pajamų nelygybės kaitos tendencijas Vidurio ir Rytų Europos valstybėse 1993-2017 metų laikotarpiu.
8. Atlikti globalizacijos įtakos pajamų nelygybei tyrimą Vidurio ir Rytų Europos valstybėms 1993-2017 metų laikotarpiu ir pateikti gautų rezultatų analizę.
9. Įvertinti tyrimo trūkumus ir pateikti rekomendacijas tyrimo metu nustatytoms probleminėms sritims.

Tyrimo metodai: mokslinių šaltinių sisteminimas, analizavimas ir palyginimas; vaizdinių grafikų metodas (naudojama Excel programa); ekonometrinis modeliavimas atliekant regresijas (naudojamas fiksuotų efektų modelis programoje R)

Pajamų nelygybė teoriniu pagrindu

Pirmoje darbo dalyje teoriniu pagrindu analizuojama pajamų nelygybė. Siekiant nustatyti galimą globalizacijos įtaką pajamų nelygybei, pirmiausia šiame darbe yra apibrėžiama pajamų nelygybės samprata ir jos turinys. Mokslinėje erdvėje pajamų nelygybė yra dažniausiai nagrinėjama bendrosios socialinės nelygybės ir svarbiausia ekonominės nelygybės sudedamoji dalis, kuri turi neigiamas pasekmes visuomenėje, todėl tampa ypač aktualia problema šių dienų politikos formuotojams. Toliau šiame skyriuje taip pat aptariami didžiausią įtaką pajamų nelygybei darantys veiksniai ir nagrinėjamos pajamų nelygybės matavimo ir pritaikymo empiriniams tyrimams problemos. Taigi pirmoje darbo dalyje sprendžiami 1-2 darbo uždaviniai.

Pajamų nelygybės samprata

Bendroji nelygybės sąvoka gali būti suprantama, kaip individualios žmonių sąlygos, kurios lemia nelygias prieinamumo galimybes prie įvairių gėrybių (pinigai, valdžia, prestižas ir kt.)². Nelygybės rūšių ir jos pasireiškimo sričių yra daug ir įvairių, bet kiekybiškai dažniausiai tyrinėjama mokslinėje erdvėje yra ekonominė gyventojų nelygybė. Pati ekonominė nelygybė dažniausiai yra išskiriama į dvi pagrindines tiriamasias ekonomines kryptis – turtinę nelygybę ir pajamų nelygybę. Toks ekonominės nelygybės išskaidymas yra ypač svarbus, nes pajamų nelygybė dažniausiai nesutampa su turtine nelygybe³. Turtinė nelygybė dažniausiai būna didesnė nei pajamų, dėl to jog turtas priklauso ne tik nuo gautų pajamų tiriamuoju laikotarpiu, bet ir nuo sukauptų ir paveldėtų materialinių išteklių ankstesniu laikotarpiu, o šių skirtingų nelygybių didėjimo tendencijas pagrindžia ir naujausi tyrimai – ten kur pajamų nelygybė didėjo, turtinė nelygybė augo dar sparčiau⁴.

Pajamų nelygybės apibrėžimų yra aptinkama labai įvairių, tačiau plačiąja prasme šią sąvoką galima apibrėžti kaip reiškinį, kuris parodo netolygų pajamų pasiskirstymą tarp individų, namų ūkių, valstybių, ar bet kokių kitokių subjektų, tam tikroje pasirinktoje imtyje. Pati pajamų nelygybės sąvoka reiškia gana natūralų, dėl pajamų paskirstymo netolygumo atsirandantį reiškinį, kuris yra neišvengiama socialinio gyvenimo dalis. Esminė problema, susijusi su šia sąvoka, yra ta,

² Ona Gražina Rakauskienė et al., *Socialinė ekonominė nelygybė Lietuvoje*, Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2017, 47.

³ Rasa Zabarauskaitė ir Inga Blažienė, „Gyventojų pajamų nelygybė ekonominių ciklų kontekste“, Vilnius, 2012. <<https://www.cceol.com/search/article-detail?id=132037>> [Žiūrėta 2020 05 19]

⁴ James B. Davies ir Anthony F. Shorrocks, „Comparing global inequality of income and wealth“, 2018. <<https://www.wider.unu.edu/sites/default/files/Publications/Working-paper/PDF/wp2018-160.pdf>> [Žiūrėta 2020 05 19]

jog nėra aišku, kaip tiksliai turėtų būti apibrėžiama pajamų nelygybė ir koks jos laipsnis yra priimtinas visuomenei⁵.

Vienas žymiausių nelygybės tyrinėtojų Atkinsonas pastebi, jog politiniame lauke ypač populiaru tapo ir vis daugiau dėmesio sulaukia galimybių lygybės idėja, kai išorės aplinkybės nenulemia rezultatų baigties, o pati idėjos esmė yra suteikti žmonėms lygias „startines“ pozicijas⁶. Jeigu kai kurie žmonės mokykloje mokosi daugiau, išlaiko egzaminus geriau, įstoja į medicinos mokyklą ir po to tapdami daktarais gauna aukštesnius atlyginimus, tokią atsiradusią pajamų nelygybę galima priskirti prie žmogaus asmeninių įdėtų pastangų. Tačiau, jeigu individo patekimą į medicinos mokyklą lemia ne jo pastangos, o tam tikra jo tėvų, ar pažįstamų įtaka, tuomet galimybės suteiktos individams laikomos nelygiomis. Dabartinėje mokslinėje literatūroje yra bendrai sutariama, ką galimybių lygybė reiškia plačiąja prasme – nelygumai, atsirandantys dėl priežasčių, esančių už individualios kontrolės ribų, yra neteisingi ir turėtų būti kompensuojami, o nelygumai, egzistuojantys dėl individualios žmogaus atsakomybės (kartais tai vadinama asmeninėmis pastangomis), turi būti laikomi priimtinais⁷. Kiti autoriai išskirdami rezultatų nelygybę (kuri matuojama pagal pajamas, turtą ar išlaidas) ir galimybių nelygybę (kuri yra nulemta tokių individo nekontroliuojamų veiksnių, kaip lytis, etninė kilmė, gimimo geografinė padėtis, šeimos padėtis ir kt.) pabrėžia, jog rezultatų nelygybė kyla iš skirtingų galimybių ir individo talento bei pastangų kombinacijos⁸. Tačiau išskirti aiškiai skirtį tarp indivio pastangų ir galimybių yra gana sudėtinga, ypač kartų kontekste. Apie tai kalba ir Atkinsonas (2015), kuris pastebi, jog nemaža dalis tyrinėtojų nelygybės srityje sumenkina rezultatų nelygybės svarbą, akcentuodami daugiausiai vien tik galimybių nelygybės idėją⁹. Kaip vieną iš argumentų autorius mini tai, jog rezultatų nelygybę tiesiogiai lemia kitų žmonių galimybių (ne)lygybė. Dabartiniai didžiausi naudos gavėjai iš pajamų nelygybės nesunkiai gali suteikti neteisingą pranašumą savo vaikams ateityje (perduodant sukauptą turtą, ar investuojant į juos). Todėl, jeigu norima, jog būtų išspręsta galimybių problema ateityje, privaloma dabartyje susirūpinti ir ieškoti sprendimų, didinant rezultatų nelygybę dabartyje, kuri daugiausiai yra siejama su ekonominio persikirstymo veikla visuomenėje.

Nors šio darbo objektas yra pajamų nelygybė ir jai įtaką darantys veiksniai, patebima jog ji pati gali būti priežastis neigiamoms pasėkmėms visuomenėje, kurios pritraukia akademikų ir politikų dėmesį. Gyventojų nelygybė turi ekonominių, socialinių ir psichologinių pasekmių, kurios

⁵ Daiva Skučienė, „Pajamų nelygybė Lietuvoje“, Vilnius: Lietuvos mokslų akademijos leidykla, 2008.
<<http://mokslozurnalai.lmaleidykla.lt/publ/0235-7186/2008/4/22-33.pdf>> [Žiūrėta 2020 05 19]

⁶ Tony Atkinson, *Inequality: What Can Be Done?*, Cambridge, Massachusetts : Harvard University Press. 2015

⁷ Paolo Brunori et al., „Inequality of Opportunity, Income Inequality and Economic Mobility: Some International Comparisons“, 2013. <<http://ftp.iza.org/dp7155.pdf>> [Žiūrėta 2020 05 19]

⁸ Era Dabla-Norris, et al., „Causes and Consequences of Income Inequality: A Global Perspective“, 2015
<<https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2015/sdn1513.pdf>> [Žiūrėta 2020 05 19]

⁹ Atkinson, 10

mažina valstybių progresą ir jos plėtros galimybes, didina visuomenės susikaidymą, lėtina pilietinės visuomenės vystymąsi, menkina žmonių gyvenimo kokybę, didina psichologinę įtampą visuomenėje, sukelia psichologines individų, šeimų ir atskirų grupių problemas¹⁰. Apžvelgusios atlitkus šios temos empirinius tyrimus, Skučienė ir Kaminaitė pastebi, jog didelė pajamų nelygybė dažniausiai yra siejama su nusikalstamumo didėjimu, socialinėmis įtampomis, demokratijos stoka, prastėjusia visuomenės sveikata, emigracija ir pan¹¹. Era Dabla-Norris, et al. prideda, jog pajamų nelygybė neigiamai veikia skurdo mažinimo šalyje galimybes, taip pat stipriai paveikia investicijas ir ekonominį augimą, o tai lemia ekonominį, finansinį ir politinį nestabilumą¹².

Kai kurie autoriai išskiria, jog valstybės, siekdamos paspartinti ekonominę šalies veiklą, tai daro pajamų nelygybės lygio sąskaita¹³. Analogiškai kalba ir Dilius, teigdamas jog pasirinkimas tarp mažesnio ir didesnio pajamų nelygybės lygio gali būti suprantamas kaip pasirinkimas tarp socialinio teisingumo ir ekonomikos efektyvumo¹⁴. Anot autoriaus, vyriausybės, siekdamos įgyvendinti socialinį teisingumą, privalo kiekvienam piliečiui užtikrinti gaunamas pajamas, kurios nebūtų mažesnės už nustatytą skurdo ribą, o vyriausybės siekdamos didesnio ekonomikos efektyvumo – sukurti ir užtikrinti sąlygas, didinančias valstybės gerovės lygį. Taigi, kitais žodžiais tariant, tokie du skirtingi vyriausybės siekiai galimai prieštarauja vienas kitam ir kartais nėra suderinami, dėl ekonomikos augimo mechanizmų. Autoriaus teigimu, pajamų paskirstymas, arba kitaip – vyriausybės pajamų nelygybės mažinimo priemonės - gali daryti neigiamą įtaką turtingiausiems, kuriant papildomą ekonominę vertę šalyje, kuri bus dar labiau apmokestinta ir todėl didesnė jos dalis - nusavinta. Ekonomikos augimui žalą daro ir mažiausias pajamas gaunančių piliečių motyvacijos dirbti praradimas, dėl išaugusios galimos materialinės paramos dydžio, nedarbo metu. Todėl tai signalizuoja, jog pajamų nelygybė plačiąja prasme gali turėti įtakos ekonomikos augimui, o šių dviejų kintamųjų sąryšiai mokslinėje literatūroje yra labai dažnai tyrinėjami, bei tapo ypač svarbiu klausimu politikos formuotojams. Dauguma empirinių tyrimų atranda pajamų nelygybės neigiamą įtaką ekonominiam augimui¹⁵. Tam pritaria ir Inyong Shin, tačiau apžvelgęs nemažą dalį šios temos empirinių tyrimų autorius pastebi, jog aptinkama dažnai ir priešinga (pajamų nelygybė didina ekonominį augimą), netiesinė (pajamų nelygybė didina, o poto mažina ekonominį augimą, arba visa versa), ar nevienareikšmė (angl. inconclusive) pajamų nelygybės įtaka ekonominiam šalies

¹⁰ Ona Gražina Rakauskienė et al., 24-47

¹¹ Daiva Skučienė ir Gintare Kaminaitė, „PAJAMŲ NELYGYBĖS REIKŠMĖS IR PATIRTYS KASDIENINIAME GYVENIME“, Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2017. <<https://repository.mruni.eu/handle/007/15107>> [Žiūrėta 2020 05 19]

¹² Era Dabla-Norris et al., 9

¹³ Andreas Bergh ir Therese Nilsson, „Do liberalization increase income inequality?“, European Journal of Political Economy, 2010. <<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0176268010000091>> [Žiūrėta 2020 05 19]

¹⁴ Aidan Dilius, „PAJAMŲ NELYGYBĖS POVEIKIO EKONOMIKOS AUGIMUI VERTINIMAS EUROPOS SĄJUNGOS ŠALIŲ GRUPĖSE“ Doktoro disertacija, Šiaulių universitetas, 2017

¹⁵ Pak Hung Mo, „Income Inequality and Economic Growth“, 2003.

<<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1467-6435.00122>> [Žiūrėta 2020 05 19]

augimui¹⁶. F. Cingano pastebi, jog teorinės prielaidos galimai numato ir galimą neigiamą ir galimą teigiamą pajamų nelygybės efektą ekonomikos augimui, tačiau empiriniai tyrimai vienareikšmiškų rezultatų neatskleidžia¹⁷.

Pajamų nelygybę lemiantys veiksniai

Pajamų nelygybė, nors ir iš dalies yra nulemta individo ir jo pasirinkimų gyvenime, tačiau taip pat stipriai yra veikiamą išorės veiksnių, kurie yra paprasčiau moksliskai tyrinėjami ir turi įtakos pajamų nelygybei ištisoms įvairių individų grupėms. Akademinėje erdvėje skirtingi mokslininkai akcentuoja ir išskiria skirtingus pajamų nelygybę lemiančius išorės veiksnius, dažnai juos suskirstydami į pagrindines veiksnių grupes. Kaasa ne tik išskiria penkias veiksnių grupes: ekonominė plėtra, makroekonominiai veiksniai, politiniai veiksniai, kultūriniai ir aplinkos veiksniai, ir demografiniai veiksniai, bet ir nurodo kokie tikslūs veiksniai turi įtakos pajamų nelygybei¹⁸ (žr. lentelę).

1 lentelė

Veiksnių grupė	Veiksniai
Ekonominė plėtra	Valstybės ekonominė gerovė
	Ekonominės struktūros išsivystymas
	Ekonominis augimas
	Technologinis išsivystymas
Demografiniai veiksniai	Urbanizacija
	Vaikų dalis populiacijoje
	Senų žmonių dalis populiacijoje
	Namų ūkių sudėtis
	Išsilavinimo lygis
	Švietimo išlaidos
Politiniai veiksniai	Valstybinio sektoriaus dalis
	Demokratizacija
Kultūriniai ir aplinkos veiksniai	Žemės koncentracija
	Kultūriniai skirtumai
	Šešėlinė ekonomika
	Korupcija
	Gamtinių išteklių gausa

¹⁶ Inoyong Shin, „Income inequality and economic growth“, 2012.

<<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0264999312000466>> [Žiūrėta 2020 05 19]

¹⁷ Federico Cingano, „Trends in Income Inequality and its Impact on Economic Growth“, OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 163, OECD Publishing, 2014. <<http://www.oecd.org/els/soc/trends-in-income-inequality-and-its-impact-on-economic-growth-SEM-WP163.pdf>> [Žiūrėta 2020 05 19]

¹⁸ Anneli Kaasa, „FACTORS OF INCOME INEQUALITY AND THEIR INFLUENCE MECHANISMS: A THEORETICAL OVERVIEW“, Tartu: University of Tartu, 2005. <<https://econpapers.repec.org/paper/mtkfebwab/40.htm>> [Žiūrėta 2020 05 19]

Makroekonominiai veiksniai	Infliacija
	Nedarbas
	Finansinis išsivystymas
	Eksportas
	Importas
	Užsienio investicijos

Daug dėmesio akademinėje erdvėje sulaukę yra pajamų nelygybei įtaką darantys **ekonominės** plėtros veiksniai: valstybės ekonominė gerovė (dažniausiai matuojama BVP tenkanti vienam šalies gyventojui), ekonominis augimas, technologinė plėtra ir ekonominės struktūros išsivystymas valstybėje. Dauguma studijų, tyrinėjusių valstybių ekonominę gerovę ir pajamų nelygybę, buvo paremtos Kuznets'o (1955) hipoteze, apie apverstos U formos sąryšius: didėjant valstybės ekonominei gerovei (dažniausiai matuojama didėjančiu BVP), pajamų nelygybė turėtų iš pradžių didėti, tačiau pasiekus tam tikrą ekonominio išsivystymo laipsnį, toliau didėjant valstybės ekonominei gerovei, pajamų nelygybė šalyje turėtų pradėti mažėti. Šios hipotezės prielaidos teigia, jog tarp sektorių esantis pajamų nelygybės lygis yra kur kas didesnis, nei jų viduje, pavyzdžiui žvelgiant į žemės ūkio ir pramonės sektorius. Pajamų nelygybės tarpsektoriniai skirtumai lemia darbo jėgos judėjimą, o tai didina pajamų nelygybę iki to taško, kai didžioji darbo dalis atsiduria pramonės sektoriuose, arba darbo jėgos judėjimas sulygina atlyginimus abiejuose sektoriuose, o tada pajamų nelygybė pradeda mažėti¹⁹. Nors daugybė empirinių tyrimų palaikė (angl. supported) šią Kuznets'o hipotezę, tačiau nemaža dalis mokslinių darbų atrado priešingą – neapverstos U formos sąryšius, o kai kurie mokslinių darbų rezultatai parodė, jog ekonominė valstybės gerovė yra nereikšmingas veiksnys, tyrinėjant pajamų nelygybę²⁰. Todėl, akademinis lygmeniu nėra visiškai aišku, kokią įtaką ekonominė šalies gerovė daro pajamų nelygybei. Ten kur darbo jėgos tarpsektorinis judėjimas turi reikšmingos įtakos pajamų nelygybei, ekonominės struktūros išsivystymas (žemės ūkio, pramonės ir paslaugų sektorių dalys ekonomikoje) turėtų būti įtrauktas kaip veiksnys, vertinant įtakas pajamų nelygybei²¹. Šio veiksnio įtraukimas galėtų paaiškinti ekonominės valstybės gerovės faktoriaus įtakos nebuvimą pajamų nelygybei. Kaip pastebi Kaasa, empirinės studijos parodė, jog kai kurios įtakos, kylančios iš ekonominės valstybės gerovės ir ekonominės struktūros išsivystymo pajamų nelygybei, yra persidengiančios tam tikru mastu. Prie ekonominės šalies struktūros taip pat galima priskirti darbo rinkos pokyčius, kurie lemia išteklių perskirstymą produktyvesnėms sektoriams ir įgalina įmonių restruktūrizaciją²². Ekonominis augimas, taip pat matuojamas pagal BVP tenkanti vienam gyventojui, irgi gana dažnai yra tyrinėjamas, kaip atskiras veiksnys, galimai turintis įtakos pajamų nelygybei.

¹⁹ Francisco H.G. Ferreira, „Inequality and Economic Performance“, 1999.

<<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.458.7810&rep=rep1&type=pdf>> [Žiūrėta 2020 05 19]

²⁰ Kaasa, 9

²¹ Kaasa, 10

²² Era Dabla-Norris et al., 19

Moksliniame lauke nepastebimos išvadų tendencijos, leidžiančios teigti vienareikšmišką ekonominio augimo įtaką pajamų nelygybei.

Technologinę pažangą galima priskirti prie ekonominės plėtros, tačiau dažnai ji yra nagrinėjama kaip atskiras veiksnys, turintis įtakos pajamų nelygybei. Kai kurie autoriai atrado, kad tiek ekonomiškai labiausiai išsivysčiusiose, tiek ekonomiškai besivystančiose valstybėse, technologinės plėtros veiksnys turi didžiausią įtaką pajamų nelygybei, kartu su ekonominiu šalies augimu. (Jaumote, 2013) Autorius pastebėjo, jog pajamos augo abejose valstybių grupėse 1980-2010 metų laikotarpiu, tačiau kvalifikuotos darbo jėgos atlygiimo didėjimo tempai buvo ženkliai didesni. Plataus masto technologiniai pokyčiai lemia nekvalifikuotos darbo jėgos paklausos ir atlyginimų nykimą, nes jų darbai ypač perimami ir automatizuoti, o tai lemia kvalifikuotos darbo jėgos pasiūlos ir atlyginimų didėjimą. Kaip pastebi Era Dabla-Norris et al. – vis plačiau diegiama automatizacija didina darbo našumą ir naikina nekvalifikuotas darbo vietas, taip neproporcingai iškelant kapitalo ir kvalifikuotos darbo jėgos poreikį. Todėl, teoriškai technologinė plėtra turėtų ne tik spartinti ekonominį šalies augimą, tačiau ir didinti pajamų nelygybės lygį šalies viduje.

Kita pajamų nelygybei įtaką darančių veiksnių grupė yra **demografiniai** veiksniai, kurie apima urbanizaciją, visuomenės amžiaus struktūrą, namų ūkių sudėtį ir veiksnius susijusius su išsilavinimu. Urbanizacija gali lemti lengvesnę prieigą prie visuomenės teikiamų paslaugų ir didesnes įsidarbinimo galimybes tankiau apgyvendintose vietose. Rose pastebi jog urbanizacija dažnai yra siejama su industrializacija, kuri teoriškai turėtų lemti didesnę pajamų nelygybę, dėl didesnių atlyginimų skirtumų tarp pramonės ir žemės ūkio sektorių, tačiau empirinių tyrimų rezultatai neteikia jokių vienareikšmiškų išvadų²³. Kitas demografinis veiksnys – išsilavinimo lygis ir išilavinimo nelygybė - yra siejami su didesne pajamų nelygybe. Su tuo artimai siejasi valstybės švietimo išlaidų veiksnys, kuris turėtų mažinti pajamų nelygybę, jeigu skurdesnė populiacijos dalis įgauna lengvesnę prieigą prie švietimo. Tačiau jeigu jų pajamos yra per daug žemos, tokie individai negali pasinaudoti valstybės teikiamomis švietimo paslaugomis²⁴. Era Dabla-Norris et al. pastebi, jog su švietimu susiję faktoriai turi svarbios įtakos pajamų nelygybei, tačiau ji priklauso nuo daugybės faktorių (švietimui skirtų valstybės išlaidų, individualaus asmeninio finansavimo į švietimą, valstybinio ir asmeninio investavimo grąžos ir kt.), todėl sunku kalbėti apie šio veiksnio įtaką pajamų nelygybei²⁵. Autoriai taip pat teigia, jog namų ūkių sudėtis tampa svarbiu veiksnium, jeigu pajamų nelygybė yra skaičiuojama pagal namų ūkio narių pajamų vidurkį. Panašiai svarbiu veiksnium galima laikyti nedarbingų asmenų (vaikų ir senų žmonių) dalį visuomenėje, kuri turi įtakos pajamų nelygybės skaičiavimams.

²³ Sara Rose, „Income Inequality and its Contributing Factors in Transition Economies“, 2011.

<<https://pdfs.semanticscholar.org/e48e/dad9cff32765eea2ca8461f9b14ffb5fb6e5.pdf>> [Žiūrėta 2020 05 19]

²⁴ Kaasa, 15

²⁵ Era Dabla-Norris et al., 22

Taip pat egzistuoja **politiniai** faktoriai, kurie teoriškai turėtų paveikti pajamų nelygybę: valstybinio sektoriaus dalis, demokratizacija, liberalizacija ir kt. Valstybinio sektoriaus dalis dažniausiai yra matuojama kaip vyriausybės išlaidų dalis nuo BVP. Daugiausia tokios išlaidos apima tokius valstybės perskirstymo elementus, kaip pensijos, subsidijos, pašalpos ir kt., kurios visos turi pajamų nelygybės mažinimo tikslą visuomenėse. Vyriausybės per mokesčių sistemą daro tiesioginę įtaką pajamų nelygybei šalies viduje²⁶. Todėl teoriškai didesnė dalis valstybinio sektoriaus turėtų mažinti pajamų nelygybę. Valstybėse pasižyminčiose didesniu demokratijos lygiu (demokratizacijos veiksnys), skurdesnė visuomenės dalis turi daugiau politiniu teisių ir galimybių siekti didesnio pajamų perskirstymo. Demokratizacija ne tik suteikia piliečiams naujų galimybių siekti savo tikslų politiniame lauke, tačiau stipri demokratija lemia efektyvių institucijų ir stipresnės teisinės valstybės principų išlaikymą²⁷.

Kultūriniai ir aplinkos veiksniai apima žemės koncentraciją, kultūrinę įvairovę, šešėlinę ekonomiką, korupciją ir valstybei priklausančius natūraliuosius išteklius. Šešėlinė ekonomika siejama su valstybės mažėjančiomis įplaukomis, kas lemia mažesnes perskirstymo galimybes, todėl ir didesnę pajamų nelygybę. Šalies turimi natūralieji ištekliai didina pajamų nelygybę šalies viduje. Tai greičiausiai paaiškinama per nekvalifikuotos ir kvalifikuotos darbo jėgos paklausą produkcijoje. Natūraliųjų išteklių atveju produkcija yra paremta kapitalu (įvairi įranga būtina išgauti šiuos resursus), o todėl ir kvalifikuota darbo jėga, kuri yra būtina išgaunant išteklius. Tamer ElGindi atrado stiprų ir reikšmingą ryšį tarp natūraliųjų valstybės išteklių ir pajamų nelygybės, 96 besivystančiose ekonomikose 1980-2010 metų laikotarpiu²⁸. Anot autoriaus pagrindiniai du veiksniai lemiantys pajamų didėjimą kaikuriose ekonomiškai besivystančiose valstybėse yra ekonominis augimas ir natūralieji valstybės ištekliai, kurie yra vienodai svarbūs nagrinėjant pajamų nelygybę. Kiti šios grupės veiksniai – kultūriniai skirtumai, žemės koncentracija ir korupcija yra retai akademinėje erdvėje tyrinėjami, dėl jų menkos, ar ypač sunkiai išmatuojamos įtakos pajamų nelygybei.

Nors anksčiau minėti ekonominės plėtros veiksniai gali persidengti su **makroekonominiais** faktoriais, tačiau kai kurie jų: infliacija, nedarbo lygis, finansinis išsivystymas, eksportas, importas ir užsienio investicijos dažnai nagrinėjami kaip atskira veiksmų grupė, daranti įtaką pajamų nelygybei. Taip pat dažnai akademinėje erdvėje pastebimas šių veiksmų sutraukimas į ekonominę globalizacijos grupę, dėl šių makroekonominių veiksmų veikimo mechanizmų ir sąryšių. Teigiama, jog infliacija turėtų daryti žalą skurdesniems visuomenės individams, devaluojant

²⁶ Ten pat, 21

²⁷ Rose, 22

²⁸ Tamer ElGindi, „Natural resource dependency, neoliberal globalization, and income inequality: Are they related? A longitudinal study of developing countries (1980–2010)“, Qatar: Qatar University, 2017.

<<https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0011392116632031>> [Žiūrėta 2020 05 19]

fiksuotas jų nominaliasias pajamas (pensijas, pašalpas ir kt.) ir todėl tai didintų pajamų nelygybę²⁹. Eksportą ir importą bendrai galima vadinti prekybos atvirumu, kuris būdamas vienu svarbiusiu ekonomikos augimo elementu daugumoje šalių, skatina konkurenciją ir didina efektyvumą³⁰. Tarptautinės prekybos įtaka pajamų nelygybei, priklauso nuo santykinai gausaus gamybos faktoriaus šalyje ir produktyumo skirtumų tarp prekiaujančių valstybių. Todėl prekybos atvirumo (importo ir eksporto) įtaka pajamų nelygybei priklauso nuo valstybės ekonominio išsivystymo lygio. Šalies finansinis išsivystymas suteikia didesnes galimybes namų ūkiams ir įmonėms patenkinti jų finansinius poreikius, o finansinė globalizacija, dėl finansinės koncentracijos santykinai aukštesnių įgūdžių ir technologiškai intensyvių sektorių viduje, lemia didesnę aukštesnės kvalifikacijos darbuotojų paklausą ir didina jų atlyginimus³¹.

Akivaizdu, jog ne visi išvardinti veiksniai turi tokį patį efektą pajamų nelygybei, arba kitaip - vieni veiksniai turi stipresnę įtaką pajamų nelygybei nei kiti, ir todėl jie susilaukia daugiau dėmesio ir tyrinėjimų mokslinėje erdvėje. E. Dabla-Norris, et al. akcentuoja ekonominę socialinio gyvenimo dimensiją ir išskiria septynias išorės veiksnių grupes, kurios daro didžiausią įtaką pajamų nelygybei: technologiniai pokyčiai, prekybos globalizacija, finansinė globalizacija, finansinio sektoriaus didėjimas, darbo rinkos pokyčiai, perskirstymo politika ir švietimas³². Dauguma ekonomistų tokiu požiūriui pritaria, tvirtindami kad pastarųjų metų pajamų nelygybės kismo tendencijos daugiausi buvo nulemtos technologinės pažangos ir daugialypio globalizacijos proceso, kuris apima ko ne visus prieš tai minėtus ekonominius veiksnius³³.

Pajamų nelygybės matavimo būdai

Pajamų nelygybė mokslinėje literatūroje matuojama įvairiais matavimo rodikliais – GINI koeficientu, Lorenco kreive, Teilio indeksu, Robin Hudo indeksu, Huverio koeficientu, Atkinsono indeksu, Variacijos koeficientu, Deciliniu santykiu ir kitais, ne tokiais populiariais matavimo būdais. Anot Zabarauskaitės ir Blažienės, kiekvienas šių rodiklių įvertina tam tikrą pajamų diferenciacijos aspektą – gyventojų pajamų kaip visumos diferenciaciją ar tam tikros jos dalies dispersiją³⁴. Dažniausiai akademinėje erdvėje matuoti pajamų diferenciacija yra pasitelkiamas GINI

²⁹ Kaasa, 21

³⁰ Era Dabla-Norris et al., 19

³¹ Ten pat, 20

³² Ten pat

³³ Axel Dreher ir Gaston Noel, „Has Globalisation Increased Inequality?“, 2006. <<https://www.research-collection.ethz.ch/handle/20.500.11850/124166>> [Žiūrėta 2020 05 19]

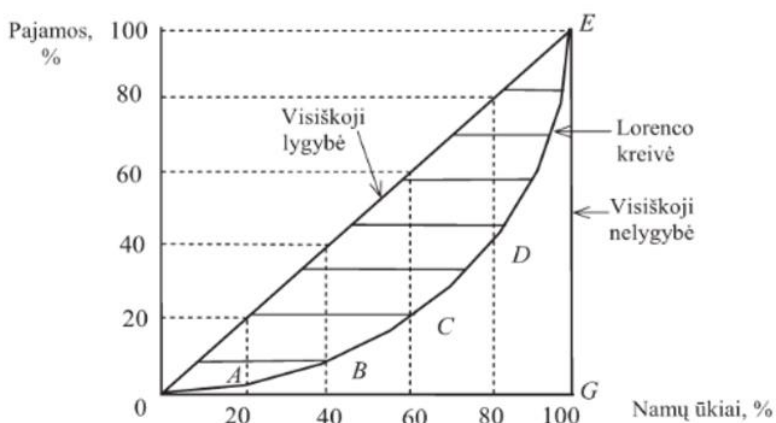
³⁴ Rasa Zabarauskaitė ir Inga Blažienė, 109

koeficientas. Be to, iki šiol visi atrasti egzistuojantys empiriniai tyrimai, nagrinėjantys daugialypio globalizacijos fenomeno įtaką pajamų nelygybei, naudoja būtent šį pajamų nelygybės matavimo būdą.

Gini koeficiento reikšmė svyruoja nuo 0 (kas reiškia visišką pajamų lygybę grupėje) iki 1 (kas reiškia visišką pajamų nelygybę grupėje). Taip pat jis gali būti išreiškiamas procentais, atitinkamai – nuo 0,0 porc. iki 100,0 proc. Bendrai – kuo Gini koeficiento reikšmė didesnė, tuo didesnis pajamų nelygybės lygis imtyje ir atvirkščiai. Gini koeficientas dažniausiai būna tarp 0.20 ir 0.65, o ekonomikos teorijoje pajamų pasiskirstymo netolygumas laikomas esminiu, kai Gini koeficiento reikšmė yra didesnė nei 0.30³⁵.

Kaip pastebi Blažienė, Gini koeficientas dažnai apskaičiuojamas remiantis Lorencio kreive. Jis įvertina plotą tarp Lorencio kreivės ir absoliučios pajamų lygybės linijos, kitaip – Gini koeficientas apskaičiuojamas pagal OABSDE ploto santykį su OGE plotu. (žr. pav. 1) Didėjant pajamų pasiskirstymo netolygumui, Lorencio kreivė vis labiau tolsta nuo pajamų lygybės linijos, arba kitaip – kuo Lorencio kreivė yra labiau išsigaubus, tuo pajamų nelygybė yra didesnė ir atvirkščiai, kuo kreivė yra stetesnė, tuo pajamų nelygybė yra mažesnė. Kordinačių sistemoje X ašis žymi gyventojų dalį išrikiuotą nuo mažiausiai iki daugiausiai pajamų gaunančius, o Y ašis – gyventojų gaunamų pajamų dalį procentais.

1 pav.

Lorencio kreivė (Snieska ir kt., 2011)

Kaip pastebi Dilius, Gini koeficientas turi kelis esminius privalumus ir trūkumus. Privalumai: 1) rezultatui poveikio nedaro gyventojų skaičius; 2) Gini koeficientas yra visuotinai priimtas tarptautiniuose palyginimuose; 3) Gini koeficientas apima visus duomenis. Trūkumai: 1) Gini koeficientas neparodo, kaip keičiasi asmens pajamos per tam tikrą laikotarpį; 2) kuo didesnė

³⁵ Ten pat, 110

grupė, tuo didesnė pajamų lygybės iliuzija; 3) Gini koeficientas taip pat gali skirtis prieš pajamų apmokestinimą ir po pajamų apmokestinimo; 4) parodo pajamų skirtumus pajamų pasiskirstymo viduryje ir juos menkai atspindi viršutiniame ir apatiniame pajamų pasiskirstymo kraštuose³⁶.

Neretai pajamų nelygybei įvertinti naudojami decilinis bei kvintilinis pajamų diferencijos koeficientai (Blažienė), taip pat kartais kvartilinis³⁷. Bendrai tokie pajamų nelygybės metodai vadinami struktūriniais koeficientais ir tokie rodikliai yra vieni paprastesnių, vertinant pajamų nelygybę pasirinktoje imtyje. Deciliai skaičiuojami į dešimt lygių dalių (kvintiliai – į penkias; kvartilinis į keturias) padalijant eilutę, kurią sudaro tiriami asmenys, išdėstyti didėjimo tvarka pagal ekvivalentinių disponuojamųjų pajamų sąlyginiam asmeniui lygį. Decilinis koeficientas apskaičiuojamas kaip dešimtojo ir pirmojo decilio santykis. Šio rodiklio reikšmės gaunamos teigiamos, kai mažesnė reikšmė reiškia mažesnę pajamų nelygybės lygį. Kvintilinis pajamų diferenciacijos koeficientas atitinkamai apskaičiuojamas kaip 20 proc. turtingiausiųjų gyventojų vidutinių pajamų santykis su 20 proc. skurdžiausiųjų gyventojų vidutinėmis pajamomis, kvartilinis analogiškai su 25 proc. Taip tokio pobūdžio rodikliai parodo pajamų pasiskirstymą imties kraštuose, arba kitaip – tarp turtingiausių ir skurdžiausių, tačiau neteikia jokios informacijos apie imties vidurį. Taip pat neaiškia priežastimi tampa struktūrinių koeficientų santykio kitimas, nes nėra aišku, ar pirmieji ir paskutiniai deciliai didėja, ar mažėja. Anot Diliaus, decilinis santykis (kaip analogiškai ir kiti struktūriniai koeficientai) didėja dviem atvejais: pirma, kai pirmasis decilis didėja lėčiau nei dešimtas decilis; antra, kai pirmasis decilis mažėja greičiau nei dešimtas decilis³⁸. Čiulevičius ir Čiulevičienė teigia, jog struktūriniai koeficientai yra lengvai suprantami, paprastai apskaičiuojami ir neveikiami infliacijos, tačiau neįvertina stebinių svorio, reikalauja išsamių individualių duomenų ir nėra su kuo palyginti, koks turėtų būti priimtinas rodiklio lygis³⁹.

Apibendrinant, mokslinėje literatūroje yra naudojami įvairiausi pajamų nelygybės matavimo rodikliai, priklausomai nuo mokslinio tiriamojo objekto ir tyrimų pobūdžio. Populariausias pajamų nelygybės matavimo būdas yra Gini koeficientas, kuris leidžia atlikti tarptautinius tyrimus ir lyginti skirtingas valstybes. Taip pat, pajamų nelygybei matuoti naudojami ir kiti koeficientai bei indeksai (pvz., Atkinsono indeksas, Teilio indeksas, Robin Hudo ir kt.). Tačiau šiuos rodiklius gana sudėtinga interpretuoti, todėl jie gana retai naudojami atliekant pajamų nelygybės analizę⁴⁰.

³⁶ Dilius, 22

³⁷ Rasa Zabarauskaitė ir Inga Blažienė, 110

³⁸ Dilius, 23

³⁹ Jonas Čiulevičius ir Vida Čiulevičienė, „LIETUVOS GYVENTOJŲ EKONOMINĖ NELYGYBĖ IR JOS ĮVERTINIMO TOBULINIMAS“, 2008. <<http://mts.asu.lt/mtsrbid/article/download/602/628>> [Žiūrėta 2020 05 19]

⁴⁰ Rasa Zabarauskaitė ir Inga Blažienė, 110

Globalizacija teoriniu pagrindu

Antroje darbo dalyje, teoriniu pagrindu analizuojamas globalizacijos reiškinys. Siekiant nustatyti galimą globalizacijos įtaką pajamų nelygybei, šiame darbe yra nagrinėjama globalizacijos samprata, aptariami globalizacijos veikimo mechanizmai ir kanalai. Išskiriama, jog ekonominė globalizacija yra svarbiausia tarpvalstybinės priklausomybės dalis, kurios veikimą papildė socialinės ir politinės globalizacijos sritys. Toliau darbe nagrinėjamos globalizacijos matavimo ir pritaikymo empirinius tyrimams problemos. Taigi šioje darbo dalyje sprendžiami 3-4 darbo uždaviniai.

Globalizacijos samprata ir bruožai

Nors globalizacijos sąvoka mokslinėje literatūroje yra itin šviežia – ji pradėta vartoti tik XX amžiaus antroje pusėje, tačiau septintame dešimtmetyje ji tapo itin populiari ir buvo pradėta taikyti įvairiuose gyvenimo kontekstuose. Globalizacija bendrąja prasme yra apibrėžiama kaip daugialypis fenomenas, kuris pasireiškia didėjančia ekonomine, politine ir socialine valstybių tarpusavio priklausomybe⁴¹. Mokslinėje literatūroje vis dar nėra sutariama dėl universalios ir tikslios globalizacijos apibrėžimo, o įvairūs autoriai šią sąvoką interpretuoja skirtingai, akcentuodami skirtingas jos dimensijas. Axel Dreher ir Gaston Noel globalizaciją apibrėžia kaip procesą, kuriantį jungiamuosius tinklus tarp įvairių pasaulio dalyvių, tarpžemyniniu arba daugiakontinentiniu atstumu, per įvairius srautus, įskaitant žmones, informaciją, idėjas, kapitalą ir prekes⁴². Anot autorių, globalizacija taip pat gali būti apibrėžiama, kaip procesas, kuris naikina valstybių ribas, integruoja nacionalines ekonomikas, kultūras, technologijas, valdymo būdus, ir kuria sudėtingus tarpusavio priklausomybės santykius. Al-Rodhan ir Stoudmann globalizaciją apibrėžia kaip daugiadimensinį reiškinį ir išskiria, jog jo interpretacija labai priklauso nuo autoriaus požiūrio, atliekamų tyrimų srities ir tikslų⁴³. Vis tik, kokie skirtingi bebūtų globalizacijos apibūdinimai ir traktavimai, visų sričių mokslininkai globalizaciją įvardija kaip vieną iš svarbiausių pastarųjų dešimtmečių procesų⁴⁴.

Ekonominė integracija yra laikoma pačia svarbiausia ir pagrindine globalizacijos forma, todėl daugelis mokslininkų tirinėdami globalizaciją, dažniausiai koncentruojasi į ekonominės

⁴¹ Parisa SAMIMI, Guan Choo LIM ir Abdul Aziz BUAN, „Globalization Measurement: Notes on Common Globalization Indexes“, 2011. <<https://ideas.repec.org/a/spp/jkmeit/1216.html>> [Žiūrėta 2020 05 19]

⁴² Axel Dreher, Noel Gaston ir Pim Martens, *Measuring Globalisation: Gauging Its Consequences*, 2009.

⁴³ Nayef R.F. Al-Rodhan ir Gerard Stoudmann, 2006. „Definitions of Globalization: A Comprehensive Overview and a Proposed Definition“ <<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.472.4772&rep=rep1&type=pdf>> [Žiūrėta 2020 05 19]

⁴⁴ Rozita Susnienė, „GLOBALIZACIJOS ĮTAKA ŠALIES APDIRBAMAJAI GAMYBAI“. Daktaro disertacija, Kauno technologijos universitetas, 2016

globalizacijos dimensiją. Ekonominė globalizacija tai procesas, didinantis galimybes ir laisves individams, verslo įmonėms ir vyriausybėms vykdyti ekonominius sandorius su kitų šalių individais, verslo įmonėmis ir vyriausybėmis, taip pat procesas, didinantis konkurenciją nacionalinėse rinkose dėl užsienio kapitalo tiekėjų⁴⁵. Gao Shangquan ekonominę globalizaciją apibrėžia kaip didėjančią valstybių ekonomikų tarpusavio priklausomybę, kurią lemia didėjančio tarpvalstybinės prekybos masto, tarptautinių kapitalo srautų ir plataus bei greito technologijų plitimo⁴⁶. Būtent pastarųjų kelių dešimtmečių staigi technologinė pažanga ženkliai sumažino transportavimo ir komunikacijos kaštus, o tai leido pradėti valstybėms specializuotis tam tikrose gamybos srityse, koordinuoti ir organizuoti masinę globalią produkciją. Shalmali Guttal į globalizaciją žvelgia šiek tiek plačiau – kaip į modernizacijos ir kapitalistinės ekspansijos jėgą ir kartu kaip į rezultatą, kuris integruoja visas ekonominės veiklas (lokalią, nacionalinę ir regioninę) į „pasaulinę“ rinką, ir kuris peržengia geopolitines valstybių sienas ir nėra reguliuojamas atskirų valstybių lygmeniu⁴⁷. Anot autoriaus, kultūrinės, socialinės ir kitos globalizacijos dimensijos taip pat yra gana svarbios, tačiau šiuolaikinė visuomenė ir kultūra yra vis stipriau veikiamą neo-liberalios ekonomikos priemonių (labiausiai – prekybos ir finansų liberaliacija, ekonomikos dereguliacija ir privatizacija), kuriuos tariamai padidina „ekonominę laisvę“ ir „vartotojų pasirinkimą“. Pačia plačiausia ir bendriausia prasme, ekonominė globalizacija suprantama kaip didėjanti paslaugų ir prekių rinkų, finansinės sistemos, korporacijų ir pramonės, technologijų ir konkurencijos integracija⁴⁸.

Anot Urbšienės, plačiai paplitusi prielaida, kad globalizacija yra vien tik ekonominis procesas, kuris visas telpa ekonomikos mokslo dalyko (objekto) rėmuose, yra neteisinga ir kyla iš globalizacijos individualistinio suvokimo⁴⁹. Ekonomikos globaliacijos procesams įtakos turi ir kitos socialinio gyvenimo sritys, o to svarba pastebima ir mokslinėje literatūroje – šalia pagrindinės, ekonominės globalizacijos dimensijos vis dažniau tyrinėjamos tampa ir socialinės-kultūrinės, bei politinės globalizacijos sritys. Politinė globalizacija yra siejama su rinkos ir joje veikiančių tarptautinių korporacijos galios ir valstybės valdžios santykio paskirstymu ir perskirstymu, taip pat sprendimų priėmimo perkėlimu į regioninį arba tarptautinį lygmenį⁵⁰. Guttal globalizaciją mato ne tik kaip ekonominį reiškinį, tačiau ir kaip giliai politinį fenomeną, kuris yra veikiamas kompleksinių

⁴⁵ Milan Brahmabhatt, „Measuring Global Economic Integration: A Review of the Literature and Recent Evidence“, 1998. <<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.116.5900&rep=rep1&type=pdf>> [Žiūrėta 2020 05 19]

⁴⁶ Gao Shangquan, „Economic Globalization: Trends, Risks and Risk Prevention“, 2000. <https://www.un.org/en/development/desa/policy/cdp/cdp_background_papers/bp2000_1.pdf> [Žiūrėta 2020 05 19]

⁴⁷ Shalmali Guttal, „Globalisation“, 2010. <<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09614520701469492>> [Žiūrėta 2020 05 19]

⁴⁸ Susnienė, 21

⁴⁹ Laimutė Urbšienė, „Globalizacija ir jos įtaka Lietuvos finansų rinkai“, Daktaro disertacija, Vilniaus universitetas, 2012.

⁵⁰ Susnienė, 27

derybų ir sąveikų tarp tarptautinio kapitalo institucijų (korporacijų), atskirų valstybių ir tarptautinių institucijų (tokių kaip PPO, TVF ir Pasaulio bankas), kurios yra pavestos prižiūrėti darną ir tvarką vis stipriau tarpvalstybiškai susietame pasaulyje⁵¹. Kai kuriais atvejais valstybės yra linkusios net atsisakyti tam tikrų savo politinės kontrolės aspektų dėl narystės įvairiose tarptautinėse politinėse ir ekonominėse organizacijose, todėl, globalizacija turi būti supratama ir kaip politinis fenomenas.

Socialinė–kultūrinė globalizacija suprantama kaip žmonių ir informacijos srautų sklaida, kuri peržengia tradicines valstybių sienas. Tai lemia aktyvesnius kultūrinius, tarpasmeninius ir informacinius ryšius tarp įvairių šalių piliečių. Valstybė yra laikoma labiau socialiai globalizuota, jei ji leidžia įsitraukti į minėtą savo piliečių ir likusio pasaulio sąveiką⁵². Socialinės – kultūrinės globalizacijos idėja yra susieta su pasaulinės tvarkos kūrimu, kuri turi įtakos svarbiems politiniams ir ekonominiams valstybių elgesio aspektams. Socialinė globalizacija kuria drausiminį elgesio taisyklių rinkinį tarptautiniam režimui, globaliam valdymui, kuris prasiskverbia giliai į ekonominį, socialinį ir politinį valstybių gyvenimą ir saugo tarptautinę valstybių ekonominę vėklą. Anot autoriaus, valstybių ekonominis klestėjimas, kuris bent iš dalies vyksta per tarptautinę prekybą ir tarptautinius finansų srautus, yra priklausomas nuo šios kuriamos globalios bendruomenės, kuri gali būti sugriauta, jeigu valstybės nesilaiko vidaus ir užsienio elgesio normų, nustatytų liberalaus valdymo reikalavimų. Bendrai – kuo valstybės, arba kitaip – jų populiacijos labiau integruojasi į globalią ekonomiką, tuo stipriau keičiasi socialinės visuomenės normos (nuo įstatymų viršnybės principo, iki korupcijos atskaitomybės). Egzistuoja ir priešingas ryšys - ne tik dėl ekonominės globalizacijos atsiranda ir stiprėja socialinė globalizacija, tačiau besikeičianti socialinė struktūra, globalizacijos procese dalyvaujančių valstybių visuomenėse dar labiau sustiprina ekonominę globalizaciją, per įvairius tarptautinius kapitalo ir darbo srautus⁵³.

Nors globalizacija pirmiausia yra ekonominis fenomenas, tačiau šiuolaikiniame pasaulyje ji stipriai priklauso ir nuo jau minėtų socialinių-kultūrinių, bei politinių dimensijų, kurios visos bendrai yra labai artimai susipynusios ir veikiančios viena kitą, todėl nagrinėti šį fenomeną, neatsižvelgiant į tai, būtų netikslinga ir pavojinga. Raju Parakkal atrado, jog aukštas politinės ir socialinės globalizacijos laipsnis sustiprina ekonominės globalizacijos sudedamąjį – TUI. Anot autoriaus, šios globalizacijos sritys gali skleisti teigiamą signalą užsienio investuotojams dėl ekonomiškai besivystančių ar pereinamojo laikotarpio valstybių dalyvavimo tarptautinėje sistemoje,

⁵¹ Guttal, 524

⁵² Raju Parakkal, „Economic Returns from Social and Political Globalization: Does Signaling Help Developing and Transition Countries to Attract Foreign Direct Investment?“, 2019.

<<https://ideas.repec.org/a/prf/journl/v13y2019i1p8-28.html>> [Žiūrėta 2020 05 19]

⁵³ Deepraj Mukherjee ir Nabamita Dutta, „What determines governance across nations: Do economic and social globalization play a role?“, 2018. <<https://ideas.repec.org/a/eee/ecmode/v69y2018icp103-113.html>> [Žiūrėta 2020 05 19]

globalioje visuomenėje ir globalioje politinėje ekonomikoje, taip sumažinant investuotojų numatomą riziką investuoti šalyje.

Globalizacijos sąvoka yra artimai susijusi ir kartais mokslinėje literatūroje maišoma su regionalizacijos (arba regioninės integracijos) sąvoka, kurios kartais naudojamos ir kaip sinonimai, ypač analizuojant ekonominę globalizacijos dimensiją. Dažniausiai regionalizacijos sąvoka apibrėžiama, kaip ekonominių, politinių ir saugumo ryšių stiprinimas, geografiškai konkrečiai apibrėžtoje teritorijoje, kurie dažnai yra valdomi viršnacionalinių institucijų. Regiono valstybės jungia daugiau ar mažiau homogeniška kultūrinė ir socialinė terpė, ekonominė tarpusavio priklausomybė, bendros politinės institucijos ir panaši politika trečiųjų valstybių atžvilgiu. Nors šios sąvokos ir nėra tapačios, tačiau regionalizaciją galima laikyti kaip globalizacijos sudedamąją dalį, ir globalizacija bei regionalizacija gali vykti kaip du lygiagretūs, arba tuo pačiu metu vykstantys procesai⁵⁴. Beckfield'o įsitikinimu, globalizacija ir regionalizacija yra skirtingi valstybių tarpusavio priklausomybės stiprinimo keliai, kurie nors ir persidangia, tačiau yra veikiami kitokių mechanizmų, todėl į juos žvelgti reikėtų atskirai⁵⁵. Autorius taip pat išskiria pagrindinius skirtumus tarp šių dviejų sąvokų, lemiančius skirtingų mechanizmų veikimą: regionalizacijos efektas yra stipresnis ir tarpvalstybiniai procesai yra daug labiau išvystyti, nei globalizacijos fenomene; regionalizacija privalo būti teritoriškai apibrėžta, o globalizacijos procesas nėra apibrėžiamas geografiškai; taip pat politiškai regionalizacija yra daug labiau institucionalizuota, nei globalizacija.

Apibendrinant galima teigti, jog globalizacija yra daugiasluosknis ir kompleksiškas socialinis fenomenas, kuris neturi vieno objektyvaus apibrėžimo, o tai kelia daugybę mokslinių diskusijų. Šiame skyrelyje buvo aptarta globalizacijos samprata, aptarti svarbiausi bruožai ir akcentuota pagrindinė ir svarbiausia – ekonominė globalizacijos dimensija, bei atskleistos jos sąsajos su vis daugiau akademinio dėmesio pritraukiančiomis socialinėmis bei politinėmis globalizacijos sritimis. Globalizacijos fenomeno daugialypiškumas ir universalios sąvokos akademinėje erdvėje nebuvimas, lemia šio fenomeno matavimo ir empirinių tyrinėjimų socialinėje erdvėje problemas, kurios bus aptartos kitame skyrelyje.

Kiekybiniai globalizacijos matavimo metodai

Globalizacijos vertinimas yra gana sudėtingas procesas, kadangi nėra visuotinai priimtos vertinimo metodologijos, o kai kurie autoriai netgi teigia, kad vertinti globalizaciją nėra

⁵⁴ Urbšienė, 39

⁵⁵ Jason Beckfield, „European Integration and Income Inequality“, 2006.

<https://www.jstor.org/stable/25472439?seq=1#metadata_info_tab_contents> [Žiūrėta 2020 05 19]

prasmės, kadangi neįmanoma sudaryti tokios vertinimo metodologijos, kuri apimtų visus globalizacijos aspektus. Tai pripažįsta ir patys metodologijų kūrėjai, tačiau, jų požiūriu, ir nevisapusiškas globalizacijos vertinimas leidžia daryti išvadas bei preilaidas, susijusias su globalizacijos įtaka įvairioms gyvenimo sferoms. Bendra akademinė diskusija, bandant sukurti vieną kompleksinę globalizacijos vertinimo indeksą, kurį būtų įmanoma pritaikyti ir remiantis juo ištirti skirtingas valstybes yra gana šviežias objektas mokslinėje erdvėje⁵⁶.

Prieš bandymus surasti kompleksinę globalizacijos vertinimo indeksą, dažniausiai buvo orientuojamasi vien tik į ekonominę globalizacijos dimensiją ir tarptautiniuose empiriniuose tyrimuose buvo naudoti paprasti prekybos, arba finansinės globalizacijos indeksai⁵⁷. Dažniausiai panaudojami ir lengviausiai pritaikomi buvo prekybos atvirumo, tarptautinių užsienio investicijų ir tarptautinių užsienio portfelinių investicijų skaičiavimai, siekiant nustatyti ekonominę šalies globalizuotumo lygmenį. Prekybos atvirumas dažniausiai nustatomas pagal valstybės importo ir eksporto sumos santykį su valstybės Bendrojo Vidaus Produkto, o tai parodydavo kokią dalį šalies ekonominės veiklos sudaro tarptautinė prekyba. Nors prekybos indikatorius yra pats populiariausias globalizacijos empiriniuose tyrinėjimuose, tačiau toks lengvai išmatuojamas ir pritaikomas būdas turi didžiulį trūkumą – nėra remiamasi jau pripažinta nuostata, jog mažųjų valstybių importo ir eksporto suma sudaro didesnę santykinę dalį nuo valstybės Bendrojo Vidaus Produkto (toliau – BVP) lyginant su didžiosiomis valstybėmis, dėl jų polinkio į intensyvesnę prekybą, todėl toks būdas nėra visiškai tikslus tyrinėti skirtingo dydžio valstybes tarptautiniame kontekste. Lockwood pabrėždamas valstybių charakteristikų skirtumus, lemiančius prekybos atvirumo tendencijas, šioje vietoje taip pat išskiria populiacijos dydį, valstybės žemės plotą, geografinę lokaciją ir šalies vykdomą prekybos politiką⁵⁸.

Tarptautinės užsienio investicijos skaičiuojamos santykiu su šalies BVP, kurios rodo kokią dalį aktyvios užsienio investicijos sudaro nuo visos valstybės ekonominės veiklos. Tokios investicijos būtinai yra siejamos su tam tikru valdymo įsitraukimu – tai dažniausiai sudaro bent 10 proc. tam tikros įmonės akcijų dalį. Produkcijos kontekste ypatingai svarbios tampa Tarptautinės Užsienio Investicijos (toliau – TUI), kurias naudoja daugybė akademikų siekint įvertinti finansinį valstybės atvirumą ir kurios prodo valstybės galimybę pritraukti užsienio investicijas. Tarptautinės užsienio portfelinės investicijos dažniausiai matuojamos santykiu su šalies BVP ir reiškia pasyvias užsienio investicijas šalyje, kurių pagrindinė paskirtis – spekuliatyvus pelnas, o ne tam tikra valdymo

⁵⁶ Irena Pakarskienė ir Rozita Susnienė, „GLOBALIZACIJOS KIEKYBINIO MATAVIMO METODAI“, 2010.
<<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=e5h&AN=53172864&site=ehost-live>> [Žiūrėta 2020 05 19]

⁵⁷ Samimi et al., 4

⁵⁸ Ben Lockwood, „How Robust is the Kearney/Foreign Policy Globalisation Index?“, 2004.
<<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.0378-5920.2004.00611.x>> [Žiūrėta 2020 05 19]

kontrolė. Nors abudu finansinės globalizacijos matmenys yra labai kintami - kiekvienais metais skaičiai gali skirtis ženkliai, tačiau portfelinės investicijos tuo pasižymi ženkliai labiau, todėl jos rečiau nauojamos ir empiriniuose tyrinėjimuose.

Mokslinėje literatūroje, vienas iš pirmųjų bandymų pereiti nuo vien tik ekonominės globalizacijos dimensijos kiekybinių tyrimų, prie daugiadimensinių globalizacijų indeksų buvo 2001 m. Pasaulio rinkų tyrimų centre Randolph sukurtas **G indeksas**. Nors 90% jo vertės vis dar sudarė ekonominė dimensija, tačiau taip pat buvo įtraukia ir socialinė sritis – telefoniniai ryšiai ir internetas, kurie įgijo po 5 proc. svartinės vertės, o didžiausią dalį ekonominės dimensijos, sudarė prekybos atvirumas, kuriam teko net 70 proc. svartinės vertės ir apėmė tiek išsivysčiusias, tiek besivystančias šalis. Kitas – **CSGR globalizacijos indeksas**, sukurtas 2005 m. Warwick universitete B. Lockwood ir M. Redoano. Šis indeksas įtraukė 96 šalis 1982-2004 metų laikotarpiu ir apėmė 16 ekonominės, socialinės ir politinės globalizacijos dimensijų indikatorių, tačiau poto šis indeksas nebuvo atnaujinamas. CSGR globalizacijos indeksas išskyrė tuo, jog prekybos atvirumo kintamasis buvo koreguojamas atsižvelgiant į šalies ypatybes, tokias kaip gyventojų skaičius valstybėje, šalies žemės plotas ir tai, ar šalis turi prieėjimą prie jūros ar ne. Vujakovic 2009 metais sukūrė naują globalizacijos indeksą – **NGI**, kuris įtraukė naujus, dar niekur nenaudotus penkis kintamuosius, matuoti globalizaciją: užsieniečių prekių ženklų paraiškas, vertybinių popierių investicijas, užsieniečių patentų paraiškas ir aplinkosaugos susitarimus. Indeksas aprėpia 70 valstybių, 1995-2005 metų laikotarpiu. Indeksas išsiskyrė tuo, jog kintamiesiems suteikė skirtingus svorius, įtraukiant teritorinio atstumo reikšmę, taip siekiant globalizaciją labiau atskirti nuo regionalizacijos. P.Martens ir D.Zywietz sukūrė Maastrichto globalizacijos indeksą - **MGI**, kuriame ekonominė globalizacija sudarė tik 27 proc. svartinės vertės. Indeksas aprėpia visas globalizacijos dimensijas ir yra sudarytas iš septynių kintamųjų grupių: globalios politikos, organizuoto nusikalstamumo, tarptautinės prekybos ir tarptautinių finansų, socialinės ir kultūrinės, technologinės ir aplinkosaugos, ir buvo skaičiuojamas tik pagal 2000 ir 2008 metų duomenis. Didžiausias indekso trūkumas – jog visiems rodikliams suteikiama vienoda svartinė reikšmė, o tai prieštarauja teiginiui, jog kai kurie veiksniai ir procesai turi didesnės įtakos globalizacijai, nei kiti. **Kearney/Foreign Policy** (toliau - **Kearney indeksas**) indeksas buvo paskelbtas 2001 metais bendradarbiaujant žurnalui „Foreign Policy“ kartu su A.T Kearney Global Policy taryba ir tapo pirmuoju bandymu įvesti daugialypę globalizacijos matavimą. Šio indekso skaičiavimai vyko iki 2007 metų ir apimė keturias globalizacijos dimensijas: ekonominę (ekonominė integracija), socialinę (asmeniniai kontaktai), politinę (politiniai įsipareigojimai) ir technologinę (technologiniai ryšiai). Kearney indeksas turėjo ryškių trūkumų: subjektyvus kintamųjų parinkimas kiekvienais metais ir svartinio svorio jiems priskirimas, bei normalizacijos sukelti netikslumai. Nepaisant trūkumų, Kearney globalizacijos indeksas mokslininkų dažnai analizuojamas ir vertinamas kaip pirmas didelio masto bandymas ekonominės globalizacijos lygio matavimus

sujungti su kitų globalizacijos sričių rodikliais⁵⁹. Apibendrinant, dėl įvairių apribojimų ir trūkumų, prieš tai minėti indeksai nepapliko ir netapo dažnai nauodojamais socialiniuose tyrimų skaičiavimo įrankiais. Šią vietą akademineje erdvėje užėmė dabar populiariausias „**KOF**“ globalizacijos indeksas. Toliau lentelėje pateikiama visų globalizacijos indeksų susisteminta informacija ir vėliau bus aptartas žymiausias KOF globalizacijos indeksas.

2 lentelė

Indeksas	Valstybės / Metai / Kintamieji	Aprašymas	Bruožai
KOF (2018 metų versija)	203 / 1970-2017 / 43	Išsamus indikatorius, apimantis ekonominę, socialinę ir politinę globalizacijos sritis. Atskirtas „de facto“ ir „de jure“ matavimas.	Kiekviena globalizacijos dimensija ir subdimensija padalinta į „de facto“ ir „de jure“ matavimus. Atskirtos prekybos ir finansinės globalizacijos sritys.
KOF (2007 metų versija)	207 / 1970-2015 / 23	Išsamus indikatorius, apimantis ekonominę, socialinę ir politinę globalizacijos sritis.	Nėra aiškios skirties tarp ekonominės globalizacijos subdimensijų: neatskirtos prekybos ir finansinės globalizacijos sritys.
MGI (2012 metų versija)	117 / 2000, 2008, 2012 / 11	Išsamus indikatorius, apimantis ekonominę, politinę, socialinę ir kultūrinę, technologinę ir aplinkosaugos globalizacijos sritis.	Apima aplinkosaugos dimensiją. Dengia tik trejus metus.
Kearney	62 / 2002-2007 / 14	Pirmas kompleksinis globalizacijos indeksas, apimantis politinį įsitraukimą, technologinę sritį, asmeninius kontaktus ir ekonominę integraciją pasaulio mastu.	Tapo kitų indeksų etalonu.
CSGR	119 / 1982-2004 / 16	Kompleksinis indeksas matuojantis ekonominę, politinę ir socialinę globalizacijos sritis. Kintamųjų svoriai nustatomi pagal pagrindinio komponento analizę.	Išsiskiria tuo, jog ekonominis atvirumas įtraukia fiksuotas valstybės savybes (populiacijos dydis, žemės plotą ir valstybės prieigą prie jūros).
NGI	70 / 1995-2005 / 21	Kompleksinis indeksas matuojantis ekonominę, politinę ir socialinę globalizacijos sritis, įtraukiant geografinio atstumo tarp valstybių svarbą.	Kontroliuojamas geografinis valstybių atstumas.

(Pastaba: lentelė sudaryta remiantis Savina Gygli, et al. autorių darbu⁶⁰)

Vokiečių mokslininkas Axel Dreheris ir Šveicarijos KOF ekonomikos institutas (KOF Swiss Economic Institute) 2002 metais sukūrė **KOF** globalizacijos indeksą. Šis indeksas vertina kone

⁵⁹ Susnienė, 35

⁶⁰ Savina Gygli, Florian Haelg, Niklas Potrafke ir Jan-Egbert Sturm, „The KOF Globalisation Index – revisited“, 2019. <<https://link.springer.com/article/10.1007/s11558-019-09344-2>> [Žiūrėta 2020 05 19]

visų pasaulio valstybių (203 valstybės ir teritorijos) globalizacijos lygį ir apima duomenis nuo 1970 metų, taip tapdamas pirmuoji globalizacijos indeksu, leidžiančiu įvertinti įvairių duomenų kintamųjų dinamiką ilguoju laikotarpiu. Nuo šio indekso sukūrimo pradžios, indeksas nuolat buvo tobulinamas, atnaujinamas, o duomenys fiksuojami kiekvienais metais, tačiau pats KOF globalizacijos indeksas „vėluoja“ dvejis metais, nes einamųjų metų indekso versija, dėl didelio kiekio duomenų ir sudėtingų skaičiavimų, apskaičiuojamas pagal dviejų metų senumo valstybių duomenis. Naujausia prieinama KOF globalizacijos indekso versija yra 2019 metų, pagal 2017 metų šalių duomenis. Per visą KOF globalizacijos indekso gyvavimo laikotarpį, dėl nuolatinių tobulinimų, KOF globalizacijos indeksas tapo dažniausiai naudojamu globalizacijos indeksu akademinėje literatūroje.

KOF globalizacijos indekso pirmoji versija pasirodė 2006 metais, o 2008 metais pirmą kartą buvo atnaujinta KOF globalizacijos indekso metodologija. Antrasis metodologinis indekso atnaujinimas įvyko 2018 metais, kurio metu globalizacija buvo išskirta į „de facto“ globaliaciją ir į „de jure“ globaliaciją, o bendras globalizacijos rodiklis tapo matuojamas naudojant abu šiuos komponentų sąvokas. „De facto“ globalizacija matuoja realius tarptautinius srautus ir realią tarptautinę veiklą, o „de jure“ matuoja valstybės vykdomą politiką (angl. policy) ir sąlygas, kurios iš esmės įgalina, palengvina ir skatina tarptautinių srautus ir tarptautinę veiklą (žiūrėti lentelę). Naujausio atnaujinimo metu, KOF globalizacijos indeksas taip pat įgavo naujų komponentų: ekonominė globalizacija išskaidyta į prekybos globaliaciją ir finansinę globaliaciją; kultūrinė globaliacija apibrėžta plačiau, todėl ir daugiau komponentų įtrauktą į šią dimensiją; taip pat leista bėgant laikui, kisti pagrindinių kintamųjų svoriui. Keletas kintamųjų, lyginant su praeita, 2008 metais pasirodžiusia versija pasikeitė ir nemažai naujų buvo įtraukta, taip jų kiekis lyginant su senąja versija padidėjo nuo 23 iki 43 kintamųjų⁶¹.

KOF globalizacijos indeksas apima tris pagrindines globalizacijos dimensijas: ekonominę, politinę ir socialinę gyvenimo sritis. Indeksas matuojamas skalėje nuo vieneto iki šimto, apskaičiuojant naudojant sudėtinių rodiklių svorius. Nors ankstesnės KOF globalizacijos indekso versijos didesnę svorį teikė socialinės globalizacijos ir ekonominės globalizacijos dimensijoms (atitinkamai 38 proc. ir 37 proc.), tačiau naujausioje indekso versijoje aptinkamas ryškus metodologinis atnaujinimas - visų dimensijų svoris sulygintas iki 33 proc. svertinės vertės.

⁶¹ Ten pat, 545

3 lentelė

Globalizacijos indeksas, „de facto“	Svoriai	Globalizacijos indeksas, „de jure“	Svoriai
Ekonominė Globalizacija:	33.3%	Ekonominė globalizacija:	33.3%
1) Prekybos Globalizacija:	50.0%	1) Prekybos Globalizacija	50.0%
1. Prekyba prekėmis	38.8%	1. Prekybos apbrimojimai	26.8%
2. Prekyba paslaugomis	44.7%	2. Prekybos mokesčiai	24.4%
3. Prekybos partnerių įvairovė	16.5%	3. Tarifai	25.6%
		4. Prekybos susitarimai	23.2%
2) Finansinė Globalizacija:	50.0%	2) Finansinė Globalizacija:	50.0%
1. Tarptautinės užsienio investicijos	26.7%	1. Investavimo apribojimai	33.3%
2. Netiesioginės (porftolinės) investicijos	16.5%	2. Finansinės sąskaitos ribojimai	38.5%
3. Tarptautinė skola	27.6%	3. Tarptautiniai investiciniai susitarimai	28.2%
4. Tarptautinis rezervas	2.1%		
5. Tarptautinės pajamų išmokos	27.1%		
Socialinė Globalizacija:	33.3%	Socialinė Globalizacija:	33.3%
1) Tarpasmeninė Globalizacija:	33.3%	1) Tarpasmeninė Globalizacija:	33.3%
1. Išeinantys skambučiai	20.8%	1. Telefono linijų abonimentai	39.9%
2. Piniginės perlaidos	21.9%	2. Laisvė keliauti	32.7%
3. Tarptautinis turizmas	21.0%	3. Tarptautiniai orouostai	27.4%
4. Tarptautiniai studentai	19.1%		
5. Migracija	17.2%		
2) Informacinė Globalizacija:	33.3%	2) Informacinė Globalizacija:	33.3%
1. Naudojamo interneto pralaidumas	37.2%	1. Televizijos prieinamumas	36.8%
2. Tarptautiniai patentai	28.3%	2. Interneto prieinamumas	42.6%
3. Aukštųjų technologijų eksportas	34.5%	3. Žiniasklaidos laisvė	20.6%
3) Kultūrinė Globalizacija:	33.3%	3) Kultūrinė Globalizacija:	33.3%
1. Prekyba kultūrinėmis prekėmis	28.1%	1. Lyčių lygybė	24.7%
2. Prekyba asmeninėmis paslaugomis	24.6%	2. Žmogiškasis kapitalas	41.4%
3. Prekės ženklų registravimo paraiškos	9.7%	3. Civilinės teisės	33.9%
4. „McDonald's“ restoranai	21.6%		
5. „IKEA“ parduotuvės	16.0%		
Politinė Globalizacija:	33.3%	Politinė Globalizacija:	33.3%
1. Ambasadų skaičius	36.5%	1. Tarptatinės organizacijos	36.2%
2. JTO taikos palaikymo misijų skaičius	25.7%	2. Tarptautinės sutartys	33.4%
3. Trptautinės NVO	37.8%	3. Sutarčių partnerių įvairovė	30.4%

Apibendrinant globalizacijos matavimo metodus, pastebima jog bandymai sukurti kompleksiską matavimo būdą yra gana nauja sritis mokslinėje erdvėje. Empiriniuose tyrimuose vis dar dažnai naudojami vien tik ekonominę globalizaciją apimantys rodikliai, o tai neatskleidžia globalizacijos reiškinių daugialypiškumo. Dėl nuolatinių atnaujinimų ir patobulinimų, KOF globalizacijos indeksą, galima laikyti kaip šiuo metu tinkamiausią ir labiausiai išbaigtą metodą vertinant globalizacijos procesą ir jo įtakas kitoms gyvenimo srtims, moksliniu lygmeniu.

Globalizacijos ir pajamų nelygybės sąsajos

Šiame darbo skyriuje aptariamos globalizacijos ir pajamų nelygybės sąsajos. Pirmiausia teoriniu pagrindu, nagrinėjama kaip globalizacija veikia pajamų nelygybę, per konkrečius kanalus. Toliau yra nagrinėjami atlikti šios temos empiriniai tyrimai. Pastebima, jog globalizacija retai yra tyrinėjama įtraukiant antrąsias – socialines ir politines globalizacijos sritis, o tai neatskleidžia prasmingų daugiadimensio proceso išvadų. Taip pat trumpai pristatomos globalizacijos ir pajamų nelygybės tendencijos Vidurio ir Rytų Europos valstybėse 1993-2017 metų laikotarpiu. Taigi šioje darbo dalyje sprendžiami 5-7 darbo uždaviniai.

Globalizacijos ir pajamų nelygybės teorinės sąsajos

Klasikinę teoriją, aiškinančią ryšius tarp globalizacijos ir rinkos perskirstymo rezultatų, galima laikyti Hekšerio ir Oulino modelį (angl. *Heckscher-Ohlin model*). Remiantis šia teorija, pajamų nelygybė yra globalizacijos pasėkmė, dėl valstybių produktyvumų ir santykinai imlių faktorių šalyse skirtumų bei individų priklausomybės nuo darbo jėgos arba kapitalo pajamų šaltinio. Valstybės specializuoja nacionalinę gamybą į santykiniai gausų faktorių esantį šalyje ir vykdydamos tarptautinę prekybą eksportuoja šio faktoriaus pagamintą produkciją į užsienio valstybes. *Stolper-Samuelson* teorema teigia jog, vėlesni prekybos sąlygoti santykiniai produktų kainų pokyčiai didina gaunamą grąžą iš intensyviai naudojamo gamybos faktoriaus šalyje pagamintų eksporto prekių, ir mažina grąžą gaunamą iš kitų (ne intensyviai naudojamų) faktorių valstybės viduje. To pasėkmė, jog prekybos atvirumas teikia naudos valstybėje esantiems gausiems gamybos veiksniams, o negausūs veiksniai patiria nuostolių. Dauguma teorijų išskiria gamybos veiksnius, susijusius su darbo jėga ir kapitalu, arba kitą – daro skirtį tarp kvalifikuotos ir nekvalifikuotos darbo jėgos. Kadangi kapitalas ir kvalifikuota darbo jėga yra santykinai gausūs faktoriai ekonomiškai išsivysčiusiose šalyse, tikimasi, jog globalizacija, arba kitaip – intensyvėjanti tarptautinė prekyba, didins pajamų nelygybę ir pajamų koncentraciją didžiausias pajamas gaunančių individų grupėje. Todėl taip pat, dėl prekybos atvirumo, labiausiai ekonomiškai išsivysčiusiose valstybėse, nekvalifikuotos darbo jėgos santykiniai atlyginimai turėtų mažėti. Besivystančiose (arba kitaip – mažiau išsivysčiusiose) ekonomikose nekvalifikuota darbo jėga, kuri yra gausiai naudojama nacionalinėje produkcijoje, gautų naudos iš ekonomikos atvirumo, dėl didėjančių nekvalifikuotos darbo jėgos atlyginimų. Todėl, bendra pajamų nelygybė valstybių viduje, remiantis paprasčiausiais tarptautinės prekybos modeliais turėtų didėti išsivysčiusiose ekonomikose ir mažėti mažiau ekonomiškai išsivysčiusiose šalyse. Taigi, remiantis

Hekšerio ir Oulino modelio prielaidomis, globalizacijos įtaka pajamų nelygybei priklauso nuo valstybės ekonominio išsivystymo lygio.

Dauguma mokslinių studijų, atliktų nuo 1990 metų, atkreipė dėmesį į standartinio Hekšerio ir Oulino modelio apribojimus ir pateikė skirtingus būdus, kuriais globalizacija gali paveikti pajamų nelygybę. Vienas ryškus teorinio modelio trūkumas, jog Hekšerio ir Oulino modelis remiasi tarp sektoriniu persikirstymu, tačiau nėra įtraukiami pokyčių sektorių viduje ir vertikaliosios specializacijos svarbos įvairiose valstybėse. *Offshoring'o* ir *outsourcing'o* veiklos žemesnės kvalifikacijos produkcijos sektoriuose mažina žemesnės kvalifikacijos darbuotojų atlyginimus ir derybinę galią išsivysčiusiose ekonomikose, tačiau tos pačios veiklos gali būti suprantamos kaip santykinai kvalifikuotos (angl. skill-intensive), žvelgiant iš besivystančių ekonomikų požiūrio⁶². Šios veiklos lemia mažesnę paklausą žemesnės kvalifikacijos darbo jėgos labiausiai ekonomiškai išsivysčiusiose valstybėse ir didesnę paklausą mažiau ekonomiškai išsivysčiusiose valstybėse, todėl pirmoje valstybių grupėje pajamų nelygybė turėtų didėti, o antroje - mažėti.

Feenstra ir Hanson teigia jog TUI didina santykinę kvalifikuotos darbo jėgos paklausą ir kvalifikacijos priedą (didesnes papildomas pajamas lyginant su nekvalifikuota darbo jėga), dėl kapitalo mažesnio pakeičiamumo kvalifikuotai darbo jėgai, lyginant su nekvalifikuota darbo jėga⁶³. Išsivysčiusios šalys gamina vis aukštesnės kokybės produkciją, o tai lemia mažesnę paklausą nekvalifikuotos darbo jėgos valstybės viduje. Santykinai nekvalifikuoto darbo reikalaujanti produkcija persikelia į mažiau ekonomiškai išsivysčiusias valstybes, kuriose kvalifikuotos darbo jėgos paklausa didėja (nes tokia gamyba, žvelgiant iš mažiau ekonomiškai išsivysčiusių valstybių yra santykinai kvalifikuota). Pajamų nelygybė taip pat gali didėti, dėl įmonių didesnio dalyvavimo tarptautinėje rinkoje, nes eksportuojančios įmonės yra produktyvesnės, nei neeksportuojančios ir gali mokėti didesnius atlyginimus, samdant aukštos kvalifikacijos darbuotojus.

Įgūdžių reikalaujantys technologiniai pokyčiai yra laikomi vienu pagrindiniu alternatyviu paaiškinimu dėl didėjančios kvalifikacijos premijos ir pajamų nelygybės šalyse. Daugybė mokslinių darbų nagrinėjo, kaip inovacijos ir darbo jėgą taupачios technologijos eliminavo žemos kvalifikacijos darbus, per automatizaciją ir keliamą reikiamų įgūdžių lygį. Tačiau, kaip teigia Dreher ir Gaston, praktiškai nėra įmanoma atskirti technologinės pažangos ir tarptautinės prekybos

⁶² Robert Feenstra ir Gordon Hanson, „The Impact of Outsourcing and High-Technology Capital on Wages: Estimates For the United States, 1979–1990“, 1999.

<https://econpapers.repec.org/article/oupqjecon/v_3a114_3ay_3a1999_3ai_3a3_3ap_3a907-940..htm> [Žiūrėta 2020 05 19]

⁶³ Robert Feenstra ir Gordon Hanson, „Foreign direct investment and relative wages: Evidence from Mexico's maquiladoras“, 2000. <https://econpapers.repec.org/article/eeeinecon/v_3a42_3ay_3a1997_3ai_3a3-4_3ap_3a371-393.htm> [Žiūrėta 2020 05 19]

įtakų darbo rinkai ir jos rezultatams⁶⁴. Autoriai teigia, jog globalizacija gali mažinti naujų technologijų diegimo išlaidas ir skatinti įdarbinti vis daugiau kapitalo produkcijoje, taip skatinant ir didesnio kiekio kvalifikuotos darbo jėgos diegimą. Taip pat technologijų diegimas gali būti ir priemonė leidžianti išlaikyti konkurencingumą, o todėl ir įmonių išlikimą globalioje rinkoje.

Ne tik ekonominiai mechanizmai, bet ir politinė bei socialinė globalizacijos gali turėti įtakos pajamų nelygybei. Politinė globalizacija gali lemti tai, jog šalys bus linkusios nustatyti bendrus būtiniausius minimalius socialinius standartus ir taip didinti pajamų lygybę savo šalių viduje. Tarptautinė migracija (socialinės globalizacijos dalis), arba greičiausiai nekvalifikuotų darbuotojų imigraciją į ekonomiškai išsivysčiusias šalis, didina nekvalifikuotos darbo jėgos pasiūlą ir todėl pajamų nelygybė valstybės viduje turėtų didėti⁶⁵. Besikeičiančios socialinės normos, nulemtos vis labiau integruoto ir sąveikaujančio pasaulio, taip pat gali turėti įtakos visuomenės supratimui ir socialinei visuomenės normai dėl egzistuojančios pajamų nelygybės lygio šalyje, o tai gali daryti įtaką žmonių elgesiui, pavyzdžiui profesinių sąjungų deryboms, dėl darbo užmokesčių lygio⁶⁶.

Be viso to, politinę globalizaciją apima egzistuojantys du konkuruojantys požiūriai, kurie sieja gerovės valstybės (angl. welfare state) persikirstymo politiką ir globalizaciją: „lenktynių į apačią“ (angl. the race to the bottom hypothesis) ir „kompensacijos“ hipotezės. Florian Dorn, Clements Fuest ir Niklas Potrafke teigia, jog padidėjęs kapitalo mobilumas, ne tik daro žalą mokesčių bazei, mažinant gerovės valstybės galimybes finansuoti socialinės apsaugos programas, tačiau perkėlus mokesčius ant darbo jėgos, sumažėja valstybės persikirstymo veiklos galimybės. Prie „lenktynių į apačią“ hipotezės taip pat pridedama, jog globalizacija didina bendrą į rinką orientuotos politikos (angl. policy) patikimumą, taip mažinant gerovės valstybės didinimą palaikančių argumentų pagrįstumą, bei didina gerovės valstybės mažinimo argumentų patikimumą. Didelio lygio gerovės valstybės taip pat pritraukia skurdesnius ir nekvalifikuotus imigrantus, kurie nori pasinaudoti valstybės persikirstymo sistema, o tai lemia mažėjančias valstybės išlaidas ir mažėjančią persikirstymą. Mokslininkai pabrėžiantys globalizacijos neigiamus padarinius, tiki jog globalizacija atsakinga už mažėjančią valstybės persikirstymo veiklą ir mažėjančią socialinės apsaugos sistemą.⁶⁷

„Kompensacijos“ hipotezė teigia priešingai - gerovės valstybė ir jos vykdoma socialinė apsauga turėtų intensyvėti, siekiant pašalinti rizikas susietas su globalizacijos procesu. Šios hipotezės

⁶⁴ Dreher ir Gaston, 6

⁶⁵ George J. Borjas, et al., „How Much Do Immigration and Trade Affect Labor Market Outcomes?“, 1997.
<https://www.jstor.org/stable/2534701?seq=1#metadata_info_tab_contents> [Žiūrėta 2020 05 19]

⁶⁶ Anthony Atkinson, „Bringing Income Distribution in from the Cold“, 1997.
<https://econpapers.repec.org/article/ecjeconj/v_3a107_3ay_3a1997_3ai_3a441_3ap_3a297-321.htm> [Žiūrėta 2020 05 19]

⁶⁷ Florian Dorn, Clements Fuest ir Niklas Potrafke, „Globalization and Income Inequality Revisited“, 2018.
<https://ideas.repec.org/p/ces/ceswps/_6859.htm> [Žiūrėta 2020 05 19]

logika numato, jog nuo globalizacijos proceso labiausiai nukentėję individai šalyje, bus linkę reikalauti kompensacijos⁶⁸. Pagal šią teoriją, globalizacija turėtų didinti valdžios dydį ir apimtį. Panašia logika vadovaujasi ir Gozgor ir Ranjan, kurie teigia, jog globalizacijai didinant pajamų nelygybę, politikos formuotai, suinteresuoti maksimaliai padidinti visų individų bendrą gerovę šalyje, bus linkę didinti valstybės perskirstymo apimtis⁶⁹. Tačiau, pastebima, jog egzistuojantys empiriniai tyrimai, dėl globalizacijos ir gerovės valstybių sąsajų nerodo jokių vienareikšmiškų išvadų, dėl šių dviejų hipotezių⁷⁰.

Apibendrinant globalizacijos ir pajamų nelygybės teorines sąsajas, galima aiškiai pastebėti, jog šiuos kintamuosius sieja pirmiausia ekonominiai sąveikos mechanizmai, kurių svarbiausiu yra laikomas tarptautinis prekybos atvirumas, taip pat gana svarbūs yra technologinės pažangos ir TUI globalizacijos veiksniai. Kadangi globalizacija yra daugialypis fenomenas, nėra tikslinga apsiriboti vien tik ekonomine jos dimensija. Norint atrasti prasmingą globalizacijos poveikio įvertinimą pajamų nelygybei, būtina ne tik įtraukti ekonomistų tradiciškai laikomas svarbiausius globalizacijos veiksnius, tačiau būtina įtraukti ir socialines bei politines globalizacijos sritis⁷¹. Be to, kaip pastebi aturosiu, ekonominė, socialinė ir politinė integracijos tarpusavyje stipriai koreliuoja, todėl neįtraukus šių dimensijų į analizę, numatomas ekonominės integracijos poveikis atspindėtų bendrą visų dimensijų poveikį. Kadangi skirtingų globalizacijos dimensijų poveikiai gali būti ir priešingi vienas kitam, tai galėtų lemti klaidingą išvadą, jog globalizacijos įtaka pajamų nelygybei yra nereikšminga.

Globalizacijos ir pajamų nelygybės akademinė diskusija

Pati didžiausia dalis empirinių darbų, tiriančių globalizacijos įtaką pajamų nelygybei valstybių viduje, remiasi ta pačia tyrimo logika - dauguma autorių tiria vien tik ekonominės globalizacijos įtaką pajamų nelygybei įvairiais ekonominės globalizacijos kanalais (žr. 4 lentelę). Toks kelias yra pasirinktas dėl to, jog ekonominė valstybių tarpusavio priklausomybė yra laikoma pagrindiniu globalizacijos dedamuoju, o tai plačiau buvo aptarta teorinėje globalizacijos dalyje. Kone visi akademikai, tirdami ekonominės globalizacijos įtaką pajamų nelygybei pastaraisiais dešimtmečiais, išskiria tuos pačius du ekonominės globalizacijos kanalus – prekybos atvirumą ir

⁶⁸ Dani Rodrik, „Why Do More Open Economies Have Bigger Governments?“, 1998.

<https://econpapers.repec.org/article/ucpjpolec/v_3a106_3ay_3a1998_3ai_3a5_3ap_3a997-1032.htm> [Žiūrėta 2020 05 19]

⁶⁹ Giray Gozgor ir Priya Ranjan, „Globalisation, inequality and redistribution: Theory and evidence“, 2017.

<<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/twec.12518>> [Žiūrėta 2020 05 19]

⁷⁰ Florian et al., 5

⁷¹ Axel Dreher ir Noel Gaston, 9

tarptautinės užsienio investicijas, kurie tampa empirinių tyrimų pagrindu. Nors kai kurie autoriai ir papildo savo tyrimus įvairiais papildomais globalizacijos, arba su ja artimai susietais kanalais (migracijos, finansinėjimo, technologinės pažangos, ar kt.) pagrindiniai ir labiausiai nagrinėjami išlieka šie du. Šioje vietoje jokios ryškios tendencijos akademinėje erdvėje nėra pastebimos, o rezultatai kontraversiški – abu ekonominės globalizacijos kanalai: tarptautinės užsienio investicijos ir prekybos atvirumas gali turėti ir teigiamą, ir neigiamą įtaką pajamų nelygybei, priklausomai nuo pasirinktos valstybių imties, pasirinkto globalizacijos kintamojo kiekybinio matavimo būdo ir pasirinkto tyrimo metodo (žr. 4 lentelę).

4 lentelė

Autoriai	Valstybės	Tiriamasis laikotarpis	Rezultatai
Sharma ir Abekah (2017)	71 valstybės	1970-2014	TUI mažina nelygybę
Choi (2006)	119 valstybės	1993-2002	TUI didina nelygybę
Wu ir Hsu (2012)	54 valstybės	1980-2005	TUI didina nelygybę
Lin ir kt. (2014)	42 valstybės	1976-2005	TUI didina nelygybę
Faustino ir Vali (2013)	24 EBPO valstybės	1995-2007	PA mažina nelygybę
Jaumotte ir kt. (2013)	51 valstybės	1981-2003	PA mažina nelygybę
Asteriou ir kt. (2014)	27 ES valstybės	1995-2009	PA mažina nelygybę, TUI didina nelygybę
Daniel Auguste (2018)	23 EBPO valstybės	1990-2009	TUI didina nelygybę
Baek ir Shi (2014)	78 valstybės	1990-2010	PA didina nelygybę
Sovna Mohanty (2017)	115 valstybės	1993-2012	PA didina nelygybę, TUI mažina nelygybę
Çelik ir Basdas (2010)	5 EBPO ir 5 ne EBPO valstybės	1990-2005/2006	TUI mažina nelygybę
Lim ir McNelis (2014)	41 ekonomiškai besivystanti valstybė	1992-2006	PA mažina nelygybę, TUI didina nelygybę

(Pastaba: Lentelė sudaryta remiantis Mehmet Akif DESTEK ir papildyta kitų autorių darbais; TUI – tarptautinės užsienio investicijos; PA – prekybos atvirumas)

Vos keletas autorių įžvelgė problemą, kad tokia tendencija, tyrinėti daugialypį globalizacijos fenomeną, vien tik ekonominio kanalo įtaką pajamų nelygybei yra gana ribota ir reikalauja papildymo atliekant objektyvesnius empirinius tyrimus. Anot jų, dabartinės tendencijos neparodo tikslaus vaizdo ir neveda prie tikslų išvadų, todėl būtina daugiadimensinį globalizacijos fenomeną tyrinėti ir kitais – socialiniais bei politiniais jos kanalais. Axel Dreher ir Noel Gaston įtraukdami socialinę ir politinę globalizacijos dimensijas (pirmasis KOF globalizacijos indekso panaudojimas tyrime) ištyrė 123 valstybes 1970-2000 metų laikotarpiu ir atrado, jog globalizacija turi stiprų (angl. robust) teigiamą ryšį su pajamų nelygybe tik OECD valstybėse, o mažiau ekonomiškai išsivysčiusiose valstybėse toks ryšys nebuvo užfiksuotas⁷². Andreas Bergh ir Therese Nilsson

⁷² Ten pat, 19

naudodami KOF globalizacijos ir Ekonominės laisvės (angl. Economic Freedom Index) indeksus ištyrė 80 valstybių 1970-2005 metų laikotarpiu ir pastebėjo stiprų prekybos atvirumo sąryšį su pajamų nelygybe visose šalių grupėse⁷³. Autoriai atrado, jog reformos didančios ekonominę laisvę turėjo didžiausią įtaką išsivysčiusiose šalyse, o socialinės globalizacijos įtaka stipriausia buvo vidutinis ir mažas pajamas gaunančių valstybių grupėse, tačiau jokioje valstybių grupėje politinės globalizacijos įtaka nebuvo užfiksuota. Lei Zhou, Basudeb Biswas, Tyler Bowles, Peter J. Saunders naudojant Kearney globalizacijos indeksą ištyrė 60 valstybių ir atrado jog globalizacija turi stiprų neigiamą ryšį su pajamų nelygybe, visose valstybių grupėse⁷⁴. O tai reiškia, jog šie autoriai priėjo prie visiškai priešingų išvadų, nei iki tol buvusi tokių tyrimų tendencija - globalizacija mažina pajamų nelygybę besivystančių, išsivysčiusių ir pereinamųjų ekonomikų valstybių viduje. Syed Muhammad Atif, Mudit Srivastav, Moldir Sauytbekova ir Udeni Kathri Arachchige naudodami KOF globalizacijos indeksą, atliko empirinį tyrimą globalizacijos ir pajamų nelygybės srityje⁷⁵. Šis mokslinis darbas tapo tarsi tisioginė kontradikcija į anksčiau išleistą Lei Zhou et al. (2011) empirinį tyrimą, kuris anot darbo autorių paneigė prieš tai gautas autorių išvadas. Autoriai ištyrė 68 besivystančias ekonomikas 1990-2010 metų laikotarpiu ir atrado teigiamą ryšį tarp globalizacijos ir pajamų nelygybės valstybių viduje. Autoriai pabrėžė jog tokios išvados nėra galutinės, nes globalizacijos įtaka pajamų nelygybei labai išsiskyrė tiriamųjų šalių viduje, greičiausiai dėl per daug skirtingų jų struktūrinių sąrangų ir skirtingų institucijų veikinčių tose šalyse.

Florian Dorn, Celest Fuest ir Niklas Potrafke atliko didelės apimties empirinį tyrimą, kurio metu ištyrė 140 valstybių 1970-2014 metų laikotarpiu ir atrado, jog globalizacija, paremta KOF globalizacijos indeksu ir pajamų nelygybė koreliuoja teigiamai, tačiau sąryšiai skiriasi skirtingų ekonominio išsivystymo valstybių grupėse⁷⁶. Suskirstę valstybes pagal ekonominį išsivystymo lygmenį, autoriai patikrino pogrūpius ir neatrado koreliacijos tarp pajamų nelygybės ir globalizacijos labiausiai ekonomiškai išsivysčiusiose ir ekonomiškai besivystančiose valstybių grupėse. Empirinio tyrimo metu buvo atrasta, jog bendra visų valstybių teigiama koreliacija buvo nulemta pereinamojo laikotarpio ekonomikų (Kinijos ir daugelio Vidurio ir Rytų Europos valstybių), kurių atskirtas pogrūpis parodė, jog šios grupės valstybių viduje, egzistuoja stiprus teigiamas ryšys tarp globalizacijos ir pajamų nelygybės.

⁷³ Andreas Berh ir Therese Nilsson, 500

⁷⁴ Lei Zhou, Basudeb Biswas, Tyler Bowles ir Peter J. Saunders, „Impact of Globalization on Income Distribution Inequality in 60 Countries“, 2011. <<https://ideas.repec.org/a/bpj/glecon/v12y2012i3n7.html>> [Žiūrėta 2020 05 19]

⁷⁵ Syed Muhammad Atif, Mudit Srivastav, Moldir Sauytbekova ir Udeni Kathri Arachchige, „Globalization and Income Inequality: A Panel Data Analysis of 68 Countries“, 2012. <<https://ideas.repec.org/p/zbw/esprep/65664.html>> [Žiūrėta 2020 05 19]

⁷⁶ Florian Dorn, Celest Fuest ir Niklas Potrafke, 34

Megmet Akif DESTEK susiaurino tiriamų valstybių imtį naudojant panašaus pobūdžio tyrimą ir ištyrė skirtingų globalizacijos dimensijų įtaką pajamų nelygybei 1991-2013 metų laikotarpiu, 11 pereinamojo laikotarpio ekonomikų (Armėnija, Baltarusija, Bulgarija, Kinija, Sakartvelas, Vengrija, Kazakstanas, Moldova, Lenkija, Rumunija ir Rusija) valstybių viduje⁷⁷. Rezultatai parodė, jog ekonominė globalizacija turi priešingą įtaką pajamų nelygybei skirtingose pereinamose valstybėse: neigiamas ryšys tarp kintamųjų buvo užfiksuotas Kinijoje ir Rusijoje, o teigiamas Vengrijoje ir Moldovoje. Tokie rezultatai signalizuoja, jog ekonominė globalizacija mažina pajamų nelygybę pagrįstai (angl. valid) tik labiau ekonomiškai išsivysčiusiose pereinamosiose valstybėse. Vertinant kitus globalizacijos kanalus, autorius pastebėjo jog socialinė globalizacija didino pajamų nelygybę Kazakstane, o politinė globalizacija turėjo įtakos mažinant pajamų nelygybę Kazakstane, Lenkijoje ir Rusijoje.

Apibendrinant egzistuojančią akademinę lietuvių literatūrą, pastebima, jog globalizacijos įtakai pajamų nelygybės pagrindiniu, svarbiausiu ir labiausiai tiriamuoju kanalu išlieka ekonominė globalizacijos dimensija, tačiau nėra moksliskai sutariama, kokios sąsajos egzistuoja tarp šių dviejų kintamųjų, skirtingos ekonominio išsivystymo valstybių grupėse. Mokslinėje erdvėje taip pat pastebima, jog socialinės ir politinės globalizacijos dimensijos sulaukia vis daugiau teorinio dėmesio ir pripažinimo, tačiau empirinių tyrimų įtraukiančių šias globalizacijos sritis egzistuoja vos keletas. Valstybių imtys, tiriant globalizacijos įtaką pajamų nelygybei, pasirenkamos labai subjektyviai, o tai neleidžia pasiekti bendresnių ir objektyvesnių mokslinių išvadų. Nors visi atrasti ir paminėti moksliniai darbai naudojami tuo pačiu pajamų nelygybės kintamojo matavimo būdu – GINI indeksu, tačiau didelę įtaką rezultatų įvairovei turi gana skirtingi globalizacijos kintamojo matavimo būdai. Todėl, akademiniam lauke, įžvelgiama puiki terpė atlikti naują, siauresnį ir tikslesnį globalizacijos empirinį tyrimą, su mažesne ir kuo panašesne valstybių imtimi, įtraukiant socialines ir politines globalizacijos dimensijas.

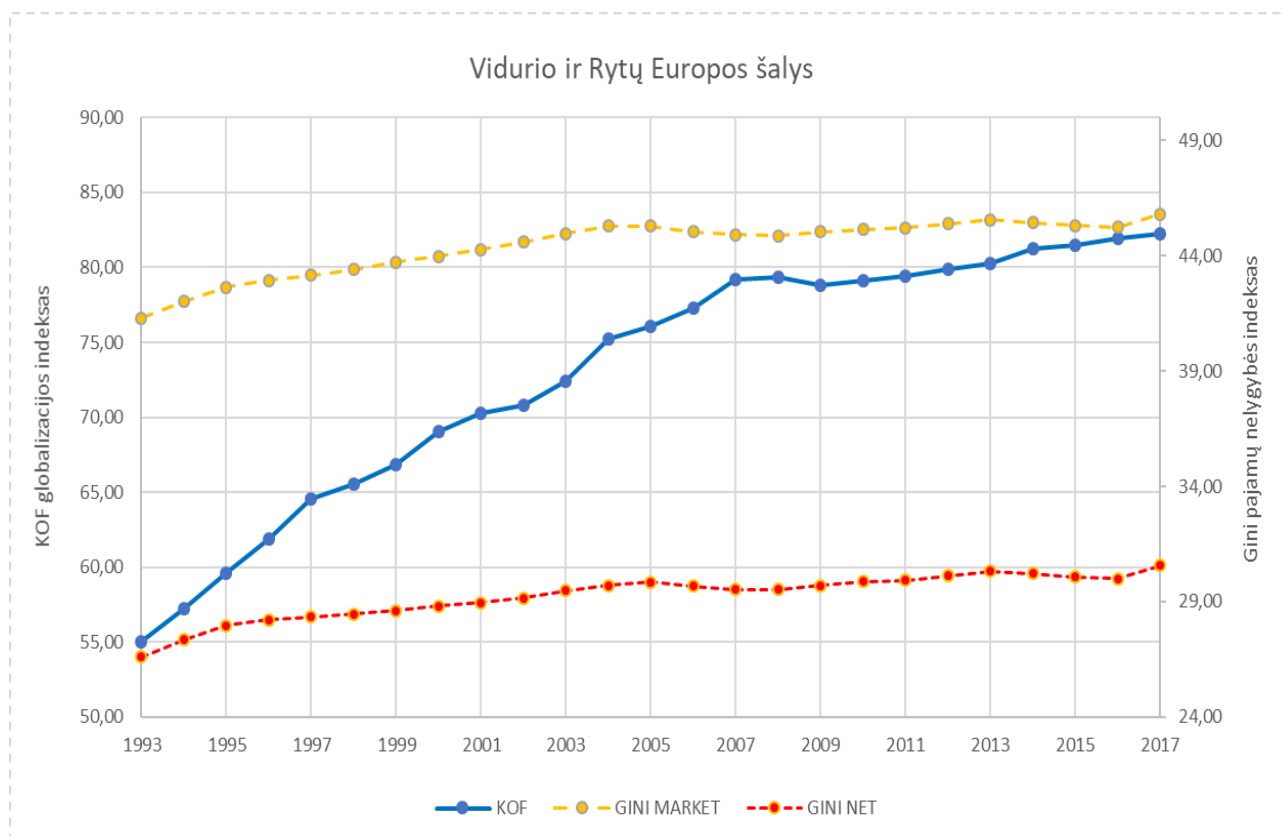
Globalizacijos ir pajamų nelygybės tendencijos Vidurio ir Rytų Europos šalyse 1993-2017 metų laikotarpiu

Tyrime naudojami 11 Vidurio ir Rytų Europos pereinamojo laikotarpio ekonomikų: Estijos, Latvijos, Lietuvos, Lenkijos, Čekijos, Slovakijos, Slovėnijos, Kroatijos, Rumunijos ir Bulgrijos duomenys 1993-2017 metų laikotarpiu. Šios naujosios Europos Sąjungos narės po išsivadavimo iš Geležinės Uždangos patyrė staigius globalizacijos lygio padidėjimus – tiriamuoju

⁷⁷ DESTEK, 21

1993-2017 laikotarpiu šių valstybių bendras KOF globalizacijos indekso vidurkis pakilo nuo 54,99 iki 82,22, kai visas pasaulio bendras vidurkis tuo pat metu didėjo kurkas lėčiau - nuo 45,84 iki 62,10 svertinio punkto. Pajamų nelygybė per pastaruosius 25 metus, pasirinktoje valstybių imtyje didėjo tiek prieš valstybės vykdomą perskirstymo politiką, tiek po jos: Gini „net“ vidurkis pakilo nuo 26,60 iki 30,57, o Gini „market“ nuo 41,31 iki 45,82 svertinio punkto. Kaip pastebi įvairūs autoriai, Rytų ir Centro Europos valstybių perėjimas prie rinkos ekonomikos lėmė šių šalių struktūrines ir institucines permainas politiniame ir ekonominiame lauke, o tai galimai turėjo įtakos globalizacijos proceso greičiui ir pajamų nelygybės didėjimui valstybių viduje.

2 pav.

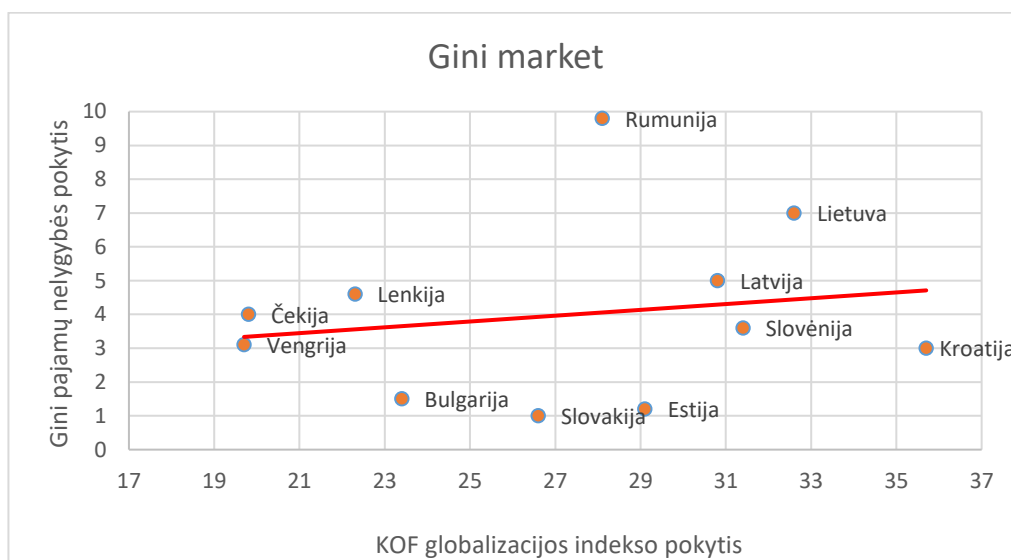
Pastebima, jog bendras globalizacijos lygis 1993-2017 metų likotarpiu nuolat augo, išskyrus 2008-2009 metus, o šią išimtį galima paaiškinti įvykusi pasaulinė ekonomine krize, po kurios užfiksuotas kur kas lėtesnis globalizacijos lygio didėjimas. Taip pat pastebima, jog bendra pasirinktų valstybių pajamų nelygybė nuolat augo, išskyrus du trumpus ir neženklius tiriamuosius laikotarpius:

- 1) 2005-2008 metais fiksuojamas bendras Gini „net“ pajamų nelygybės sumažėjimas nuo 29,84 iki 29,54, o Gini „market“ nuo 45,29 iki 44,86 svertinio punkto.
- 2) 2013-2016 metais fiksuojamas bendras Gini „net“ pajamų nelygybės sumažėjimas nuo 30,32 iki 30,00, o Gini „market“ nuo 45,55 iki 45,25 svertinio punkto.

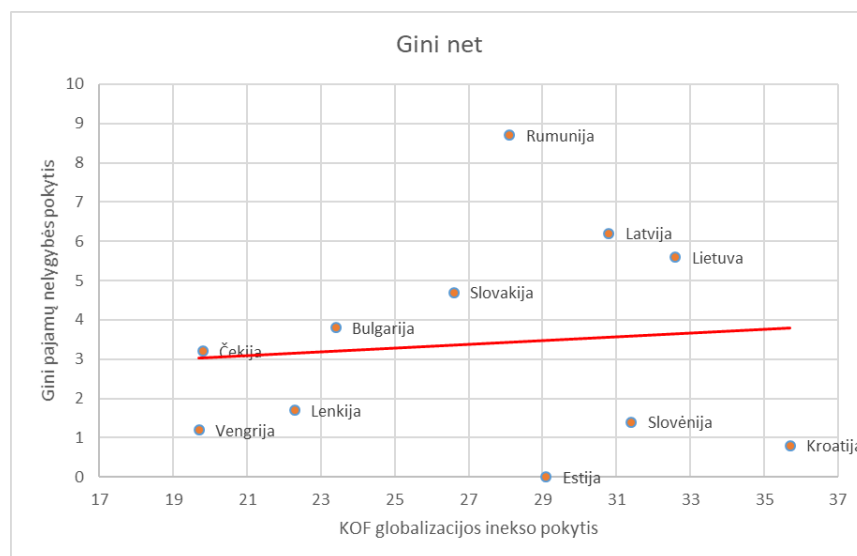
Šie bendri pajamų nelygybės pokyčiai regione buvo nulemti Čekijos, Estijos, Vengrijos, Lenkijos, Slovakijos ir Slovėnijos valstybių, kuriose pajamų nelygybė paminėtas laikotarpiais mažėjo. Kitose tiriamose valstybėse pajamų nelygybės lygio mažėjimai šiuo laikotarpiu nebuvo pastebėti.

Tolimesni grafikai (3 pav. ir 4 pav.) orientuojasi į pajamų nelygybės ir globalizacijos atskirų valstybių pokyčius 1993-2017 metų laikotarpiu. Didėjanti valstybių globalizacija nestipriai koreliuoja su didėjančia pajamų nelygybe Vidurio ir Rytų Europos valstybėse, prieš vykdomą valstybių perskirstymo politiką. Gini “market” ir KOF globalizacijos indekso koreliacijos koeficientas = 0,175. Didėjanti valstybių globalizacija tiriamuoju laikotarpiu nerodo egzistuojančių sąryšių (arba egzistuojantis ryšys yra labai silpnas) su pajamų nelygybe, po vykdomų perskirstymo politikų šalyse. KOF globalizacijos indekso ir Gini “net” koreliacijos koeficientas = 0,096.

3 pav.

4 pav.

Globalizacijos įtakos pajamų nelygybei Vidurio ir Rytų Europos valstybėse empirinis tyrimas

Šioje darbo dalyje atliekamas globalizacijos įtakos pajamų nelygybei Vidurio ir Rytų Europos valstybėse empirinis tyrimas. Pirmiausia pristatomi tyrime naudojami duomenys ir kintamieji. Toliau atskleidžiama empirinio tyrimo logika ir eiga, paaiškinamas empirinės analizės modelio pasirinkimo pagrindimas. Galiausiai yra pristatomi ir aptariami rezultatai, taip pat įvardijami empirinio tyrimo trūkumai ir pasiūlomos tolimesnės rekomendacijos. Taigi šioje darbo dalyje sprendžiami 8-9 darbo uždaviniai.

Tyrimo duomenys ir kintamieji

Pajamų nelygybę žymi Gini koeficientas, kur 0 reiškia visišką pajamų lygybę, o 100 - visišką pajamų nelygybę. Gini koeficientas dažnai yra grindžiamas skirtingais šaltiniais ir apibrėžimais, todėl egzistuoja įvairių duomenų bazių, kuriose šis indeksas yra suskaičiuotas skirtingais būdais. Dauguma mokslininkų tinkamiausiu šaltiniu lyginant skirtingų valstybių duomenis laiko Liuksemburgo Pajamų Studiją (angl. Luxembourg Income Study), dėl mikroduomenų surinkimo iš nacionalinių namų ūkių pajamų tyrimų ir dėl to, jog siekama padidinti duomenų palyginamumą, naudojant suderintą prielaidų ir apibrėžimų rinkinį⁷⁸. Tačiau LIS duomenys nėra renkami kiekvienais metais ir apima mažą skaičių valstybių, todėl dėl duomenų trūkumo šis šaltinis nėra pritaikomas šio darbo valstybių imtyje. Tyrime naudojamas Gini namų ūkių pajamų nelygybės indeksas, pateiktas Solt (2019) Standartizuotoje Pajamų Nelygybės Duomenų bazėje (angl. Standardized World Income Inequality Database - SWIID, version 8.2)⁷⁹. Ši duomenų bazė suteikia standartizuotus Gini pajamų nelygybės „net“ ir „market“ rodiklius, todėl pajamų nelygybę galima lyginti laike prieš ir po valstybės vykdomos perskirstymo politikos. Šis mokslinis darbas remsis abejais pajamų nelygybės Gini „net“ ir Gini „market“ rodikliais.

Globalizacijos matavimui naudojamas KOF globalizacijos indeksas, kur 1 reiškia mažą globalizacijos lygį, o 100 didelį globalizacijos lygmenį. KOF bendrą globalizacijos indeksą sudaro 24 „de facto“ ir 20 „de jure“ globalizacijos kintamųjų, apimančių ekonominę, socialinę ir politines

⁷⁸ Florian Dorn, Celement Fuest ir Niklas Potrafke, 8

⁷⁹ SWIID anksčiau buvo naudojamas šios temos empiriniuose tyrimuose (žr. Bergh ir Nilsson 2010, Acemoglu et al. 2015, Florian Dorn et al. 2018, Lee et al. 2019)

globalizacijos dimensijas (žr. prieš tai pateiktą lentelę). Pastebima, kad KOF globalizacijos rodiklis aptinkamas kone visuose naujausiuose globalizacijos ir pajamų nelygybės moksliniuose darbuose.

Remiantis ankstesniais šios temos empiriniai tyrimais, įtraukiami kiti svarbūs veiksniai galimai darantys įtaką tyrimo kintamiesiems, kaip **kontroliniai kintamieji**:

BVP tenkantis vienam gyventojui⁸⁰ – kontroliuoti bet koki perskirstymo efektą/poveikį, atsirandantį dėl skirtingų pajamų lygio valstybėse. Duomenys naudojami pasitelkus Penn-World-Table 9.1 duomenų bazės versiją, pateiktą Feenstra, Robert C., Robert Inklaar ir Marcel P. Timmer (2015). BVP tenkantis vienam gyventojui šioje duomenų bazėje skaičiuojamas pagal išlaidų metodo realųjį BVP, įtraukiant perkamosios galios paritetą, tam kad būtų įmanoma palyginti santykinį gyvenimo lygį įvairiose šalyse ir skirtingo laiko momentais. Empiriniai tyrimai yra parodę, jog ekonominė plėtra ir jos matavimo rodiklis - BVP tenkantis vienam gyventojui yra susiję su globalizacija ir pajamų paskirstymu šalies viduje.

Demografiniai ir populiacijos kiekio pokyčiai taip pat gali turėti įtakos tiek globalizacijai, tiek pajamų nelygybei. Tyrime naudojama **populiacijos**⁸¹ kiekio kontrolinis kintamasis, iš Penn-World-Table 9.1 duomenų bazės ir **darbingos populiacijos dalies**⁸² (15-64 metų amžiaus populiacijos dalis nuo visos šalies populiacijos) kontrolinis kintamasis iš Pasaulio Plėtros Indikatorių (angl. World Development Indicators) (World Bank). Didesnė dalis vaikų ir senų žmonių visuomenėje siejama su didesne pajamų nelygybe ir didesnę perskirstymo veikla šalyje. Gyventojų skaičiaus pokyčiai, taip pat kaip ir darbo jėgos dalis visuomenėje turi įtakos priklausomybės koeficientui⁸³.

Švietimas⁸⁴ matuojamas pagal populiacijos dalies įsitraukimą į trečiosios pakopos (po mokyklinis išsilavinimas) mokymosi procesą. Duomenys pasitelkiami naudojant Pasaulio Banko (angl. World Bank) pateiktus Pasaulio Plėtros Indikatoriumis (angl. World Development Indicators). Šis kintamasis artimai siejasi su technologijų progresu, kai tikimasi, jog aukštesnis išsilavinimas lems pajamų nelygybės mažėjimą šalies viduje, dėl galimo didesnės populiacijos dalies įsitraukimo į aukštesnės kvalifikacijos ekonomines veiklas.

⁸⁰ BVP tenkančio vienam gyventojui kontrolinis kintamasis anksčiau buvo naudojamas šios temos empiriniuose tyrimuose (žr. Bergh ir Nilsson 2010, Faustino ir Vali 2013, Ezcurra ir Rodriguez-Poze 2013, Shi 2016, Mohanty 2017, Florian Dorn et al. 2018, Auguste 2018, Lee et al. 2019)

⁸¹ Populiacijos kiekio kontrolinis kintamasis anksčiau buvo naudotas šios temos empiriniuose tyrimuose (žr. Ezcurra ir Rodriguez-Poze 2013, Auguste 2018, Florian Dorn et al. 2018, Lee et al. 2019)

⁸² Darbingos populiacijos dalies kontrolinis kintamasis anksčiau buvo naudotas šios temos empiriniuose tyrimuose (žr. Bergh ir Nilsson 2010, Florian Dorn et al. 2018)

⁸³ Florian Dorn, Celestine Fuest ir Niklas Potrafke, 6

⁸⁴ Skirtingi švietimo kontroliniai kintamieji anksčiau buvo naudoti šios temos empiriniuose tyrimuose (žr. Bergh ir Nilsson 2010, Muhammad et al. 2012, Jaumotte et al. 2013, Asteriou et al. 2014, Shi 2016, Auguste 2018, Florian Dorn et al. 2018, Lee et al. 2019)

Vyriausybės išlaidų dalis⁸⁵ matuojama kaip dalis nuo viso šalies realaus BVP (išlaidų metodas) tenkančio vienam gyventojui, pagal dabartinį Perkamosios Galios Paritetą. Tai leidžia šį rodiklį palyginti skirtingais laikotarpiais tarp įvairių valstybių. Duomenys naudojami pasitelkus Penn-World-Table 9.1 duomenų bazę. Taip šis kintamasis leidžia įtraukti vyriausybės išlaidų poveikį globalizacijai ir pajamų paskirstymui šalies viduje.

Tyrimo logika ir eiga

Panelinių duomenų analizė įtraukia stebimų objektų kaitą laike, o tai sustiprina atliekamų tyrimų patikimumą, tačiau tokie duomenys reikalauja atsargumo pasirenkant regresijos modelį atliekamai analizei. Mokslinėje literatūroje dažniausiai naudojami trys panelinės duomenų analizės regresiniai modeliai: (1) jungtinių mažiausių kvadratų modelis (angl. pooled ordinary least squares), (2) atsitiktinių efektų modelis (angl. random effects) ir (3) fiksuotų efektų modelis (angl. fixed effects). Jungtinių mažiausių kvadratų modelis nėra tinkamas šiai analizei, dėl skirtingų valstybių laiko atžvilgiu nekintančių, arba neženkliai kintančių veiksnių netikslingo įtraukimo – skirtumai tarp įvairių valstybių šio modelio atveju, būtų traktuojami kaip homogeniški. Tai lemtų skaičiavimų klaidų koreliaciją laike ir netikslius koeficientų rezultatus. Kaip pastebi Auguste, toks modelis pakenktų naudojamos SWIID duonbazės pajamų nelygybės duomenų palyginamumui, dėl likusių metodinių skirtumų tarp šalių, vertinant pajamų nelygybę⁸⁶. Atsitiktinių efektų ir fiksuotų efektų modeliai skirtingais būdais įtraukia neišmatuotus specifinius valstybių ir laike nekintančius veiksnys, o tai lemia modelio tinkamumą. Fiksuotų efektų modelis laikosi prielaidos, jog stebimi skerspjuvio objektai nėra homogeniški – šio darbo atveju tai reikštų, jog valstybės išsiskiria tam tikrais bruožais, tačiau jų poveikiai duomenims skirtingais tiriamaisiais metais yra pastovūs. O tai yra didžiausias modelio privalumas – galimybė įvertinti kintamųjų kintantį poveikį laike. Atsitiktinių efektų modelio atveju valstybių skirtumai būtų laikomi taip pat ne homogeniškais, tačiau jų skirtingumas būtų laikomas atsitiktinio, o ne pastovaus pobūdžio (tai reikštų jog skirtingumas nagrinėjamu laikotarpiu kinta). Patikrinti, kuris modelis yra tinkamesnis naudojamų duomenų regresinei analizei, pastilekiamas Hausman'o testas. Šis testas palygina fiksuotų efektų ir atsitiktinių efektų modelių suskaičiuotus rezultatus ir patikrina, ar šie rezultatai statistiškai reikšmingai skiriasi vieni nuo kitų. Jeigu atrandami tokie statistiškai reikšmingi skirtumai, fiksuotų efektų modelis turi

⁸⁵ Vyriausybės išlaidos kontrolinis kintamasis anksčiau buvo naudoti šios temos empiriniuose tyrimuose (žr. Ezcurra ir Rodriguez-Poze 2013, Florian Dorn et al. 2018, Lee et al. 2019)

⁸⁶ Daniel Auguste, „Income Inequality, Globalization, and the Welfare State: Evidence from 23 Industrial Countries, 1990–2009“, 2018. <<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/socf.12437>> [Žiūrėta 2020 05 19]

būti taikomas atliekamai tolimesnei analizei. Šio tyrimo rėmuose programoje R buvo atliktas Hausman'o testas, kuris parodė statistiškai reikšmingus skirtumus, todėl tolimesnioms regresinėms analizėms atlikti naudojamas labiau tinkamas – fiksuotų efektų modelis. Modelis turi keletą trūkumų: jame skaičiuojama labai didelis skaičius koeficientų, todėl tikėtinas multikolinerumas tarp fiksuotų efektų ir lėtai kintančių laike nepriklausomų kintamųjų.

5 lentelė

Nepriklausomi kintamieji:	Priklausomi kintamieji:					
	Gini „market“ (pajamų nelygybė prieš perskirstymo politiką)			Gini „net“ (pajamų nelygybė po perskirstymo politikos)		
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
KOF	0.067*** (0.021)			0.037* (0.020)		
KOF „de facto“		0.075*** (0.022)			0.037* (0.0020)	
KOF „de jure“			0.043** (0.018)			0.027 (0.017)
Vyriausybės išlaidų dalis nuo BVP, %	-0.002 (0.019)	-0.002 (0.019)	-0.007 (0.019)	-0.012 (0.018)	-0.013 (0.018)	-0.014 (0.018)
BVP tenkantis vienam gyventojui (tūkst.)	-0.114*** (0.024)	-0.122*** (0.024)	-0.099*** (0.023)	-0.072*** (0.022)	-0.073*** (0.023)	-0.065*** (0.021)
Valstybės populiacijos kiekis (100 tūkst.)	-0.191*** (0.018)	-0.185*** (0.018)	-0.198*** (0.018)	-0.186*** (0.017)	-0.183*** (0.017)	-0.189*** (0.016)
Darbingo amžiaus populiacijos dalis, %	0.031 (0.052)	0.038 (0.051)	0.036 (0.053)	0.175*** (0.049)	0.181*** (0.048)	0.176*** (0.049)
Išitraukimas į trečiosios pakopos švietimą, %	0.047*** (0.008)	0.049*** (0.008)	0.049*** (0.008)	0.031*** (0.008)	0.033*** (0.007)	0.031*** (0.008)
N, stebėjimų skaičius	274	274	274	274	274	274
R ²	0.673	0.675	0.668	0.635	0.635	0.634
Pataisytas R ²	0.652	0.655	0.647	0.613	0.612	0.611
F	88.003***	89.085***	85.994***	74.617***	74.578***	74.219***
Statistinis (df = 6; 257)						
Pastabos: Skliaustuose standartinių paklaidų reikšmės; * žymi reikšmingumą 10% lygmenyje; ** žymi reikšmingumą 5% lygmenyje; *** žymi reikšmingumą 1% lygmenyje						

5 Lentelės 1-3 modeliai įvertina globalizacijos įtaką **pajamų nelygybei, prieš valstybių vykdomas pajamų perskirstymo politikas šalių viduje**. Pirmasis (1) modelis rodo, jog globalizacija, matuojama bendrojo KOF indeksu, turi statistiškai reikšmingą teigiamą (didėjimo) efektą pajamų nelygybei prieš pajamų perskirstymą valstybių viduje. Bendram KOF globalizacijos indeksui padidėjus vienu vienetu, Gini pajamų nelygybės indeksas vidutiniškai padidėja 0,067 punktu. Tai reikštų, jog tiriamuoju laikotarpiu Vidurio ir Rytų Europos valstybių fiksuotas vidutinis KOF globalizacijos išaugimas nuo 55,0 iki 82,2 punkto (realus padidėjimas - 27,2 svertinio punkto) galimai būtų siejamas su Gini pajamų nelygybės padidėjimu 1,8224 punktu. Pasirinktų valstybių bendras Gini „market“ indekso vidurkis 1993-2017 metų laikotarpiu padidėjo nuo 41,31 iki 45,82 punkto (padidėjimas – 4,51 punktu), todėl toks globalizacijos sąlygotas pajamų nelygybės išaugimas galimai paaiškintų net 40,4 proc. viso Gini „market“ pakilimo tiriamuoju laikotarpiu, jeigu pajamų nelygybė nebūtų veikiamą kitų veiksnių.

Kontroliniai kintamieji: vyriausybės išlaidų dalis nuo BVP ir darbingos populiacijos dalies dydis patvirtina teorines prielaidas – šie veiksniai neturi statistiškai reikšmingos įtakos pajamų nelygybei prieš vykdomą perskirstymo politiką šalies viduje. Kiti kontroliniai kintamieji: BVP tenkantis vienam gyventojui, valstybės populiacijos dydis ir valstybės išsilavinimo lygis, matuojamas pagal populiacijos dalies išitraukimą į pomokyklinį (trečiosios pakopos) švietimą, daro statistiškai reikšmingą įtaką pajamų nelygybei prieš valstybės perskirstymo politiką. Šiame modelyje didesnis BVP tenkantis vienam gyventojui ir didesnis valstybės populiacijos dydis turi neigiamą (mažinimo), o išsilavinimo lygis – teigiamą (didinimo) įtaką pajamų nelygybei. Modelio rezultatai parodė, jog: valstybių populiacijai padidėjus 100 tūkstančių gyventojų, vidutiniškai Gini koeficientas sumažėja 0,191 punktu. BVP tenkančiu vienam gyventojui padidėjus vienu tūkstančiu, Gini koeficientas sumažėja 0,114 punktu, o tai reikštų, jog labiau ekonomiškai išvystytos valstybės yra asocijuojamos su mažesne pajamų nelygybe regione. Populiacijos dalies išitraukimui į aukštesnį išsilavinimą padidėjus vienu procentiniu punktu, Gini koeficientas padidėja 0,047 punktu. Tokį rezultatą galima sieti su didėjančiais pajamų skirtumais tarp aukštesnės kvalifikacijos darbuotojų ir likusios populiacijos dalies Vidurio ir Rytų Europos valstybėse.

Antrasis (2) ir trečiasis (3) modeliai naudoja globalizacijos KOF – „de facto“ ir „de jure“ globalizacijos subindeksus. Atliktos naujos regresinės analizės parodė, jog kontrolinių kintamųjų reikšmingumas nepakito, tačiau modeliuose fiksuojamas didesnis KOF globalizacijos „de facto“ (2 modelis, $p < 0,01$), nei KOF globalizacijos „de jure“ (3 modelis, $p < 0,05$) subindekso statistinis reikšmingumas. Tai reiškia, jog globalizacija matuojama pagal realius tarptautinius srautus ir realią tarptautinę veiklą („de facto“), geriau paaiškina pajamų nelygybės (prieš pajamų perskirstymo politiką) kitimą Vidurio ir Rytų Europos valstybėse, nei globalizacija matuojama pagal

sąlygas, kurios įgalina tarptautinę valstybių veiklą („de jure“). Koreliacijos koeficientai – 0,075 ir 0,043. Tai reikštų, jog tiriamuoju laikotarpiu Vidurio ir Rytų Europos valstybių fiksuotas vidutinis KOF „de facto“ globalizacijos išaugimas nuo 54,2 iki 78,3 punkto (realus padidėjimas - 24,1 svertinio punkto) ir „de jure“ nuo 55,8 iki 86,1 (realus padidėjimas – 30,3 punkto) būtų siejami su Gini pajamų nelygybės padidėjimu atitinkamai 1,8075 ir 1,3029 punkto. Pasirinktų valstybių bendras Gini „market“ indekso vidurkis 1993-2017 metų laikotarpiu padidėjo nuo 41,31 iki 45,82 punkto (realus padidėjimas – 4,51 punkto), todėl toks „de facto“ globalizacijos sąlygotas pajamų nelygybės išaugimas paaiškintų net 40,07 proc., o „de jure“ – 28,89 proc. viso Gini „market“ pakilimo tiriamuoju laikotarpiu, jeigu pajamų nelygybė nebūtų veikiami kitų veiksnių.

5 Lentelės **4-6 modeliai** įvertina globalizacijos įtaką **pajamų nelygybei, po valstybių vykdomų pajamų perskirstymo politikų šalių viduje**. Ketvirtas (4) modelis rodo jog bendras KOF globalizacijos indekso didėjimas yra siejamas su didėjančia pajamų nelygybe. Tačiau bendro KOF globalizacijos indekso poveikis yra mažesnis ($p < 0.1$) pajamų nelygybei po valstybių perkirstymo politikos, nei prieš ją (1 modelis, $p < 0.01$). Šiame modelyje bendram KOF globalizacijos indeksui padidėjus vienu punktu, fiksuojamas Gini išaugimas 0,037 punktu. Tai reikštų, jog tiriamuoju laikotarpiu Vidurio ir Rytų Europos valstybių fiksuotas vidutinis KOF globalizacijos indekso padidėjimas nuo 55,0 iki 82,2 punkto (realus pakilimas - 27,2 svertinio punkto) būtų siejamas su Gini pajamų nelygybės padidėjimu 1,0064 punktu. Pasirinktų valstybių bendras Gini „net“ indekso vidurkis 1993-2017 metų laikotarpiu padidėjo nuo 26,6 iki 30,57 punkto (realus padidėjimas – 3,97 punkto), todėl toks globalizacijos sąlygotas pajamų nelygybės išaugimas sudarytų 25,35 proc. viso Gini „net“ pakilimo tiriamuoju laikotarpiu, jeigu pajamų nelygybė nebūtų veikiami kitų veiksnių.

Darbingos populiacijos dalies kontrolinis kintamasis šiame modelyje turi teigiamą (didėjimo), statistiškai reikšmingą poveikį pajamų nelygybei, o tai gali būti aiškinama, atsižvelgiant į valstybių vykdomą neefektyvią pajamų perskirstymo politiką, kuomet dirbančiųjų skaičiaus išaugimas šalies viduje didina pajamų nelygybę, dėl didėjančių skirtumų tarp dirbančiųjų ir senyvo amžiaus žmonių. Darbingos populiacijos dalies padidėjimas 1 procentu lemia Gini pajamų nelygybės pakilimą 0,175 punktu. Nors šiame modelyje vyriausybės išlaidų dalis nuo BVP stipriau neiigiamai koreliuoja su pajamų nelygybe (tai reikštų, jog didesnė vyriausybės išlaidų dalis nuo BVP yra labiau siejama su pajamų nelygybe), tačiau regresinis modelis nefiksuoja statistiškai reikšmingos vyriausybės išlaidų įtakos pajamų nelygybei, po vykdomos pajamų perskirstymo politikos šalyje. Tokie rezultatai šiek tiek stebina, tačiau juos galėtų paaiškinti tai, jog šis kontrolinis kintamasis matuoja visų vyriausybės išlaidų dalį nuo šalies BVP, o ne vien tik vyriausybės išlaidų dalį, skiriamų socialinės apsaugos sričiai. Taip pat tai kelia klausimus dėl vykdomų perskirstymo politikos efektyvumo šalyse. Kiti kontroliniai kintamieji: BVP tenkantis vienam gyventojui, valstybės

populiacijos dydis ir valstybės išsilavinimo lygis, taip pat kaip ir ankstesniuose (1-3) modeliuose, turi statistiškai reikšmingos įtakos pajamų nelygybei po valstybių pajamų perskirstymo politikos. Šio (4) modelio atveju, fiksuojama, jog valstybės populiacijai padidėjus 100 tūkstančių gyventojų, Gini koeficientas sumažėja 0,183 punktu; BVP tenkančiu vienam gyventojui padidėjus vienu tūkstančiu, Gini koeficientas sumažėja 0,072 punktu; populiacijos dalies įsitraukimui į aukštesnį išsilavinimą padidėjus vienu procentiniu punktu, Gini koeficientas padidėja 0,031 punktu.

Ketvirtasis (4) ir penktasis (5) modeliai naudoja globalizacijos KOF – „de facto“ ir „de jure“ globalizacijos subindeksus. Naudojantis jais, atliktos naujos regresinės analizės parodė, jog globalizacija matuojama pagal KOF „de facto“, daro statistiškai reikšmingą įtaką, o matuojama pagal KOF „de jure“, neturi statistiškai reikšmingumo poveikio pajamų nelygybei po valstybės perskirstymo politikos. Taip pat pastebima, jog KOF „de facto“ koreliacijos koeficientas yra toks pats kaip ir bendro KOF indekso, todėl koeficientų skaičiavimai nebus kartojami. Visa tai gali suponuoti, jog bendras KOF globalizacijos indekso reikšmingumas pajamų nelygybei po vykdomos perskirstymo politikos yra nulemtas KOF „de facto“ globalizacijos matavimu. Tai reikštų, jog tik globalizacijos procesas matuojamas realiais tarptautiniais srautais ir tarptautine veikla paaiškina ir daro įtaką pajamų nelygybei Vidurio ir Rytų Europos šalyse, po perskirstymo politikos šalyje.

6 lentelė

Nepriklausomi kintamieji:	Priklausomi kintamieji:					
	Gini „market“ (pajamų nelygybė prieš perskirstymo politiką)			Gini „net“ (pajamų nelygybė po perskirstymo politikos)		
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
KOF Ekonominė sritis	0.018 (0.015)			0.015 (0.014)		
KOF Socialinė sritis		0.098*** (0.030)			0.101*** (0.027)	
KOF Politinė sritis			0.034*** (0.012)			0.008 (0.011)
Vyriausybės išlaidų dalis nuo BVP, %	-0.018 (0.019)	0.003 (0.019)	0.003 (0.020)	-0.022 (0.018)	-0.001 (0.018)	-0.015 (0.018)
BVP tenkantis vienam gyventojui (tūkst.)	-0.086*** (0.023)	-0.146*** (0.030)	-0.088*** (0.021)	-0.059*** (0.021)	-0.123*** (0.027)	-0.053*** (0.020)
Valstybės populiacijos kiekis (100 tūkst.)	-0.196*** (0.019)	-0.149*** (0.024)	-0.215*** (0.018)	-0.187*** (0.017)	-0.137*** (0.022)	-0.195*** (0.017)

Darbingo amžiaus populiacijos dalis, %	0.042 (0.055)	-0.001 (0.055)	0.079 (0.051)	0.175*** (0.051)	0.126** (0.050)	0.197*** (0.048)
Išitraukimas į trečiosios pakopos švietimą, %	0.057*** (0.008)	0.048*** (0.008)	0.052*** (0.007)	0.035*** (0.007)	0.025*** (0.007)	0.037*** (0.007)
N, stebėjimų skaičius	274	274	274	274	274	274
R ²	0.662	0.674	0.671	0.632	0.649	0.631
Pataisytas R ²	0.641	0.654	0.650	0.609	0.627	0.608
F	83.876***	88.503***	87.268***	73.612***	79.245***	73.295***
Statistinis testas (df = 6; 257)						
Pastabos: Skliaustuose standartinių paklaidų reikšmės; * žymi reikšmingumą 10% lygmenyje; ** žymi reikšmingumą 5% lygmenyje; *** žymi reikšmingumą 1% lygmenyje						

6 Lentelės 1-6 modeliai įvertina skirtingų globalizacijos sričių įtaką pajamų nelygybei prieš ir po valstybių vykdomų pajamų perskirstymo politikų šalių viduje. Prieš tai aptartas bendras KOF globalizacijos indeksas yra sudėtinis, gaunamas sujungiant lygiomis dalimis ekonominę, socialinę ir politinę globalizacijos sritis, todėl toks indekso išskaidymas gali atskleisti skirtingų globalizacijos sričių svarbą. Svarbu pabrėžti, kad šių globalizacijos sričių indeksų atskiri skaičiavimai taip pat yra pateikiami KOF duomenų bazėje. Naudojant juos, buvo atliekamos naujos regresijos: kontrolinių kintamųjų įtakos praktiškai nepakito, todėl toliau aptariami tik skirtingų globalizacijos sričių vertinimai. Modeliai (1) ir (4) neparodė KOF indekso **ekonominės** globalizacijos srities įtakos statistinio reikšmingumo pajamų nelygybei, nei matuojant ją prieš vykdomą valstybių perskirstymo politiką (1), nei po jos (4). Fiksuojami koreliacijos koeficientai taip pat labai maži, atitinkamai – 0.018 ir 0.015. Modeliai (2) ir (5) parodė KOF indekso **socialinės** globalizacijos srities statistiškai reikšmingą teigiamą (didėjimo) įtaką pajamų nelygybei, tiek prieš valstybių vykdomą perskirstymo politiką (2), tiek po jos (5). Atitinkamai koreliacijos su pajamų nelygybės koeficientai – 0,098 ir 0,101, o tai aukščiausi rodikliai tarp visų globalizacijos indeksų. Tai reikštų, jog tiriamuoju laikotarpiu Vidurio ir Rytų Europos valstybių fiksuotas vidutinis KOF socialinės globalizacijos srities indekso padidėjimas nuo 56,3 iki 81,5 punkto (pakilimas - 25,2 punktu) būtų siejamas su Gini „market“ pajamų nelygybės indekso padidėjimu 2,4696 punktu, o Gini „net“ atveju su indekso padidėjimu 2,5452 punktu. Tokiu atveju, tai sudarytų net 54,76 proc. viso Gini „market“ ir 64,11 proc. viso Gini „net“ padidėjimo Vidurio ir Rytų Europos valstybių tiriamuoju laikotarpiu, jeigu pajamų nelygybė nebūtų veikiamą kitų veiksnių. Modeliai (3) ir (6) parodė KOF indekso **politinės** globalizacijos srities statistiškai reikšmingą įtaką pajamų nelygybei tik prieš valstybių vykdomą pajamų perskirstymo politiką šalių viduje, pajamų nelygybei po perskirstymo politikos politinės globalizacijos įtaka

nepastebėta. KOF politinės globalizacijos ir Gini „market“ koreliacijos koeficientas – 0,034. Tai suponuoja, jog 1993-2017 metų laikotarpiu padidėjęs vidutinis valstybių KOF politinės globalizacijos indeksas 28,1 punktu (nuo 57,7 iki 85,8) siejamas su Gini „market“ rodiklio išaugimu 0,9554 punktu, o tai galimai sudarytų 21,18 proc. tiriamojo laikotarpio Gini „market“ išaugimą Vidurio ir Rytų Europos šalyse, jeigu pajamų nelygybė nebūtų veikiamą kitų veiksnių.

Rezultatų apibendrinimas ir tyrimo trūkumai

Šis tyrimas yra pirmasis žinomas tiesioginis bandymas įvertinti daugiadimensinio globalizacijos proceso įtaką pajamų nelygybei bendroje Vidurio ir Rytų Europos šalių grupėje. Nors bandymai įvertinti ne tik ekonominę globalizacijos sritį yra labai reti, tačiau dauguma jų yra atliekami labiausiai ekonomiškai išsivysčiusių valstybių grupėje. Netiesioginiu tyrimu, apimančiu šią pasirinktą valstybių grupę galima laikyti Florian Dorn, et al. (2018) didelės valstybių apimties (140 šalių) tyrimą, kuriame atrasta teigiama koreliacija tarp globalizacijos ir pajamų nelygybės visoje valstybių imtyje. Šių autorių rezultatai parodė, jog stiprus teigiamas globalizacijos ir pajamų nelygybės ryšys yra fiksuojamas tik pereinamojo laikotarpio ekonomikų (bendroje Kinijos ir Vidurio ir Rytų Europos valstybių) grupėje. Kadangi šalys minėto autoriaus moksliniame darbe nebuvo detalizuojamos, šis tyrimas tarsi pratęsė Florian Dorn, et al. (2018) mokslinį darbą, patvirtindamas statistiškai reikšmingą globalizacijos įtaką pajamų nelygybei atskiroje Vidurio ir Rytų Europos valstybių grupėje. Įvairūs regresiniai analizės modeliai įrodė, jog didėjantis valstybių globalizuotumo lygis, lemia didėjančią pajamų nelygybę šalių viduje. Nepaisant šio vienintėlio darbo, atrandamas dar vienas netiesiogiai susijęs daugiadimensinės globalizacijos ir pajamų nelygybės sąryšių tyrinėjimas, įtraukiantis šiame tyrime naudotas valstybes. LEE et al. (2019) atliko didelės valstybių apimties empirinį tyrimą, kuriame 121 valstybės išskiriamos į dvi grupes pagal ekonominio išsivystymo lygį (visos šiame tyrime nagrinėjamos Vidurio ir Rytų Europos šalys, išskyrus Rumuniją ir Bulgariją, patenka į labiausiai ekonomiškai išsivysčiusių valstybių grupę). Autorių tyrimo rezultatai įrodė, jog globalizacija didina pajamų nelygybę abejose valstybių grupėse, o tai paantrina šio tyrimo išvadas⁸⁷.

Šis empirinis tyrimas parodė, jog globalizacijos ir pajamų nelygybės tyrimų rezultatams didelę įtaką turi pasirinktų kintamųjų skaičiavimo metodai. Dauguma anktesnių tyrimų nagrinėjo vien tik globalizacijos įtaką pajamų nelygybei, prieš valstybių pajamų perskirstymo politikas šalių viduje. Taip šis darbas patvirtinto Auguste (2018) išvadas ir atsikleidė, jog globalizacija gali turėti skirtingo

⁸⁷ Chi-Chuan LEE, Chien-Chiang LEE ir Donald LIEN, „INCOME INEQUALITY, GLOBALIZATION, AND COUNTRY RISK: A CROSS-COUNTRY ANALYSIS“, 2019. <https://ideas.repec.org/a/spr/soinre/v136y2018i1d10.1007_s11205-016-1534-8.html> [Žiūrėta 2020 05 19]

stiprumo efektą pajamų nelygybei prieš ir po vykdomos socialinės politikos. Vidurio ir Rytų Europos valstybių imtyje užfiksuota, jog globalizacijos įtaka pajamų nelygybei yra ženkliai reikšmingesnė prieš valstybių vykdomą pajamų perskirstymo politiką, nei po jos. Kitais atvejais (taip pat kaip ir Auguste (2018) tyrime), autoriai, naudojantys tik pajamų nelygybę prieš perskirstymo politiką, galėtų atrasti globalizacijos įtaką pajamų nelygybei, o autoriai, atliekantys tokį patį tyrimą su pajamų nelygybe po perskirstymo politikos, galėtų prieiti prie klaidingų bendrinių išvadų, jog globalizacija nedaro reikšmingos įtakos pajamų nelygybei.

Svarbu paminėti, jog tyrime naudojamas Gini pajamų nelygybės indeksas turi labai svarbų trūkumą – šis indeksas neatskleidžia, ar pajamų nelygybė didėja dėl to jog, turtingiausia populiacijos dalis tampa turtingesne, ar skurdžiausia populiacijos dalis skursta, ar tai lemia abu šie procesai kartu. Tikėtina, jog valstybių ekonominei padėčiai gerėjant, abi šios grupės patiria pajamų padidėjimą, tačiau turtingiausiųjų pajamos išauga ženkliai daugiau. Todėl tolimesniems tyrimams vertėtų įtraukti ir kitus pajamų nelygybės matavimo būdus, tiksliau įtraukiant skurdžiausią ir turtingiausią visuomenės dalis. Šio tyrimo pasirinktas kontrolinis kintamasis – vyriausybės išlaidų dalis nuo viso šalies BVP neparodė statistiškai reikšmingos įtakos pajamų nelygybei po perskirstymo politikos šalies viduje, o tai paneigė teorines prielaidas, jog didesnė vyriausybės išlaidų dalis turėtų būti siejama su mažesne pajamų nelygybe. Todėl tolimesniems tyrimams vertėtų pasirinkti tiksliau valstybės socialinės politikos dydį atspindintį kintamąjį. Tai būtų ypač prasminga, nes tokie tyrimo rezultatai kelia klausimus, dėl vyriausybės išlaidų efektyvumo mažinant pajamų nelygybės lygį šalyje. Kontrolinis kintamasis matuojantis didesnę dirbančio amžiaus žmonių dalį šalyje taip pat paneigė teorines prielaidas – didesnė dalis dirbančiųjų didina pajamų nelygybę tiriamų valstybių viduje. Tokie rezultatai taip pat siejami su neefektyvia pajamų perskirstymo politika šalyje, kuomet pajamų skirtumai tarp dirbančiųjų ir senyvo amžiaus žmonių (laikantis prielaidos jog ši grupė gauna mažiausias pajamas) didėja.

Taip pat šis empirinis tyrimas atsikleidė svarbius KOF globalizacijos indekso metodologinius iššūkius ir potencialias rizikas, taikant jį empiriniuose tyrimuose. Nuo 2018 metų atnaujinta KOF globalizacijos indekso versija susideda iš 50 proc. „de facto“ ir 50 proc. „de jure“ globalizacijos matavimų. „De facto“ globalizacija matuoja realius tarptautinius srautus ir realią tarptautinę veiklą, o „de jure“ matuoja valstybės vykdomą politiką (angl. policy) ir sąlygas, kurios iš esmės įgalina, palengvina ir skatina tarptautinius srautus ir tarptautinę veiklą. Šis darbas parodė, jog bendra KOF globalizacijos indekso statistiškai reikšminga įtaka pajamų nelygybei daugiausiai buvo nulemta „de facto“ globalizacijos skaičiavimų, todėl tolimesni šios temos tyrinėjimai turėtų įvertinti šio indekso pritaikomumą ir gautų rezultatų objektyvumą, naudojant bendrąjį KOF indeksą. Autoriaus nuomone toks globalizacijos bendras KOF indekso skaičiavimas, įtraukiant realius

tarptautinius srautus ir sąlygas lygiomis svertinėmis dalimis, neparodo realaus valstybės globalizacijos lygio, dėl ko atsiranda gautų globalizacijos įtakos rezultatų grėsmė bendrinėms išvadoms.

Skirtingų globalizacijos sričių: ekonominės, politinės ir socialinės KOF globalizacijos indeksai parodė netikėtas išvadas tiriamų valstybių imtyje. Rezultatai atskleidė, jog pagrindinė globalizacijos sritimi laikoma ekonominė dimensija nedaro įtakos pajamų nelygybei nei prieš vykdomas pajamų perskirstymo politikas šalių viduje, nei po jų. Todėl bendra globalizacijos įtaka pajamų nelygybei Vidurio ir Rytų Europos valstybių grupėje buvo nulemta antraeilių – ryškiausiai socialinės ir iš dalies politinės globalizacijos sričių. Tokios išvados sutampa su Andreas Bergh ir Therese Nilsson (2010) atlikto tyrimų rezultatais, kurie parodė, jog būtent socialinės globalizacijos įtaka pajamų nelygybei buvo reikšmingiausia mažiau ekonomiškai išsivysčiusių valstybių grupėje, ir jog būtent socialinė globalizacijos sritis nulėmė bendros globalizacijos reikšmingumą. Visa tai leidžia kalbėti apie kitą KOF globalizacijos indekso įžvelgiamą metodologinę problemą – ekonominės, socialinės ir politinės globalizacijos sričių įtraukimą suteikiant joms lygias svertines reikšmes bendrame KOF globalizacijos indekse. Akademinių šaltinių teorinė apžvalga atskleidė, jog globalizacija yra svarbiausias ekonominis fenomenas, kurį sustiprina socialinės ir politinės sritys. Todėl, autoriaus nuomone, ekonominė globalizacijos sritis turėtų turėti didesnę svertinę galią bendrame KOF globalizacijos indekse, lyginant ją su socialinėmis ir politinėmis sritimis. Taip pat tokie rezultatai patvirtina viso darbo mintį, jog požiūris į globalizaciją, kaip tik į ekonominį fenomeną, gali būti ydingas ir lemti klaidingas išvadas, tiriant pajamų nelygybės kaitą valstybių viduje.

Galutiniai rezultatai parodė, jog Vidurio ir Rytų Europos valstybių imtyje, 1993-2017 metų laikotarpiu socialinė globalizacijos sritis turėjo didžiausią įtaką pajamų nelygybės didėjimui valstybių viduje. Tyrimas parodė, jog socialinė globalizacija geriausiai paaiškina ir yra siejama su reikšmingais pajamų nelygybės padidėjimo lygiais Vidurio ir Rytų Europos valstybėse 1993-2017 metų laikotarpiu. Tokioms išvadoms atrandamas tik vienas teorinis paaiškinimas: socialinė globalizacija lemia kolektyvinių derybų, dėl atlyginimų dydžio ir profesinių sąjungų įtakų sumažėjimą šalių viduje, todėl derybos, dėl darbo užmokesčio vyksta labiau decentralizuotu būdu, o tai lemia didesnę pajamų nelygybę valstybės viduje⁸⁸.

Tokios išvados, dėl daugiadimensio globalizacijos proceso poveikio pajamų nelygybei valstybių viduje, suteikia naudingos informacijos politikos formuotojams Vidurio ir Rytų Europos šalyse. Viena vertus, supratimas, jog tarptautinė valstybės veikla ir intensyvejojanti valstybių tarpusavio priklausomybė nors ir gerina bendrą šalių ekonominę situaciją, tačiau tokia nauda pasiekia

⁸⁸ Axel Dreher ir Noel Gaston, „Has Globalisation Really had no Effect on Unions?“, 2007.
<<https://econpapers.repec.org/paper/kofwpskof/05-110.htm>> [Žiūrėta 2020 05 19]

tik tam tikras socialines grupes valstybės viduje ir tai blogina pajamų paskirstymą šalyje. Siekiant sumažinti tokį globalizacijos neigiamą efektą, politikos formuotojai dalį gaunamos ekonominės naudos galėtų nukreipti į globalizacijos neigiamų pasėkmių šalinimą, per valstybės finansavimo didinimą pajamų nelygybės mažinimo politikos priemonėmis. Kadangi tyrimo rezultatai parodė didžiausią socialinės globalizacijos svarbą, politikos formuotojai šiame regione turėtų atkreipti ypatingą dėmesį į profesinių sąjungų aktyvumą ir jų besikeičiančią įtaką.

Išvados

1. Mokslinių šaltinių analizė parodė, jog pajamų nelygybė bendriausia prasme reiškia netolygų pajamų pasiskirstymą tarp individų, kuri yra neišvengiama socialinio gyvenimo dalis.
2. Išnagrinėjus mokslinius šaltinius paaiškėjo, jog pajamų nelygybė yra ne tik pasėkmė, tačiau per didelis jos lygis valstybės viduje yra ir priežastis, kitų neigiamai vertinamų pasėkmių socialiniame gyvenime.
3. Kiekybinių pajamų nelygybės metodų analizė atskleidė, jog GINI pajamų nelygybės indeksas yra tinkamiausias atliekant tarptautinius tyrimus globalizacijos srityje, nors ir turi esminių trūkumų.
4. Susisteminus mokslinius šaltinius paaiškėjo, kad globalizacija yra pirmiausia ir svarbiausiai ekonominė valstybių tarpusavio didėjanti priklausomybė, kuriai taip pat didelę įtaką daro socialinės ir politinės sritys.
5. Kiekybinių globalizacijos metodų analizė atskleidė, jog tinkamiausias ir objektyviausias indeksas atspindintis globalizacijos daugiadimensiškumą yra KOF.
6. Atlikta mokslinių darbų analizė parodė, jog globalizacijos įtaka pajamų nelygybei valstybių viduje priklauso nuo sąveikaujančių valstybių ekonominių išsivystymo lygių ir jų skirtumų.
7. Išanalizavus kitų mokslininkų empirinius tyrimus, pastebėta jog globalizacija dažniausiai yra tyrinėjama tik ekonominiame kontekste, neįtraukiant kitų - socialinės ir politinės sričių įtakos, o tai lemia nepagrįstas bendrines išvadas dėl globalizacijos įtakos pajamų nelygybei valstybių viduje.
8. Apžvelgtos globalizacijos tendencijos parodė, jog globalizacijos procesas 1993-2017 metų laikotarpiu Vidurio ir Rytų Europos valstybėse buvo ženkliai spartesnis, nei likusiame pasaulyje (vidurkis).
9. Empirinio tyrimo rezultatai parodė, jog globalizacija didino pajamų nelygybę Vidurio ir Rytų Europos valstybėse 1993-2017 metų laikotarpiu.
10. Empirinė analizė taip pat parodė, jog socialinė globalizacijos sritis buvo reikšmingiausia, įvertinant bendrą globalizacijos įtaką pajamų nelygybei Vidurio ir Rytų Europos valstybėse 1993-2017 metų laikotarpiu.
11. Autoriaus pateikiami praktiniai pasiūlymai: dalis gaunamos ekonominės naudos iš globalizacijos proceso turėtų būti skiriama globalizacijos pasėkmei - pajamų nelygybei mažinti. Taip pat politikos formuotojai Vidurio ir Rytų Europos regione turėtų atkreipti ypatingą dėmesį į profesinių sąjungų aktyvumą ir jų besikeičiančią įtaką valstybės viduje.

Literatūros sąrašas

1. Al-Rodhan, R.F. Nayef ir Gerard Stoudmann, 2006. „Definitions of Globalization: A Comprehensive Overview and a Proposed Definition“
<<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.472.4772&rep=rep1&type=pdf>> [Žiūrėta 2020 05 19]
2. Atif, Syed Muhammad, Mudit Srivastav, Moldir Sauytbekova ir Uneni Kathri Arachchige, „Globalization and Income Inequality: A Panel Data Analysis of 68 Countries“, 2012. .
<<https://ideas.repec.org/p/zbw/esprep/65664.html>> [Žiūrėta 2020 05 19]
3. Atkinson, Anthony, „Bringing Income Distribution in from the Cold“, 1997.
<https://econpapers.repec.org/article/ecjeconjl/v_3a107_3ay_3a1997_3ai_3a441_3ap_3a297-321.htm> [Žiūrėta 2020 05 19]
4. Atkinson, Tony, *Inequality: What Can Be Done?*, Cambridge, Massachusetts : Harvard University Press. 2015
5. Auguste, Daniel, „Income Inequality, Globalization, and the Welfare State: Evidence from 23 Industrial Countries, 1990–2009“, 2018.
<<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/socf.12437>> [Žiūrėta 2020 05 19]
6. Beckfield, Jason, „European Integration and Income Inequality“, 2006.
<https://www.jstor.org/stable/25472439?seq=1#metadata_info_tab_contents> [Žiūrėta 2020 05 19]
7. Bergh, Andreas ir Therese Nilsson, „Do liberalization increase income inequality?“, European Journal of Political Economy, 2010.
<<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0176268010000091>> [Žiūrėta 2020 05 19]
8. Borjas, George J., Richard B. Freeman, Lawrence F. Katz, „How Much Do Immigration and Trade Affect Labor Market Outcomes?“, 1997.
<https://www.jstor.org/stable/2534701?seq=1#metadata_info_tab_contents> [Žiūrėta 2020 05 19]
9. Brahmabhatt, Milan, „Measuring Global Economic Integration: A Review of the Literature and Recent Evidence“, 1998.
<<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.116.5900&rep=rep1&type=pdf>> [Žiūrėta 2020 05 19]
10. Brunori, Paolo, Francisco H.G. Ferreira, Vito Peragine, „Inequality of Opportunity, Income Inequality and Economic Mobility: Some International Comparisons“, 2013. .
<<http://ftp.iza.org/dp7155.pdf>> [Žiūrėta 2020 05 19]
11. Cingano, Federico, „Trends in Income Inequality and its Impact on Economic Growth“, OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 163, OECD Publishing, 2014. <<http://www.oecd.org/els/soc/trends-in-income-inequality-and-its-impact-on-economic-growth-SEM-WP163.pdf>> [Žiūrėta 2020 05 19]
12. Čiulevičius, Jonas ir Vida Čiulevičienė, „LIETUVOS GYVENTOJŲ EKONOMINĖ NELYGYBĖ IR JOS ĮVERTINIMO TOBULINIMAS“, 2008.
<<http://mts.asu.lt/mtsrbid/article/download/602/628>> [Žiūrėta 2020 05 19]
13. Dabla-Norris, Era, Kalpana Kochhar, Nujin Suphaphiphat, Frantisek Ricka, Evridki Tsounta, „Causes and Consequences of Income Inequality: A Global Perspective“, 2015
<<https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2015/sdn1513.pdf>> [Žiūrėta 2020 05 19]
14. Davies, James B. ir Anthony F. Shorrocks, „Comparing global inequality of income and wealth“, 2018. <<https://www.wider.unu.edu/sites/default/files/Publications/Working-paper/PDF/wp2018-160.pdf>> [Žiūrėta 2020 05 19]

15. DESTEK, Mehmet Akif, „Dimensions of globalization and income inequality in transition economies: taking into account crosssectional dependence“, Eastern Journal of European Studies, Centre for European Studies: Alexandru Ioan Cuza University, 2018.
<<https://ideas.repec.org/a/jes/journal/y2018v9p5-25.html>> [Žiūrėta 2020 05 19]
16. Dilius, Aidas, „PAJAMŲ NELYGYBĖS POVEIKIO EKONOMIKOS AUGIMUI VERTINIMAS EUROPOS SĄJUNGOS ŠALIŲ GRUPĖSE“ Daktaro disertacija, Šiaulių universitetas, 2017
17. Dorn, Florian, Clements Fuest ir Niklas Potrafke, „Globalization and Income Inequality Revisited“, 2018. <<https://ideas.repec.org/p/ces/ceswps/6859.html>> [Žiūrėta 2020 05 19]
18. Dreher Axel ir Gaston Noel, „Has Globalisation Increased Inequality?“, 2006.
<<https://www.research-collection.ethz.ch/handle/20.500.11850/124166>> [Žiūrėta 2020 05 19]
19. Dreher, Axel ir Noel Gaston, „Has Globalisation Really had no Effect on Unions?“, 2007.
<<https://econpapers.repec.org/paper/kofwpskof/05-110.htm>> [Žiūrėta 2020 05 19]
20. Dreher, Axel, Noel Gaston ir Pim Martens, *Measuring Globalisation: Gauging Its Consequences*, 2009.
21. ElGindi, Tamer, „Natural resource dependency, neoliberal globalization, and income inequality: Are they related? A longitudinal study of developing countries (1980–2010)“, Qatar: Qatar University, 2017.
<<https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0011392116632031>> [Žiūrėta 2020 05 19]
22. Feenstra, Robert ir Gordon Hanson, „Foreign direct investment and relative wages: Evidence from Mexico's maquiladoras“, 2000.
<https://econpapers.repec.org/article/eeeinecon/v_3a42_3ay_3a1997_3ai_3a3-4_3ap_3a371-393.htm> [Žiūrėta 2020 05 19]
23. Feenstra, Robert, ir Gordon Hanson, „The Impact of Outsourcing and High-Technology Capital on Wages: Estimates For the United States, 1979–1990“, 1999.
<https://econpapers.repec.org/article/oupqjecon/v_3a114_3ay_3a1999_3ai_3a3_3ap_3a907-940..htm> [Žiūrėta 2020 05 19]
24. Ferreira, Francisco H.G., „Inequality and Economic Performance“, 1999.
<<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.458.7810&rep=rep1&type=pdf>> [Žiūrėta 2020 05 19]
25. Gygli, Savina, Florian Haelg, Niklas Potrafke ir Jan-Egbert Sturm, „The KOF Globalisation Index – revisited“, 2019. <<https://link.springer.com/article/10.1007/s11558-019-09344-2>> [Žiūrėta 2020 05 19]
26. Gozgor, Giray ir Priya Ranjan, „Globalisation, inequality and redistribution: Theory and evidence“, 2017. <<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/twec.12518>> [Žiūrėta 2020 05 19]
27. Guttal, Shalmali, „Globalisation“, 2010.
<<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09614520701469492>> [Žiūrėta 2020 05 19]
28. Hung Mo, Pak, „Income Inequality and Economic Growth“, 2003.
<<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1467-6435.00122>> [Žiūrėta 2020 05 19]
29. Kaasa, Anneli, „FACTORS OF INCOME INEQUALITY AND THEIR INFLUENCE MECHANISMS: A THEORETICAL OVERVIEW“, Tartu: University of Tartu, 2005. .
<<https://econpapers.repec.org/paper/mtkfcbawb/40.htm>> [Žiūrėta 2020 05 19]
30. LEE, Chi-Chuan, Chien-Chiang LEE ir Donald LIEN, „INCOME INEQUALITY, GLOBALIZATION, AND COUNTRY RISK: A CROSS-COUNTRY ANALYSIS“, 2019.
<https://ideas.repec.org/a/spr/soinre/v136y2018i1d10.1007_s11205-016-1534-8.html> [Žiūrėta 2020 05 19]

31. Lockwood, Ben, „How Robust is the Kearney/Foreign Policy Globalisation Index?“, 2004.
<<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.0378-5920.2004.00611.x>> [Žiūrėta 2020 05 19]
32. Mukherjee, Deepraj ir Nabamita Dutta, „What determines governance across nations: Do economic and social globalization play a role?“, 2018.
<<https://ideas.repec.org/a/eee/ecmode/v69y2018icp103-113.html>> [Žiūrėta 2020 05 19]
33. Pakarskienė, Irena ir Rozita Susnienė, „GLOBALIZACIJOS KIEKYBINIO MATAVIMO METODAI“, 2010.
<<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=e5h&AN=53172864&site=ehost-live>> [Žiūrėta 2020 05 19]
34. Parakkal, Raju, „Economic Returns from Social and Political Globalization: Does Signaling Help Developing and Transition Countries to Attract Foreign Direct Investment?“, 2019.
<<https://ideas.repec.org/a/prf/journal/v13y2019i1p8-28.html>> [Žiūrėta 2020 05 19]
35. Rakauskienė, Ona Gražina, Stasys Pučkorius, Aistė Diržytė, Vaida Servetkienė, Eglė Krinickaitė, Ilona Bartuševičienė, Lina Volozkienė, Vana Jursėnienė, *Socialinė ekonominė nelygybė Lietuvoje*, Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2017, 47.
36. Rodrik, Dani, „Why Do More Open Economies Have Bigger Governments?“, 1998.
<https://econpapers.repec.org/article/ucpjpolec/v_3a106_3ay_3a1998_3ai_3a5_3ap_3a997-1032.htm> [Žiūrėta 2020 05 19]
37. Rose, Sara, „Income Inequality and its Contributing Factors in Transition Economies“, 2011. <<https://pdfs.semanticscholar.org/e48e/dad9cff32765eea2ca8461f9b14ffb5fb6e5.pdf>> [Žiūrėta 2020 05 19]
38. SAMIMI, Parisa, Guan Choo LIM ir Abdul Aziz BUAN, „Globalization Measurement: Notes on Common Globalization Indexes“, 2011.
<<https://ideas.repec.org/a/spp/jkmeit/1216.html>> [Žiūrėta 2020 05 19]
39. Shangquan, Gao, „Economic Globalization: Trends, Risks and Risk Prevention“, 2000.
<https://www.un.org/en/development/desa/policy/cdp/cdp_background_papers/bp2000_1.pdf> [Žiūrėta 2020 05 19]
40. Shin, Inoyong, „Income inequality and economic growth“, 2012.
<<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0264999312000466>> [Žiūrėta 2020 05 19]
41. Skučienė, Daiva ir Gintare Kaminaitė, „PAJAMŲ NELYGYBĖS REIKŠMĖS IR PATIRTYS KASDIENINIAME GYVENIME“, Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2017 <<https://repository.mruni.eu/handle/007/15107>> [Žiūrėta 2020 05 19]
42. Skučienė, Daiva, „Pajamų nelygybė Lietuvoje“, Vilnius: Lietuvos mokslų akademijos leidykla, 2008. <<http://mokslozurnalai.lmaleidykla.lt/publ/0235-7186/2008/4/22-33.pdf>> [Žiūrėta 2020 05 19]
43. Susnienė, Rozita, „GLOBALIZACIJOS ĮTAKA ŠALIES APDIRBAMAJAI GAMYBAI“. Daktaro disertacija, Kauno technologijos universitetas, 2016
44. Urbšienė, Laimutė „Globalizacija ir jos įtaka Lietuvos finansų rinkai“, Daktaro disertacija, Vilniaus universitetas, 2012.
45. Zabarauskaitė, Rasa ir Inga Blažienė, „Gyventojų pajamų nelygybė ekonominių ciklų kontekste“, 2012. <<https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=132037>> [Žiūrėta 2020 05 19]
46. Zhou, Lei, Basudeb Biswas, Tyler Bowles ir Peter J. Saunders, „Impact of Globalization on Income Distribution Inequality in 60 Countries“, 2011.
<<https://ideas.repec.org/a/bpj/glecon/v12y2012i3n7.html>> [Žiūrėta 2020 05 19]

Priedai

Toliau pateikiami empiriniame tyrime naudoti valstybių duomenys.

Pastaba: Tikslūs įverčiai naudoti empiriniame tyrime yra paslėpti (suapvalinti).

Metai	Valstybė	KOF	KOF de facto	KOF de jure	BVP tūkst. vienam gyventojui	Vyriausyb ės išlaidų dalis %	Populiacija 100 tūkst.	Darbin ga dalis %	Švieti mas %	Gini net	Gini market	KOF eko	KOF soc	KOF pol
1993	Bulgarija	57,34	59,13	55,54	8,275	40,29	85,75889	66,63	31,83	30,8	35,2	51,40	45,31	75,30
1994	Bulgarija	57,53	54,96	60,11	8,330	35,88	84,74669	66,83	33,59	31,2	35,3	55,20	51,31	66,10
1995	Bulgarija	59,47	58,27	60,67	8,125	34,27	83,79180	66,98	36,40	31,5	35,4	49,94	50,65	77,83
1996	Bulgarija	63,93	62,95	64,92	7,212	26,90	82,91872	67,13	40,95	31,6	35,5	59,48	51,46	80,86
1997	Bulgarija	65,65	64,99	66,30	6,390	28,22	82,11726	67,24	42,97	31,7	35,6	62,60	52,54	81,80
1998	Bulgarija	65,37	63,27	67,47	6,765	30,60	81,37564	67,35	42,78	31,7	35,6	60,60	53,00	82,50
1999	Bulgarija	67,63	64,70	70,56	7,821	29,51	80,66883	67,50	44,83	31,6	35,6	62,07	56,19	84,62
2000	Bulgarija	69,88	68,01	71,75	8,429	29,16	79,97787	67,75	44,13	31,7	35,7	66,00	58,36	85,28
2001	Bulgarija	70,21	69,81	70,61	8,595	28,85	79,30546	67,97	42,78	31,9	35,8	64,38	60,47	85,78
2002	Bulgarija	69,32	69,49	69,15	9,159	28,07	78,66086	68,23	40,88	32	35,9	58,78	63,23	85,96
2003	Bulgarija	71,73	70,88	72,58	9,534	29,58	78,03881	68,52	41,62	32,1	35,9	64,16	64,53	86,50
2004	Bulgarija	72,44	71,26	73,61	10,102	28,10	77,43264	68,80	42,56	32,3	36	66,60	64,87	85,83
2005	Bulgarija	72,40	70,88	73,92	10,842	25,66	76,83763	69,03	45,37	32,4	36	65,88	65,75	85,57
2006	Bulgarija	75,42	73,81	77,02	11,680	26,41	76,24959	69,01	47,15	32,4	36	72,01	67,35	86,88
2007	Bulgarija	78,38	75,76	81,00	13,095	26,11	75,66949	68,97	50,59	32,6	36,1	77,08	70,91	87,15
2008	Bulgarija	78,91	76,02	81,80	14,230	28,17	75,10331	68,89	51,91	32,7	36,1	75,44	72,88	88,42
2009	Bulgarija	77,49	73,19	81,79	14,465	27,43	74,56030	68,71	54,24	32,8	36,2	72,45	73,64	86,38
2010	Bulgarija	77,15	72,90	81,40	15,349	27,80	74,04590	68,43	57,80	33,1	36,2	72,52	73,91	85,01
2011	Bulgarija	77,39	73,88	80,90	15,924	25,50	73,56213	67,92	59,03	33,3	36,4	71,90	74,70	85,57
2012	Bulgarija	78,69	76,07	81,31	16,129	23,88	73,10383	67,38	61,36	33,6	36,5	72,42	77,20	86,45
2013	Bulgarija	79,55	77,19	81,91	16,214	24,75	72,66141	66,81	64,19	33,8	36,5	74,54	77,46	86,66
2014	Bulgarija	80,33	77,14	83,52	16,796	23,01	72,22145	66,24	67,56	34,1	36,6	76,92	77,89	86,19
2015	Bulgarija	80,28	77,23	83,32	17,797	22,04	71,77396	65,71	70,30	34,3	36,7	76,98	77,15	86,70
2016	Bulgarija	80,44	77,56	83,31	19,070	20,76	71,31494	65,25	71,25	34,5	36,7	77,38	77,04	86,89
2017	Bulgarija	80,72	78,08	83,37	20,027	20,48	70,84571	64,80	71,03	34,6	36,7	77,82	77,34	87,02

Metai	Valstybė	KOF	KOF de facto	KOF de jure	BVP tūkst. vienam gyventojui	Vyriausybės išlaidų dalis %	Populiacija 100 tūkst.	Darbin ga dalis %	Švietimas %	Gini net	Gini market	KOF eko	KOF soc	KOF pol
1993	Čekija	65,92	67,65	64,18	18,292	33,52	103,58972	67,04	14,39	21,6	40	58,5	65,34	73,90
1994	Čekija	67,41	68,99	65,83	19,056	33,27	103,61242	67,63	19,40	22,8	41	59,5	66,29	76,42
1995	Čekija	69,33	70,79	67,86	19,831	31,50	103,58456	68,13	20,58	23,8	41,7	62,1	67,53	78,32
1996	Čekija	69,80	69,86	69,73	20,827	29,55	103,50570	68,49	21,51	24,9	42,6	63,0	68,24	78,15
1997	Čekija	71,84	71,01	72,66	20,289	28,75	103,38593	68,81	23,24	24,7	43	65,6	70,62	79,34
1998	Čekija	72,71	71,95	73,46	20,186	26,34	103,23488	69,11	23,74	24,4	43,2	68,1	70,94	79,08
1999	Čekija	74,44	73,26	75,62	20,059	25,19	103,06645	69,43	25,47	24,6	43,7	70,6	71,20	81,56
2000	Čekija	76,64	75,38	77,91	20,412	25,33	102,89594	69,77	28,35	24,9	44,2	73,9	72,48	83,50
2001	Čekija	78,34	76,48	80,21	21,429	25,67	102,71204	70,19	29,98	25,1	44,8	75,6	73,28	86,10
2002	Čekija	78,62	76,50	80,74	21,374	27,21	102,52439	70,52	34,44	25,4	45,3	74,5	74,84	86,49
2003	Čekija	78,72	76,39	81,05	22,212	26,76	102,39277	70,81	37,01	25,6	45,5	74,1	75,34	86,78
2004	Čekija	80,38	76,27	84,49	23,282	24,99	102,39536	71,05	43,73	25,7	45,5	78,2	76,00	86,94
2005	Čekija	80,90	75,66	86,15	24,316	23,85	102,58176	71,22	48,35	25,7	45,4	78,7	76,39	87,65
2006	Čekija	81,63	76,74	86,52	25,674	23,63	102,98288	71,16	50,14	25,5	45,1	78,7	77,76	88,39
2007	Čekija	83,08	79,44	86,72	27,911	23,36	103,56586	71,09	54,18	25,3	44,8	79,5	80,27	89,43
2008	Čekija	82,96	79,11	86,81	29,043	24,35	104,23794	70,96	58,07	25,2	44,6	78,1	80,94	89,81
2009	Čekija	82,39	78,35	86,44	28,706	26,15	104,86845	70,70	61,08	25,2	44,5	77,8	80,43	88,96
2010	Čekija	82,76	79,48	86,04	28,586	26,84	105,36286	70,32	63,95	25,3	44,5	78,4	81,59	88,30
2011	Čekija	82,82	79,46	86,18	29,232	25,77	105,68715	69,71	65,57	25,2	44,5	78,1	82,02	88,33
2012	Čekija	83,60	81,05	86,15	29,191	24,66	105,86755	69,05	65,67	25,1	44,5	79,1	83,01	88,72
2013	Čekija	83,50	80,86	86,14	29,744	24,80	105,94481	68,35	65,09	25,2	44,8	78,7	83,12	88,66
2014	Čekija	84,86	81,15	88,58	30,948	23,22	105,98526	67,62	65,62	25,2	44,6	82,7	82,91	89,02
2015	Čekija	85,01	81,21	88,81	32,849	22,79	106,03762	66,89	64,48	25,1	44,4	82,6	82,76	89,72
2016	Čekija	85,26	81,47	89,06	34,060	22,95	106,10947	66,27	63,75	24,9	44,1	82,7	82,82	90,22
2017	Čekija	85,68	82,27	89,09	36,061	23,19	106,18303	65,62	64,08	24,8	44	84,0	82,84	90,16

Metai	Valstybė	KOF	KOF de facto	KOF de jure	BVP tūkst. vienam gyventojui	Vyriausybės išlaidų dalis %	Populiacija 100 tūkst.	Darbin ga dalis %	Švietimas %	Gini net	Gini market	KOF eko	KOF soc	KOF pol
1993	Kroatija	45,56	47,06	44,06	7,970	28,16	46,97535	68,19	24,44	27,9	42,5	42,0	56,39	38,31
1994	Kroatija	47,94	47,60	48,28	8,727	34,72	46,57802	68,04	26,05	27,8	42,6	42,4	58,29	43,14
1995	Kroatija	49,41	48,00	50,82	9,263	33,53	46,16763	67,87	26,24	27,7	42,7	42,3	59,20	46,71
1996	Kroatija	51,90	51,84	51,97	9,844	30,88	45,74887	67,77	27,79	27,6	42,7	44,6	61,71	49,35
1997	Kroatija	55,58	54,54	56,62	10,695	29,30	45,32399	67,60	27,68	27,4	42,9	51,1	63,28	52,40
1998	Kroatija	57,00	54,61	59,38	11,329	28,94	44,91902	67,40	29,36	27,4	42,8	52,1	64,45	54,39
1999	Kroatija	61,71	62,07	61,35	11,400	28,53	44,56433	67,23	31,70	27,1	42,8	54,0	63,78	67,33
2000	Kroatija	64,52	65,52	63,53	12,030	25,38	44,28072	67,11	32,38	26,7	42,7	56,8	68,40	68,35
2001	Kroatija	65,89	67,63	64,15	12,692	22,99	44,08080	66,90	35,13	26,5	42,8	55,2	71,14	71,36
2002	Kroatija	67,65	67,93	67,36	13,750	22,08	43,95819	66,85	37,92	26,4	42,8	57,5	72,53	72,92
2003	Kroatija	70,60	70,30	70,90	15,004	21,14	43,88946	66,89	40,77	26,3	42,9	62,0	73,93	75,86
2004	Kroatija	73,86	71,69	76,02	15,799	21,01	43,83920	66,96	42,06	26,3	43	66,2	75,94	79,43
2005	Kroatija	75,23	72,45	78,00	16,471	20,88	43,78057	67,02	44,76	26,3	43,1	68,5	76,90	80,27
2006	Kroatija	75,91	72,77	79,06	18,388	21,09	43,70699	67,14	45,59	26,4	43,2	70,1	76,17	81,49
2007	Kroatija	78,12	75,86	80,38	20,286	22,54	43,62266	67,16	47,19	26,6	43,4	71,5	79,02	83,85
2008	Kroatija	78,40	76,28	80,52	21,376	22,21	43,52428	67,12	49,16	26,8	43,5	69,9	79,99	85,29
2009	Kroatija	77,63	74,99	80,26	20,636	23,97	43,41084	67,05	48,79	27,2	43,8	67,7	79,37	85,77
2010	Kroatija	77,26	74,75	79,76	20,278	24,13	43,28153	67,00	54,03	27,7	44	67,2	78,82	85,78
2011	Kroatija	77,26	75,04	79,49	20,900	24,23	43,13371	66,72	57,23	28	44,1	67,1	79,07	85,57
2012	Kroatija	77,99	75,61	80,36	21,094	23,32	42,96526	66,57	60,65	28,3	44,3	68,6	79,42	85,90
2013	Kroatija	78,14	74,62	81,66	21,080	23,36	42,77806	66,49	65,53	28,4	44,4	69,3	79,86	85,21
2014	Kroatija	80,10	77,08	83,12	20,965	22,61	42,57533	66,40	67,51	28,5	44,5	73,1	82,32	84,84
2015	Kroatija	80,31	76,55	84,06	22,174	21,89	42,36016	66,21	66,49	28,6	44,5	73,0	82,57	85,31
2016	Kroatija	81,18	77,51	84,86	23,332	21,89	42,13265	65,95	66,53	28,7	44,5	75,0	83,23	85,30
2017	Kroatija	81,34	77,80	84,89	24,368	22,07	41,89353	65,54	67,87	28,7	45,5	75,7	82,87	85,47

Metai	Valstybė	KOF	KOF de facto	KOF de jure	BVP tūkst. vienam gyventojui	Vyriausybės išlaidų dalis %	Populiacija 100 tūkst.	Darbin ga dalis %	Švietimas %	Gini net	Gini market	KOF eko	KOF soc	KOF pol
1993	Estija	54,83	52,60	57,06	8,558	39,60	14,88059	65,72	23,53	32,4	46,6	69,3	60,58	34,57
1994	Estija	56,92	53,05	60,79	8,446	42,82	14,57093	65,74	24,40	33,2	47,1	69,8	62,58	38,39
1995	Estija	62,70	61,10	64,29	9,410	45,96	14,33024	65,78	25,45	33,7	47,6	72,2	64,01	51,84
1996	Estija	65,42	63,75	67,10	10,020	39,86	14,17736	66,14	40,19	34	47,9	76,2	66,34	53,71
1997	Estija	69,54	69,31	69,77	10,507	35,98	14,09674	66,46	44,06	34,5	48,3	81,9	68,38	58,30
1998	Estija	70,26	68,67	71,86	10,793	33,11	14,06350	66,77	47,32	34,8	48,6	82,3	70,12	58,42
1999	Estija	71,19	69,20	73,18	10,772	31,09	14,03789	67,08	49,61	35	48,8	82,3	71,37	59,93
2000	Estija	72,72	69,94	75,50	11,865	28,16	13,99112	67,40	54,54	35	48,8	82,9	73,53	61,69
2001	Estija	74,00	72,23	75,78	12,496	27,65	13,91729	67,55	58,66	34,8	48,8	84,1	74,39	63,50
2002	Estija	73,68	71,72	75,63	13,408	27,11	13,82732	67,69	61,54	34,5	48,8	82,1	74,75	64,24
2003	Estija	74,83	73,47	76,19	14,623	25,25	13,72909	67,83	64,40	34,4	48,9	83,0	76,21	65,32
2004	Estija	77,34	74,03	80,64	15,871	24,24	13,63565	67,97	66,18	34,1	48,7	86,4	77,09	68,55
2005	Estija	77,35	73,42	81,29	18,041	22,55	13,55648	68,09	67,91	33,6	48,3	85,9	76,71	69,46
2006	Estija	78,34	74,17	82,52	20,437	21,48	13,49297	68,00	67,87	33,1	47,7	86,2	77,96	70,89
2007	Estija	79,71	76,39	83,03	23,205	21,94	13,44072	67,92	67,67	32,3	46,9	86,0	81,00	72,09
2008	Estija	80,43	76,39	84,47	23,566	25,65	13,39712	67,80	66,44	32	46,7	85,5	81,58	74,23
2009	Estija	80,11	76,14	84,08	21,484	28,00	13,35830	67,61	66,63	32	46,9	84,5	81,41	74,46
2010	Estija	80,71	76,98	84,44	22,568	27,30	13,32102	67,34	68,18	32,3	47,5	85,4	82,23	74,52
2011	Estija	82,08	78,10	86,06	25,226	25,78	13,28449	66,92	70,37	32,6	47,7	85,6	84,27	76,36
2012	Estija	82,56	78,22	86,91	26,353	24,77	13,24934	66,49	72,38	33	48,1	86,0	84,80	76,87
2013	Estija	82,73	79,01	86,45	26,936	23,29	13,21560	66,03	73,92	33,5	48,7	85,6	85,46	77,17
2014	Estija	82,99	78,64	87,35	27,358	22,72	13,18359	65,55	73,31	33,3	48,5	85,9	85,36	77,67
2015	Estija	83,71	79,28	88,14	28,072	23,52	13,15321	65,05	72,17	32,8	48,1	85,9	85,88	79,30
2016	Estija	83,64	79,16	88,12	29,057	23,71	13,12442	64,81	71,39	32,5	47,9	86,1	84,87	79,90
2017	Estija	83,89	79,47	88,30	31,013	23,45	13,09632	64,46	69,64	32,4	47,8	86,3	85,34	80,05

Metai	Valstybė	KOF	KOF de facto	KOF de jure	BVP tūkst. vienam gyventojui	Vyriausybės išlaidų dalis %	Populiacija 100 tūkst.	Darbin ga dalis %	Švietimas %	Gini net	Gini market	KOF eko	KOF soc	KOF pol
1993	Vengrija	65,42	65,79	65,06	12,047	31,97	103,59589	66,92	16,07	26,6	47,8	53,4	62,77	80,15
1994	Vengrija	67,52	67,60	67,43	12,765	30,23	103,58122	67,36	19,33	27,6	48,9	55,9	63,76	82,93
1995	Vengrija	69,72	70,45	68,98	13,301	30,00	103,49838	67,65	22,16	27,6	49,3	60,0	64,73	84,46
1996	Vengrija	72,41	71,83	73,00	13,701	30,01	103,32989	67,79	24,59	27,6	49,5	66,6	64,03	86,64
1997	Vengrija	74,27	73,56	74,99	13,907	29,19	103,09022	67,86	26,23	27,4	49,5	69,9	65,84	87,12
1998	Vengrija	75,38	74,33	76,43	14,156	27,78	102,80145	67,89	30,09	27,4	49,7	71,7	67,01	87,47
1999	Vengrija	76,48	75,30	77,66	14,380	26,93	102,49959	67,95	32,50	27,6	50	72,4	68,52	88,51
2000	Vengrija	77,77	77,19	78,36	15,166	26,79	102,21051	68,07	35,94	27,5	50	74,4	70,28	88,66
2001	Vengrija	79,60	78,10	81,09	16,448	26,86	101,94005	68,25	39,70	27,4	50	76,5	72,84	89,43
2002	Vengrija	79,20	77,79	80,61	17,411	27,32	101,67872	68,41	44,55	27,5	50,2	74,9	73,46	89,22
2003	Vengrija	80,23	79,10	81,36	17,915	26,64	101,41956	68,56	52,24	27,8	50,5	75,2	74,54	90,94
2004	Vengrija	82,79	80,25	85,32	18,314	24,90	101,15081	68,71	60,06	27,7	50,5	81,8	76,29	90,24
2005	Vengrija	83,03	79,84	86,22	19,052	24,71	100,86465	68,86	64,99	27,5	50,4	81,7	77,26	90,13
2006	Vengrija	84,16	81,58	86,74	19,974	25,45	100,55897	68,82	67,54	27,1	50,1	84,2	77,43	90,86
2007	Vengrija	85,10	83,12	87,09	20,589	25,79	100,23887	68,83	68,28	26,8	50	84,6	79,48	91,19
2008	Vengrija	85,26	83,29	87,22	21,811	27,41	99,91201	68,89	66,48	26,5	49,7	84,3	79,88	91,57
2009	Vengrija	85,79	83,78	87,80	21,841	28,98	99,58942	68,97	64,61	26,8	50,2	85,7	79,73	91,93
2010	Vengrija	85,63	84,01	87,25	22,820	29,87	99,27840	69,05	63,72	27	50,3	85,3	80,33	91,26
2011	Vengrija	84,96	84,19	85,73	23,741	29,30	98,98204	68,93	62,59	27,3	50,6	83,4	79,88	91,64
2012	Vengrija	84,90	84,51	85,29	23,670	28,17	98,69684	68,81	61,46	27,6	51	82,6	80,40	91,65
2013	Vengrija	84,95	84,55	85,35	24,291	26,36	98,41697	68,66	57,07	27,8	51	82,4	80,94	91,48
2014	Vengrija	86,15	84,23	88,07	24,780	25,52	98,13335	68,42	52,02	27,7	50,9	85,6	81,32	91,49
2015	Vengrija	84,98	84,08	85,89	26,095	25,54	97,83925	68,08	48,96	27,6	50,6	82,3	80,77	91,85
2016	Vengrija	85,05	84,00	86,09	26,279	24,97	97,53281	67,63	48,04	27,7	50,8	82,5	80,78	91,85
2017	Vengrija	85,05	83,95	86,16	27,531	24,86	97,21559	67,05	48,50	27,8	50,9	82,7	80,62	91,85

Metai	Valstybē	KOF	KOF de facto	KOF de jure	BVP tūkst. vienam gyventojui	Vyriausybės išlaidų dalis %	Populiacija 100 tūkst.	Darbin ga dalis %	Švieti mas %	Gini net	Gini market	KOF eko	KOF soc	KOF pol
1993	Latvija	49,47	45,84	53,11	9,607	41,65	25,82650	65,72	24,26	28,9	42,7	57,2	56,20	34,98
1994	Latvija	51,77	46,93	56,62	8,501	41,82	25,43622	65,57	22,41	29,5	43,1	57,8	58,23	39,30
1995	Latvija	53,49	47,32	59,66	8,205	43,48	25,08473	65,54	22,77	30,1	43,5	60,3	57,99	42,23
1996	Latvija	57,23	53,28	61,19	8,203	40,26	24,78825	65,77	26,86	30,6	43,9	68,0	59,96	43,75
1997	Latvija	58,97	53,63	64,30	8,531	36,88	24,53302	66,05	33,26	31,2	44,3	70,1	59,56	47,24
1998	Latvija	60,35	54,87	65,83	9,173	35,60	24,30547	66,38	42,75	31,7	44,8	71,0	61,51	48,57
1999	Latvija	61,16	54,10	68,23	9,655	31,52	24,08090	66,76	50,73	32,2	45,1	70,4	61,45	51,65
2000	Latvija	61,65	53,81	69,49	10,150	29,23	23,84163	67,15	56,24	32,7	45,5	68,3	64,02	52,65
2001	Latvija	62,90	55,13	70,66	10,921	28,63	23,58677	67,44	63,49	33,3	45,9	70,5	65,55	52,68
2002	Latvija	63,01	55,38	70,64	11,744	29,62	23,32492	67,69	67,81	33,8	46,3	68,9	66,35	53,82
2003	Latvija	64,31	56,98	71,65	12,324	28,72	23,05775	67,94	71,03	34,3	46,7	71,5	66,81	54,63
2004	Latvija	68,79	60,30	77,29	13,208	26,92	22,78855	68,20	74,61	34,8	47	77,6	70,85	57,90
2005	Latvija	70,15	62,24	78,05	14,778	24,85	22,51983	68,46	75,42	35,1	47,2	77,4	73,93	59,11
2006	Latvija	72,06	64,33	79,79	16,375	23,61	22,25223	68,33	74,60	35,3	47,4	78,5	74,97	62,67
2007	Latvija	73,37	65,02	81,73	19,077	25,07	21,98518	68,25	73,04	35,5	47,6	79,1	76,82	64,18
2008	Latvija	73,23	65,01	81,46	20,213	28,11	21,71881	68,15	72,36	35,6	47,7	77,6	77,15	64,96
2009	Latvija	72,38	63,29	81,46	17,565	27,34	21,45309	67,98	73,05	35,6	47,8	74,7	76,72	65,76
2010	Latvija	73,52	67,19	79,84	18,114	26,99	21,18848	67,73	69,05	35,6	47,8	77,9	76,76	65,87
2011	Latvija	74,28	68,13	80,43	19,957	26,48	20,92493	67,33	67,95	35,5	47,8	79,2	78,01	65,62
2012	Latvija	75,23	68,57	81,89	20,781	24,40	20,66374	66,89	66,64	35,5	47,8	80,6	78,40	66,66
2013	Latvija	75,81	69,14	82,48	21,702	22,70	20,40784	66,42	69,08	35,4	47,8	80,6	79,87	66,96
2014	Latvija	76,10	68,50	83,70	22,513	21,43	20,16125	65,92	70,90	35,2	47,7	80,8	79,87	67,61
2015	Latvija	76,50	68,39	84,61	23,867	21,70	19,92663	65,39	74,30	35,1	47,7	81,4	79,72	68,42
2016	Latvija	80,18	75,40	84,95	24,724	21,60	19,70530	65,09	80,60	35,1	47,7	81,5	80,99	77,99
2017	Latvija	80,30	75,88	84,73	26,643	21,35	19,49670	64,59	88,06	35,1	47,7	82,1	80,53	78,30

Metai	Valstybē	KOF	KOF de facto	KOF de jure	BVP tūkst. vienam gyventojui	Vyriausybės išlaidų dalis %	Populiacija 100 tūkst.	Darbin ga dalis %	Švieti mas %	Gini net	Gini market	KOF eko	KOF soc	KOF pol
1993	Lietuva	48,65	43,38	53,92	8,298	34,82	36,70647	66,04	26,31	29,9	46,3	56,2	53,92	35,79
1994	Lietuva	52,35	49,06	55,64	7,996	43,31	36,49134	65,96	25,85	30,6	46,9	55,8	52,75	48,52
1995	Lietuva	55,67	48,77	62,57	8,366	46,74	36,26602	65,95	26,30	31	47,4	59,8	52,98	54,25
1996	Lietuva	59,39	53,94	64,83	8,979	44,26	36,03745	65,86	28,49	31,4	47,9	65,2	57,66	55,32
1997	Lietuva	62,10	56,74	67,45	9,588	40,18	35,79904	65,81	32,48	31,5	48,2	68,2	59,57	58,56
1998	Lietuva	63,17	57,21	69,13	10,163	36,84	35,55133	65,83	38,67	31,7	48,5	68,7	60,79	60,01
1999	Lietuva	63,57	56,86	70,28	10,373	31,33	35,29178	65,91	44,63	31,9	48,9	68,5	60,86	61,30
2000	Lietuva	65,57	58,50	72,64	11,104	30,43	35,01835	66,05	50,90	32,2	49,3	69,0	64,36	63,38
2001	Lietuva	67,01	59,75	74,27	11,929	29,88	34,73617	66,31	57,35	32,4	49,6	71,1	65,24	64,68
2002	Lietuva	67,12	60,76	73,48	12,756	30,79	34,44754	66,55	63,07	32,6	50	69,3	66,68	65,36
2003	Lietuva	69,36	62,34	76,37	14,154	28,11	34,14352	66,79	69,63	32,9	50,4	71,2	68,69	68,21
2004	Lietuva	72,21	64,16	80,26	14,858	26,51	33,81118	67,02	74,90	33,3	50,9	74,2	69,67	72,73
2005	Lietuva	73,46	65,70	81,22	16,212	25,02	33,44252	67,24	79,73	33,3	51,1	73,4	73,74	73,23
2006	Lietuva	75,04	68,23	81,86	17,706	25,90	33,03671	67,38	82,45	33,2	51,1	75,3	75,16	74,64
2007	Lietuva	76,65	70,91	82,39	20,145	25,12	32,60091	67,54	82,52	33,3	51,4	76,0	77,11	76,84
2008	Lietuva	76,78	71,00	82,56	21,511	27,04	32,14627	67,71	85,75	33,7	51,9	74,8	77,82	77,74
2009	Lietuva	75,46	68,34	82,59	19,003	29,85	31,68772	67,86	89,25	33,9	52,2	71,7	77,18	77,48
2010	Lietuva	76,75	71,52	81,99	20,680	28,68	31,23803	67,96	86,57	33,6	52,1	75,2	78,20	76,86
2011	Lietuva	77,54	72,84	82,23	22,854	28,04	30,79881	67,79	84,06	33,6	52	75,5	79,77	77,33
2012	Lietuva	77,75	73,32	82,18	24,465	25,72	30,37246	67,58	79,75	34,1	52,2	75,1	80,89	77,28
2013	Lietuva	78,93	75,75	82,10	25,715	23,60	29,97334	67,34	73,53	34,7	52,4	74,8	84,27	77,67
2014	Lietuva	79,46	75,42	83,50	26,827	22,64	29,61846	67,05	70,40	35,1	52,9	74,9	84,84	78,59
2015	Lietuva	80,32	76,16	84,47	27,933	22,48	29,31926	66,72	69,74	35,2	53,1	77,9	84,21	78,86
2016	Lietuva	80,77	76,92	84,62	28,880	21,72	29,08249	66,39	71,12	35,4	53,3	78,2	85,30	78,84
2017	Lietuva	81,29	77,78	84,80	30,936	21,51	28,90297	65,97	72,42	35,5	53,3	79,4	85,31	79,20

Metai	Valstybė	KOF	KOF de facto	KOF de jure	BVP tūkst. vienam gyventojui	Vyriausybės išlaidų dalis %	Populiacija 100 tūkst.	Darbin ga dalis %	Švietimas %	Gini net	Gini market	KOF eko	KOF soc	KOF pol
1993	Lenkija	59,17	57,59	60,74	8,820	26,24	382,95475	65,36	23,59	27,1	42,5	37,7	54,59	85,26
1994	Lenkija	61,53	57,08	65,98	9,534	25,96	383,83514	65,63	27,34	28,3	44,3	40,6	55,62	88,35
1995	Lenkija	63,77	58,25	69,29	10,494	25,69	384,52633	66,01	31,18	29,8	46,2	43,5	58,70	89,11
1996	Lenkija	63,16	57,46	68,85	11,295	25,02	385,03609	66,32	35,35	28,8	45,7	40,2	59,50	89,73
1997	Lenkija	64,41	59,00	69,81	11,926	23,71	385,38731	66,79	39,89	28,7	46	41,6	60,83	90,81
1998	Lenkija	65,68	60,30	71,07	12,530	22,50	385,58056	67,34	39,20	28,6	46,5	44,7	61,86	90,46
1999	Lenkija	66,85	60,02	73,68	13,114	21,38	385,61695	67,90	44,97	28,7	47,4	46,0	63,36	91,15
2000	Lenkija	68,92	62,89	74,95	13,403	22,00	385,50495	68,42	49,67	29,1	47,7	50,8	64,59	91,33
2001	Lenkija	68,98	62,72	75,23	13,676	23,64	385,24006	68,87	54,76	29,3	48,2	49,6	65,49	91,88
2002	Lenkija	71,17	63,31	79,03	14,075	24,07	384,84470	69,25	57,86	29,8	49	55,0	66,91	91,56
2003	Lenkija	72,51	66,08	78,94	14,221	23,73	384,38828	69,59	59,48	30,7	50,5	57,4	67,48	92,66
2004	Lenkija	76,65	69,81	83,49	15,017	22,60	383,96065	69,94	61,06	31,4	51,9	66,8	70,98	92,13
2005	Lenkija	76,10	70,23	81,97	15,460	22,61	383,62667	70,31	63,59	31,9	51,2	62,9	72,53	92,83
2006	Lenkija	76,97	71,18	82,75	16,416	23,60	383,41038	70,63	65,36	31,5	50,2	65,3	72,05	93,54
2007	Lenkija	78,61	73,97	83,25	17,967	24,20	383,29586	70,92	67,21	31,1	49,4	67,7	74,31	93,87
2008	Lenkija	78,65	72,93	84,37	18,990	24,58	383,25687	71,16	70,23	30,9	48,8	66,9	74,99	94,06
2009	Lenkija	78,78	73,39	84,18	19,958	24,41	383,24871	71,30	72,31	30,7	48,4	66,7	75,44	94,24
2010	Lenkija	78,52	73,53	83,50	21,630	24,67	383,23402	71,31	74,76	30,8	48	67,4	76,78	91,40
2011	Lenkija	78,68	74,05	83,30	23,036	23,37	383,20946	71,06	74,66	30,6	48	66,7	78,03	91,26
2012	Lenkija	79,59	74,95	84,23	23,863	22,28	383,17406	70,78	73,96	30,7	48	68,7	79,09	91,00
2013	Lenkija	80,04	75,05	85,04	24,150	20,79	383,09452	70,43	71,86	31,1	48,4	69,5	79,25	91,39
2014	Lenkija	80,84	75,09	86,59	24,487	19,88	382,93060	69,98	68,45	30,2	47,8	71,7	79,71	91,07
2015	Lenkija	81,51	75,65	87,37	26,227	20,03	382,65224	69,42	66,95	29,5	47,4	72,5	80,37	91,64
2016	Lenkija	81,40	76,48	86,33	26,879	19,63	382,24411	68,88	67,00	29	47,4	73,0	79,46	91,72
2017	Lenkija	81,50	76,70	86,30	28,420	19,80	381,70712	68,19	67,83	28,8	47,1	73,5	79,36	91,61

Metai	Valstybė	KOF	KOF de facto	KOF de jure	BVP tūkst. vienam gyventojui	Vyriausybės išlaidų dalis %	Populiacija 100 tūkst.	Darbin ga dalis %	Švietimas %	Gini net	Gini market	KOF eko	KOF soc	KOF pol
1993	Rumunija	51,74	47,60	56,04	6,539	28,26	232,55995	66,49	12,07	24,7	34,2	38,8	40,41	75,40
1994	Rumunija	54,97	48,52	61,65	7,078	30,27	231,16175	66,91	13,02	25,9	35,4	40,3	42,86	81,15
1995	Rumunija	56,87	50,45	63,51	7,472	28,93	229,65111	67,16	13,39	27,2	36,6	40,0	46,56	83,47
1996	Rumunija	58,57	52,25	65,11	7,750	26,72	228,04165	67,53	17,66	27,4	36,8	41,9	48,23	85,02
1997	Rumunija	61,09	55,06	67,33	7,432	26,71	226,32805	67,61	18,56	27,6	37	45,9	50,97	85,87
1998	Rumunija	60,68	53,47	68,14	7,350	23,87	224,58076	67,55	18,79	27,8	37,4	43,9	52,27	85,43
1999	Rumunija	61,28	53,57	69,26	7,441	26,21	222,88057	67,58	21,29	28,1	37,9	45,5	51,91	86,00
2000	Rumunija	63,88	56,30	71,73	7,566	26,93	221,28128	67,80	23,93	28,5	38,4	49,4	55,64	86,21
2001	Rumunija	64,95	58,02	72,11	8,121	24,93	219,84135	67,83	28,74	29	39	51,0	56,20	87,23
2002	Rumunija	66,78	59,19	74,61	8,541	24,77	218,54675	68,07	32,82	29,5	39,6	52,0	59,87	88,17
2003	Rumunija	67,28	59,84	74,96	8,970	27,70	217,28918	68,45	38,13	30,2	40,3	52,3	60,69	88,55
2004	Rumunija	69,16	62,62	75,90	10,051	22,78	215,91164	68,80	42,21	31,1	41	55,9	62,35	88,93
2005	Rumunija	72,26	64,46	80,31	10,465	23,36	214,31019	69,03	46,38	31,8	41,7	64,1	63,13	89,12
2006	Rumunija	73,21	66,51	80,13	12,232	22,54	212,43921	69,11	52,48	32,4	42,4	64,0	65,22	90,03
2007	Rumunija	76,75	69,43	84,30	14,224	21,91	210,36112	69,06	58,28	32,7	42,7	67,3	71,45	91,23
2008	Rumunija	76,97	69,70	84,46	16,702	22,68	208,21083	68,91	65,79	32,7	43	66,4	72,90	91,42
2009	Rumunija	76,35	68,40	84,55	16,752	26,14	206,17954	68,73	68,59	32,7	43,1	65,2	73,1	90,6
2010	Rumunija	76,71	69,30	84,35	17,196	26,79	204,40348	68,56	64,00	32,8	43,3	65,4	74,0	90,6
2011	Rumunija	76,85	70,50	83,38	17,884	24,45	202,92967	68,35	58,19	32,9	43,5	65,0	75,0	90,5
2012	Rumunija	77,38	72,07	82,86	18,815	22,50	201,71255	68,19	49,71	33	43,7	66,2	75,3	90,5
2013	Rumunija	77,93	72,10	83,94	19,387	20,94	200,68201	68,04	46,85	33,2	43,9	67,8	75,4	90,5
2014	Rumunija	79,13	72,02	86,45	19,800	19,39	199,72736	67,82	47,14	33,3	44	70,4	76,3	90,5
2015	Rumunija	79,63	72,49	87,00	21,157	18,11	198,76621	67,51	46,73	33,3	44	70,7	76,8	91,2
2016	Rumunija	79,58	72,37	87,01	22,955	18,93	197,78084	67,15	48,24	33,3	44	70,4	77,0	91,2
2017	Rumunija	79,81	72,87	86,99	25,262	19,01	196,79306	66,67	49,38	33,4	44	71,0	77,2	91,1

Metai	Valstybė	KOF	KOF de facto	KOF de jure	BVP tūkst. vienam gyventojui	Vyriausybės išlaidų dalis %	Populiacija 100 tūkst.	Darbin ga dalis %	Švietimas %	Gini net	Gini market	KOF eko	KOF soc	KOF pol
1993	Slovakija	57,08	57,30	56,85	12,478	30,80	53,47214	65,42	15,83	19,5	39	49,2	59,3	62,8
1994	Slovakija	58,14	58,34	57,93	13,112	26,73	53,62896	65,95	16,90	20,8	40	49,0	60,5	64,9
1995	Slovakija	60,44	60,72	60,15	13,762	26,37	53,75470	66,49	18,55	22	41	48,1	64,8	68,4
1996	Slovakija	61,55	61,25	61,85	14,070	27,03	53,84788	66,92	20,09	23,3	42	49,7	65,0	70,0
1997	Slovakija	63,56	62,87	64,26	14,561	26,32	53,91204	67,39	21,82	23,8	42,4	53,0	66,6	71,2
1998	Slovakija	65,16	62,22	68,10	14,606	27,94	53,95254	67,89	24,22	24,3	42,7	55,9	69,7	69,9
1999	Slovakija	65,19	60,62	69,75	14,190	26,81	53,97708	68,43	25,92	24,8	43	54,1	69,2	72,2
2000	Slovakija	68,27	63,58	72,96	14,771	27,76	53,99211	68,99	28,41	25,2	43,3	58,8	70,9	75,1
2001	Slovakija	70,99	66,88	75,10	15,285	28,42	54,00006	69,56	30,06	25,6	43,6	61,7	73,6	77,6
2002	Slovakija	71,35	68,47	74,23	15,872	29,11	54,00154	70,10	32,08	26	43,8	60,1	75,1	78,9
2003	Slovakija	74,32	70,56	78,07	16,613	30,71	53,99886	70,61	33,89	26,4	44	66,6	75,9	80,5
2004	Slovakija	78,99	74,37	83,62	17,229	27,98	53,99419	71,09	35,98	26,6	44,1	78,8	76,3	81,9
2005	Slovakija	79,95	74,31	85,59	18,445	25,82	53,98963	71,54	40,35	26,7	43,9	79,6	78,2	82,0
2006	Slovakija	80,69	75,21	86,16	20,419	26,69	53,98541	71,79	44,78	25,6	42,6	79,9	78,7	83,5
2007	Slovakija	82,23	77,61	86,85	22,724	26,03	53,98326	72,00	50,19	25,2	42,1	80,3	82,0	84,3
2008	Slovakija	81,94	77,63	86,24	24,751	27,04	53,98856	72,15	53,75	25,2	41,8	78,8	81,9	85,1
2009	Slovakija	81,98	77,11	86,85	24,002	29,27	54,00719	72,22	56,05	25,6	42,1	78,8	81,9	85,2
2010	Slovakija	82,03	76,87	87,18	25,920	30,01	54,04294	72,21	57,07	25,6	42	78,9	81,8	85,4
2011	Slovakija	82,16	77,08	87,24	26,263	29,01	54,09847	72,02	56,25	25,3	41,5	78,5	82,4	85,7
2012	Slovakija	81,90	77,06	86,74	26,830	27,28	54,17070	71,80	56,14	24,9	41,1	77,7	82,3	85,7
2013	Slovakija	81,92	77,56	86,27	27,172	25,72	54,25130	71,52	54,36	25	41,1	78,2	81,9	85,7
2014	Slovakija	83,16	77,32	89,00	27,565	24,04	54,32841	71,16	52,68	24,5	40,5	82,3	82,5	84,7
2015	Slovakija	82,93	77,48	88,37	28,687	24,52	54,39318	70,70	50,70	24,4	40,3	81,0	82,5	85,2
2016	Slovakija	82,96	77,70	88,22	29,560	24,14	54,44218	70,19	47,80	24,2	40	81,6	82,0	85,2
2017	Slovakija	83,70	78,72	88,68	30,433	24,32	54,47662	69,58	46,63			83,1	82,8	85,2

Metai	Valstybė	KOF	KOF de facto	KOF de jure	BVP tūkst. vienam gyventojui	Vyriausybės išlaidų dalis %	Populiacija 100 tūkst.	Darbin ga dalis %	Švietimas %	Gini net	Gini market	KOF eko	KOF soc	KOF pol
1993	Slovėnija	49,68	52,57	46,79	16,753	21,71	20,00768	69,08	27,12	23,2	37,6	47,0	64,4	37,7
1994	Slovėnija	53,38	55,08	51,68	17,964	20,82	19,95607	69,31	29,42	23,1	37,6	48,2	66,3	45,6
1995	Slovėnija	54,50	53,23	55,78	19,492	19,76	19,91472	69,50	30,40	23,2	37,6	47,9	67,0	48,6
1996	Slovėnija	57,28	54,46	60,10	20,348	19,12	19,88989	69,68	33,53	23,2	37,7	50,5	70,3	51,0
1997	Slovėnija	63,03	62,10	63,95	20,839	18,16	19,87955	69,80	36,77	23,2	37,6	55,9	70,4	62,7
1998	Slovėnija	64,75	62,86	66,65	21,123	17,40	19,87976	69,89	45,87	23,3	37,8	57,4	70,5	66,3
1999	Slovėnija	65,54	62,83	68,26	21,855	16,47	19,88318	69,98	52,44	23,2	37,9	57,3	71,0	68,3
2000	Slovėnija	69,41	65,43	73,39	22,460	17,33	19,88499	70,12	55,21	23,3	38,2	62,4	74,6	71,2
2001	Slovėnija	70,16	65,30	75,01	22,822	18,14	19,88349	70,20	60,44	23,3	38,5	63,3	74,1	73,1
2002	Slovėnija	71,00	67,35	74,64	23,514	18,31	19,88264	70,33	66,29	23,3	38,8	61,5	75,9	75,5
2003	Slovėnija	72,82	68,18	77,47	23,972	17,76	19,88965	70,47	68,99	23,4	39,1	65,7	76,3	76,5
2004	Slovėnija	75,23	69,31	81,16	25,393	17,68	19,91430	70,55	72,37	23,5	39,5	70,1	77,1	78,6
2005	Slovėnija	75,83	70,71	80,94	26,506	17,36	19,96281	70,53	79,25	23,9	39,9	71,3	77,0	79,1
2006	Slovėnija	76,96	72,26	81,65	27,824	18,40	20,03791	70,43	82,58	23,8	39,8	73,1	77,5	80,3
2007	Slovėnija	79,01	76,01	82,02	29,562	18,54	20,13539	70,22	84,57	23,5	39,7	75,4	79,6	82,0
2008	Slovėnija	79,55	76,63	82,47	30,890	19,49	20,24538	69,92	85,52	23,6	39,7	76,0	79,9	82,8
2009	Slovėnija	78,92	75,48	82,36	28,520	21,69	20,35424	69,61	86,44	24,3	40,4	73,5	80,2	83,1
2010	Slovėnija	79,25	75,76	82,74	28,652	22,07	20,45168	69,32	89,15	24,7	41	72,8	81,7	83,3
2011	Slovėnija	79,75	76,65	82,84	29,177	22,20	20,53436	68,91	86,02	24,9	41,4	73,1	82,6	83,6
2012	Slovėnija	79,39	76,76	82,01	28,911	21,77	20,60390	68,57	87,02	25,5	42,1	71,8	82,3	84,0
2013	Slovėnija	79,68	76,82	82,54	29,040	20,37	20,66119	68,24	85,29	25,4	42,1	71,7	83,3	84,0
2014	Slovėnija	80,92	76,99	84,86	29,471	18,59	20,70845	67,83	82,23	25,2	41,9	76,1	83,4	83,3
2015	Slovėnija	80,91	77,62	84,21	30,634	18,85	20,74788	67,32	80,26	24,9	41,6	75,9	83,5	83,3
2016	Slovėnija	81,24	77,83	84,66	31,693	18,88	20,77862	66,74	77,85	24,7	41,3	76,9	83,5	83,3
2017	Slovėnija	81,09	78,06	84,12	33,947	18,42	20,79976	66,07	78,59	24,6	41,2	77,3	82,6	83,4

Abstract

Globalization impact on income inequality in Central and Eastern Europe countries

The aim of this paper is to evaluate the probable impact of globalization on income inequality in Central and Eastern European countries during the period 1993-2017. The first two parts of this paper deals with theoretical aspects of globalization and income inequality, also examines quantitative methods of globalization and income inequality measurement. In the third part, the theoretical relationship between globalization and income inequality is presented, as well as academic discussion and currently existing findings on this topic. Further, the trends of income inequality and globalization in Central and Eastern Europe during the period 1993-2017 is exposed. In the fourth part, the data, variables and design of empirical research are presented. Finally, the results and limitations of this study are explained and analyzed. Final conclusion of this paper is that social globalization increases income inequality in Central and Eastern European countries during the period 1993-2017. Along with that, further researches on income inequality would have to include other dimensions of globalization, besides the main economic area to avoid any inaccuracies in the final conclusions about the general globalization impact on income inequality. This study also revealed other globalization measurement limitations suggesting slight improvements for more accurate representation of interdependence among the countries.